



VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA STAVEBNÍ

FACULTY OF CIVIL ENGINEERING

ÚSTAV STAVEBNÍ EKONOMIKY A ŘÍZENÍ

INSTITUTE OF STRUCTURAL ECONOMICS AND MANAGEMENT

VLIV PŘESHHRANIČNÍ SPOLUPRÁCE NA ROZVOJ REGIONU

THE IMPACT OF CROSS - BORDER COOPERATION ON THE DEVELOPMENT OF THE
REGION

DIPLOMOVÁ PRÁCE

DIPLOMA THESIS

AUTOR PRÁCE

AUTHOR

Bc. Tereza Kaniová

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

Ing. LUCIE VAŇKOVÁ , Ph.D.

BRNO 2022



VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

FAKULTA STAVEBNÍ

Studijní program	NPC-SIE Stavební inženýrství – management stavebnictví
Typ studijního programu	Navazující magisterský studijní program s prezenční formou studia
Specializace	bez specializace
Pracoviště	Ústav stavební ekonomiky a řízení

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Student	Bc. Tereza Kaniová
Název	Vliv přeshraniční spolupráce na rozvoj regionu
Vedoucí práce	Ing. Lucie Vaňková , Ph.D.
Datum zadání	31. 3. 2021
Datum odevzdání	14. 1. 2022

V Brně dne 31. 3. 2021

doc. Ing. Jana Korytářová, Ph.D.
Vedoucí ústavu

prof. Ing. Miroslav Bajer, CSc.
Děkan Fakulty stavební VUT

PODKLADY A LITERATURA

Kozumplíková, L., Chovancová, J., Korytářová, J.: Regionální ekonomie a politika, studijní opora VUT FAST, Brno, 2013

Korytářová, J., Hromádka, V.: Veřejné stavební investice I, studijní opora VUT FAST, Brno, 2007
Blažek, J., Uhlíř, D.: Teorie regionálního rozvoje, Univerzita Karlova, Praha, 2002. ISBN 80-246-0384-5

Blažek, J., Uhlíř, D.: Teorie regionálního rozvoje: Nástin, kritika, implikace. 2. vydání. Praha: Karolinum, 2011, 342 s. ISBN 978-80-246-1974-3

Boháčková, I., Hrabánková, M.: Strukturální politika Evropské unie, C.H.Beck, Praha, 2009, ISBN 978-80-7400-111-6

Binek, J. a kolektiv: Integrované nástroje rozvoje území: vývoj, současnost, nové impulzy. Brno: GaREP, spol. s r.o., 2015. 1. vydání. ISBN 978-80-905139-7-6

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ

Cílem práce je analýza přeshraniční spolupráce vybraného regionu.

1. Regionální politika
2. Problematika regionálního rozvoje
3. Přeshraniční spolupráce
4. Charakteristika vybraného regionu
5. Posouzení socioekonomických dopadů vybraného regionu
6. Charakteristika investičního záměru ve vazbě na rozvoj regionu

Požadovaným výstupem práce je posouzení socioekonomických dopadů vybraného příhraničního regionu s ohledem na realizaci regionální politiky a ověření výsledků šetření na vybraném investičním záměru.

STRUKTURA DIPLOMOVÉ PRÁCE

VŠKP vypracujte a rozčleňte podle dále uvedené struktury:

1. Textová část závěrečné práce zpracovaná podle platné Směrnice VUT "Úprava, odevzdávání a zveřejňování závěrečných prací" a platné Směrnice děkana "Úprava, odevzdávání a zveřejňování závěrečných prací na FAST VUT" (povinná součást závěrečné práce).
2. Přílohy textové části závěrečné práce zpracované podle platné Směrnice VUT "Úprava, odevzdávání, a zveřejňování závěrečných prací" a platné Směrnice děkana "Úprava, odevzdávání a zveřejňování závěrečných prací na FAST VUT" (nepovinná součást závěrečné práce v případě, že přílohy nejsou součástí textové části závěrečné práce, ale textovou část doplňují).

Ing. Lucie Vaňková , Ph.D.
Vedoucí diplomové práce

ABSTRAKT

Tématem diplomové práce je vliv přeshraniční spolupráce na rozvoj regionu. Tato práce obsahuje teoretickou a praktickou část. V teoretické části jsou vymezeny pojmy region, regionální rozvoj, regionální politika a přeshraniční spolupráce. Praktická část je zaměřena na popis socioekonomických faktorů Moravskoslezského kraje a Slezského vojvodství. Součástí je také dotazníkové šetření. Dále jsou analyzovány socioekonomické dopady těchto regionů, které jsou vyvolány především přeshraniční spoluprací a cestovním ruchem. Poslední částí je ověření efektivnosti přeshraniční spolupráce na investičním záměru.

KLÍČOVÁ SLOVA

Region, regionální rozvoj, regionální politika, euroregiony, přeshraniční spolupráce, socioekonomický faktor, socioekonomický dopad, INTERREG V-A Česká republika-Polsko, investiční záměr.

ABSTRACT

The topic of diploma thesis is the impact of cross-border cooperation on the development of the region. This thesis is included theoretical and practical parts. In the theoretical part are specified terms as region, regional development, regional politics and cross-border cooperation. The practical part focuses on description of socioeconomic factors of the Moravian-Silesian Region and Silesian Region. This thesis contains also questionnaires. Furthermore are analysed socioeconomics impacts of these regions, which are provoked especially by cross-border cooperation and tourism. The last part of the thesis is verification of efficiency of cross-border cooperation on the investment purpose.

KEYWORDS

Region, regional development, regional politics, euroregions, cross-border cooperation, socioeconomic factor, socioeconomic impact, INTERREG V-A Czech Republic-Poland, investment purpose.

BIBLIOGRAFICKÁ CITACE

Bc. Tereza Kaniová *Vliv přeshraniční spolupráce na rozvoj regionu*. Brno, 2021. 109 s., 33 s. příl. Diplomová práce. Vysoké učení technické v Brně, Fakulta stavební, Ústav stavební ekonomiky a řízení. Vedoucí práce Ing. Lucie Vaňková , Ph.D.

PROHLÁŠENÍ O PŮVODNOSTI ZÁVĚREČNÉ PRÁCE

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci s názvem *Vliv přeshraniční spolupráce na rozvoj regionu* zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje.

V Brně dne 12. 1. 2021

Bc. Tereza Kaniová
autor práce

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala vedoucí mé diplomové práce Ing. Lucii Vaňkové, Ph.D. za odborné vedení, ochotu, cenné rady a připomínky. Dále také za její trpělivost a čas strávený na konzultacích. Na závěr patří velké díky mé rodině a blízkým za podporu, která mi byla poskytována nejen při zpracování diplomové práce, ale také v průběhu celého studia.

OBSAH

1	ÚVOD	12
2	REGION.....	13
2.1	Hranice regionu	13
2.2	Klasifikace regionů.....	14
2.2.1	Odvětvové hledisko.....	14
2.2.2	Metodologické hledisko	15
2.2.3	Taxonomické hledisko	15
2.2.4	Hledisko formy	15
2.3	Struktura regionů	15
2.3.1	Homogenní regiony.....	16
2.3.2	Heterogenní regiony	17
2.4	Územní uspořádání České republiky	18
2.5	Klasifikace NUTS	18
2.5.1	Klasifikace CZ – NUTS	19
3	REGIONÁLNÍ POLITIKA.....	21
3.1	Příčiny vzniku regionální politiky	21
3.2	Motivy existence regionální politiky.....	22
3.2.1	Ekonomické motivy	22
3.2.2	Ekologické motivy	23
3.2.3	Sociální motivy	23
3.2.4	Politické motivy	23
3.3	Cíle a nástroje regionální politiky	24
3.4	Principy regionální politiky	24
3.5	Regionální politika EU 2021-2027.....	26
3.5.1	Hlavní prvky návrhu Komise pro nově modernizovanou politiku.....	26
3.5.2	Operační programy v rámci ČR.....	27
4	PROBLEMATIKA REGIONÁLNÍHO ROZVOJE	28

4.1	Regionální rozvoj	28
4.2	Teorie regionálního rozvoje	29
4.3	Regionální disparity	30
4.3.1	Vznik regionálních disparit	30
4.4	Ukazatele regionálního rozvoje	31
4.4.1	HDP	31
4.4.2	Nezaměstnanost	32
4.4.3	Mzdy	33
4.4.4	Cestovní ruch	33
4.4.5	Stavebnictví	34
4.5	Investice	34
4.5.1	Soukromé investice	35
4.5.2	Veřejné investice	35
4.5.3	Nástroje regionální analýzy	35
4.5.4	Metody pro hodnocení ekonomické efektivity	36
5	PŘESHraniČNÍ SPOLUPRÁČE	39
5.1	Vývoj přeshraniční spolupráce EU	40
5.2	Vývoj přeshraniční spolupráce ČR	41
5.3	Hraniční a přeshraniční regiony	41
5.4	Euroregiony	42
5.5	Vývoj programů přeshraniční spolupráce	45
5.6	Operační programy	45
6	INTERREG V-A ČESKÁ REPUBLIKA-POLSKO	47
6.1	INTERREG V-A Česká republika-Polsko 2014-2020	48
6.2	INTERREG V-A Česká republika-Polsko 2021-2027	50
7	MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ	51
7.1	Základní charakteristika	51
7.2	Posouzení socioekonomických dopadů vybraného regionu	52
7.2.1	Demografie	53

7.2.2	HDP	53
7.2.3	Nezaměstnanost.....	55
7.2.4	Mzdy	56
7.2.5	Cestovní ruch	57
7.2.6	Stavebnictví.....	59
7.2.7	Cizinci žijící na území Moravskoslezského kraje.....	59
7.2.8	Příjmy krajského rozpočtu	60
7.2.9	Výdaje krajského rozpočtu.....	61
7.2.10	Školství.....	62
7.2.11	Trh práce (cizí státní příslušníci).....	63
7.2.12	Návštěvnost Moravskoslezského kraje	64
7.3	SWOT analýza Moravskoslezského kraje.....	67
7.4	Dotazníkové šetření v Moravskoslezském kraji.....	70
8	WOJEWÓDZTWO ŚLĄSKIE (SLEZSKÉ VOJVODSTVÍ).....	71
8.1	Základní charakteristika	71
8.2	Posouzení socioekonomických dopadů vybraného regionu.....	72
8.2.1	Demografie.....	72
8.2.2	HDP	74
8.2.3	Nezaměstnanost.....	74
8.2.4	Mzdy	75
8.2.5	Cestovní ruch	76
8.2.6	Příjmy Slezského vojvodství.....	77
8.2.7	Výdaje Slezského vojvodství	78
8.2.8	Návštěvnost Slezského vojvodství.....	79
8.3	SWOT analýza Województwa śląskiego.....	80
8.4	Dotazníkové šetření ve Slezském vojvodství	82
9	VLIV PŘESHraničNÍ SPOLUPRÁCE NA SOCIOEKONOMICKÉ DOPADY REGIONŮ.....	84
9.1	Výsledky dotazníkového šetření	87

10 CHARAKTERISTIKA INVESTIČNÍHO ZÁMĚRU VE VAZBĚ NA ROZVOJ REGIONU.....	89
11 ZÁVĚR	96
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	98
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	105
SEZNAM OBRÁZKŮ	106
SEZNAM TABULEK.....	107
SEZNAM GRAFŮ	108
SEZNAM PŘÍLOH.....	109

1 ÚVOD

Předmětem této diplomové práce je analyzovat přeshraniční spolupráci v návaznosti na rozvoj regionu. Tuto diplomovou práci jsem si vybrala, jelikož si myslím, že přeshraniční spolupráce je důležité téma regionální politiky Evropské unie a také České republiky. Cílem regionální politiky je především snižovat socioekonomické rozdíly mezi jednotlivými státy a regiony.

V teoretické části mé diplomové práce bude nejprve seznámení s teoretickými pojmy, které se především týkají regionální politiky a regionálního rozvoje. Základním faktorem regionální politiky i rozvoje je právě pojem region, proto je důležité se s tímto pojmem seznámit a dozvědět se další informace, které k regionům patří. Další kapitolou je již zmiňovaná regionální politika, její vznik, její nástroje a cíle. Dále bude popsána regionální politika v Evropské unii a operační programy této politiky v České republice. Následující kapitola bude věnována především ukazatelům regionálního rozvoje. Ty totiž poté budou použity v rámci popisu socioekonomických faktorů u jednotlivých regionů. V teoretické části budou popsány pouze základní faktory, kterými budou HDP, nezaměstnanost, mzdy, cestovní ruch a stavebnictví. Následně bude v této kapitole blíže charakterizována CBA analýza a její výstupy. Poslední částí, a tou nejdůležitější, bude přeshraniční spolupráce, a to nejen v ČR, ale také v EU a popsání operačních programů, které právě v rámci přeshraniční spolupráce v ČR probíhají.

Praktická část se bude zaměřovat na přeshraniční spolupráci České a Polské republiky v rámci programu INTERREG V-A. Především půjde o spolupráci Moravskoslezského kraje a Slezského vojvodství. Nejprve musí být charakterizován, jak Moravskoslezský kraj, tak také Slezské vojvodství. V rámci Moravskoslezského kraje budou vybrány základní socioekonomické faktory a dále ty, které vypovídají o cestovním ruchu a přeshraniční spolupráci. Ve Slezském vojvodství bude charakterizováno méně socioekonomických faktorů vzhledem k nedostatku informací. Důležitou částí je zpracování a vyhodnocení dotazníků, které byly rozeslány českým a polským obcím. Závěrem bude vyhodnocení socioekonomických dopadů této přeshraniční spolupráce za pomoci regionální politiky a vytvoření CBA analýzy investičního záměru, který se uskutečnil na hranici České a Polské republiky.

2 REGION

Pro vysvětlení pojmu region je v řadě publikací mnoho různých způsobů. Ani jedna z definic však není univerzální a platná. Správné vysvětlení pojmu region se odvíjí od účelu použití. Znakem, který je stejný pro všechny definice, je to, že region je určitá geografická oblast, na kterou jsme schopni pohlížet jako na jeden objekt. [1]

Podle zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje je region definován jako územní celek, který je vymezený územními obvody krajů a obcí. [2]

Region jako subnárodní celek – to znamená část státu nebo národního hospodářství, která je oddělná od ostatních oblastí hranicemi, často s nimi bývá spojena ekonomickými bariérami. [3]

Region je konkrétní území s danými prvky, ve kterém se nachází funkční a související infrastruktura a místo, kde se snaží prosadit společný zájem na zlepšení daného regionu, a tím i zlepšení životů občanů. [3]

Dále můžeme chápat region různými způsoby, např. region jako výsledek procesu regionalizace, region jako realizační úroveň regionální politiky, region jako subjekt, který pomáhá s kooperací obcí apod. [4]

Pod pojmem region bývají chápána různě rozsáhlá území. Regionem může být nazýváno území Evropy, jeden či více krajů České republiky, které se nazývají regiony soudržnosti. Kraje mohou být také samostatné regiony, ale regionem mohou být i mnohem menší oblasti, a ty poté označujeme jako mikroregiony. Území pověřené stavebními úřady nebo území obce s rozšířenou působností mohou být také mikroregionem. [5]

2.1 Hranice regionu

Každý region má svou identitu, kterou tvoří specifické rysy jako krajina, podnebí, jazyk, etnika a historie. Hranice regionu se nedají určit přesně, jelikož se ve většině případů tyto specifické rysy vyskytují ve velkých lokalitách, a tak nelze rozlišit jeden region od druhého. Hranice jsou pevně dané v případě, že je region používán k administrativním účelům. Hranice mohou být přírodní, historické a správní (administrativní). [6]

Přírodní hranice

Tyto hranice lze chápat jako fyzické bariéry, které dělí obyvatelstvo. Mohou to být řeky, hory, pobřeží, moře atd. Přírodní hranice byly kritériem pro rozdělení teritorií již v minulosti a tím se staly historické hranice. [7]

Historické hranice

Historické hranice jsou v některých částech Evropy až do současnosti, a to díky královstvím, knížectvím, svobodným městům atd. Jsou to oblasti jako Livia, Baarle Nassau, Busingen, Ceuta a další. Jestli jsou tyto hranice i v dnešní době, to záleželo na formování států. Např. ve Španělsku jsou historické hranice, a to dle teritorií králů Aragona a Navarra. [7]

Administrativní hranice

Administrativní hranice jsou definovány z hlediska funkce správy a vláda trvá na vytvoření jednotek na nižší úrovni než stát. V některých případech to mohou být přirozené nebo historické regiony, ale někdy administrativní regiony, které jsou uměle vytvořeny na základě administrativních orgánů. Tyto hranice se mohou měnit podle různých trendů. [7]

2.2 Klasifikace regionů

Regiony můžeme rozdělit dle čtyř základních hledisek.

2.2.1 Odvětvové hledisko

Toto hledisko znázorňuje třídění regionů dle jednotlivých odvětví.

Podle geografie můžeme regiony rozdělit na fyzicko – geografické, které zahrnují např. klimatické, půdní regiony, dále na humánně – geografické, kde máme regiony zemědělské, průmyslové, administrativní apod. [4]

Podle využití v praxi se rozdělují regiony na administrativní, vznikající na základě potřeby veřejné správy a účelové, které vznikají pro řešení některých problémů. [4]

Dle ekonomického vývoje se dělí regiony na růstové, stagnující a problémové. Růstové regiony jsou typické budováním nových odvětví výroby i služeb a také mívají růst počtu obyvatel. Stagnující regiony jsou bez výraznější změny z ekonomického hlediska. Pro problémové regiony je typická nízká ekonomická výkonnost. [4]

Dle zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje lze rozdělit problémové regiony, tedy ty státem podporované na čtyři typy:

- strukturálně postižené regiony, kde se vyskytuje útlum celých, zejména výrobních odvětví, které se vyznačují vysokou nezaměstnaností,
- hospodářsky slabé regiony jsou typické nízkým ekonomickým výkonem, a tím vzniklými nízkými příjmy obyvatelstva,

- venkovské regiony mají malou hustotu zalidnění a vyznačují se migrací obyvatel do měst,
- ostatní problémové regiony bývají především pohraniční oblasti, popřípadě regiony, které zasáhly živelné pohromy či regiony se špatným životním prostředím. [4]

2.2.2 Metodologické hledisko

Toto hledisko rozlišuje regiony z důvodů, kterými byly tyto regiony vymezené:

- region jako nástroj výzkumu – region vystupuje jako souhrnná statistická jednotka, pro kterou probíhá získávání dat,
- region jako objekt výzkumu – představuje konečný cíl výzkumu,
- region jako nástroj managementu – je to tzv. plánovací region, pro který je zpracováván plán rozvoje. [4]

2.2.3 Taxonomické hledisko

Taxonomické hledisko dělí regiony na dva typy:

- individuální regiony – vznikají na základě specifických znaků a mají své vlastní názvy (Valašsko, Slezsko atd.),
- typologické regiony – jsou vymezovány na základě stejných vlastností (např. národní parky, regiony s hustou železniční sítí a další). [4]

2.2.4 Hledisko formy

Pojem forma zde naznačuje charakter regionalizačního kritéria. Dělí se na homogenní, heterogenní a plánovací regiony. Homogenní regiony jsou vytvořené dle kritérií stejnorodosti. Heterogenní regiony jsou vymezeny na základě vzájemného propojení prostorových jednotek. Plánovací regiony vznikají na základě požadavků daného výzkumu. [4]

2.3 Struktura regionů

Důležitou roli v oblasti regionů je jejich struktura. Dle struktury se rozdělují na dva typy, a to nehomogenní a homogenní regiony.

2.3.1 Homogenní regiony

Tyto regiony jsou definovány dle kritérií stejnorodosti. Toto regionalizační kritérium by mělo platit rovnoměrně po celém daném území. Homogenita není vždy absolutní, ve většině případů dojde k zjištění odchylek, a proto se snažíme o nalezení co nejlepší shody mezi regiony např. regiony s podobným reliéfem, regiony, které převažují v pěstování brambor apod. Homogenní regiony jsou většinou shodné více ve fyzické geografii (klimatické podmínky) než v socioekonomické oblasti. V těchto regionech se rozlišuje jádrová oblast, kde platí všechny regionalizační kritéria, a ostatní oblast, ve které platí jen část regionalizačních kritérií. [4]



Obrázek 1 - Homogenní region [4, s. 122]

Charta evropského regionálního plánování dělí tyto regiony tímto způsobem.

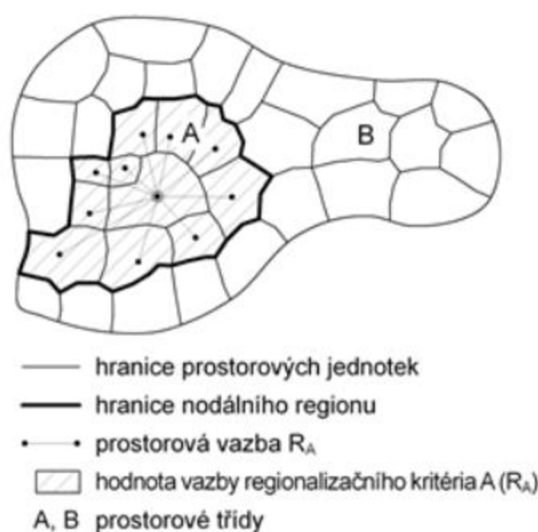
- **Venkovská území** – místa, ve kterých převládá zemědělství. Nejpodstatnější věcí je vytvořit v těchto územích kvalitní životní podmínky z hlediska ekonomického, sociálního, kulturního a ekologického. Musíme však rozlišovat nerozvinuté a periferní venkovské regiony.
- **Městská území** – tato území se ve většině případů účastní na podílu při rozvoji Evropy, problémem je kontrola jejich růstu. Požaduje se především plnění veškerých pravidel pro rozvoj ekonomických aktivit v souladu s životními podmínkami. Městská území by se měla zaměřit na rozvoj veřejné dopravy a zlepšení životního prostředí.
- **Pohraniční území** – aby se mohly otevřít hranice a zabezpečit pohraniční spolupráce je vyžadována mezistátní politická spolupráce. Cílem je zlepšení

těsnějších kontaktů obyvatelstva a stýkání jednotlivých regionů a měst, které vychází z Evropské rámcové smlouvy.

- **Horská území** – tato území jsou bohatstvím přírodních zdrojů, a proto by se mělo dbát na jejich ekologický, ekonomický, sociální, kulturní a zemědělský význam.
- **Strukturálně slabá území** – jsou nevyvážená z pohledu bydlení a pracovních nabídek. V některých zemích si vyžadují zvláštní pomoc.
- **Upadající území** – v těchto územích se velice špatně projevuje strukturální změna průmyslu a vyskytuje se zde stále jen jednostranně orientovaná infrastruktura. Jsou nejvíce ohroženy.
- **Pobřežní území a ostrovy** – musí se zde aplikovat zvláštní politika vzhledem k rozvoji cestovního ruchu a dopravy v rámci Evropy. Musí se dávat pozor na životní prostředí, regionální tradice, a především na souš a moře. [6]

2.3.2 Heterogenní regiony

Tyto regiony mají vzájemně propojené prostorové jednotky. Heterogenní regiony jsou jinak řečeno nodální neboli funkční. Nodální regiony jsou významné funkčními a prostorovými vazbami mezi jádrem a periferií, kdy jádro je centrum komunikace regionu, okolo kterého je vytvořena poptávka, na kterou reaguje periferie (zázemí). Nodální regiony sledují intenzitu vazby, a to jako vzdálenost určitého území od jádra. Jestliže nodální region vznikl např. kvůli migraci lidí za prací, bude tzv. dojížděkový region vyznačován počtem obyvatel, kteří dojíždějí za prací z periferie do jádra regionu. [4]



Obrázek 2 - Heterogenní (nodální) region [4, s. 125]

2.4 Územní uspořádání České republiky

Geografie České republiky se prakticky porovnává s povodími velkých řek. Z tohoto důvodu můžeme území v České republice rozdělit na tři tzv. makroregiony. Tyto celky tvoří základ regionální struktury České republiky, jsou to:

- polabský, to značí Čechy,
- podunajský, to je Morava,
- pooderský, to značí Slezsko tzv. české Slezsko. [8]

Z historického a socioekonomického hlediska se Česká republika dělí na dva makroregiony nižšího stupně, a to:

- Čechy,
- Moravu s „českým“ Slezskem. [8]

2.5 Klasifikace NUTS

Aby regionální politika Společenství mohla zastávat funkci vzhledem k regionům, bylo zcela nutné, aby se tato území vymezila kvantitativně i kvalitativně. Bylo tedy nutné zajistit stejná kritéria pro určitou systematizaci. Statistický úřad Evropského společenství, nazývaný Eurostat, rozdělil roku 1986 jednotlivá území na jisté celky tzv. Systematizaci územních statistických jednotek NUTS. Nebylo však zatím legislativou nařízeno, ale stejně se toto rozdělení používalo. Až 26.5.2003 se to změnilo, jelikož se přijalo Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1059/2003, o zavedení společné klasifikace územních statistických jednotek NUTS. V odůvodnění tohoto nařízení je zdůrazněná nutnost:

- stanovit objektivní kritéria pro jednotlivé regiony (nestrannost),
- stabilizace regionů, aby nedocházelo často ke změnám jejich území,
- využívat minimálně tři úrovně třídění, ale členské státy si mohou vytvořit vlastní další úrovně dle svých uvážení. [9]

Klasifikace NUTS je hierarchicky uspořádaná. Každá z jednotek NUTS má svůj kód a název. NUTS 1 jsou vždy nejvyšší územní celky, dále se dělí na NUTS 2 a ty poté na úroveň NUTS 3. O dalším členění si pak rozhodují jednotlivé členské státy. Celý tento systém klasifikace je jednoduchý a vychází z předem existujících správních jednotek. [9]

Důležitým objektivním kritériem, které často rozhoduje, je počet obyvatel. Obyvatelem je člověk, který má na daném území trvalé bydliště. Jestliže je hranice menší než minimální, je celé území pouze jednou úrovní NUTS. [9]

Tabulka 1 - Klasifikační kritérium NUTS

Úroveň NUTS	Počet obyvatel	
	minimum	maximum
NUTS 1	3 000 000	7 000 000
NUTS 2	800 000	3 000 000
NUTS 3	150 000	800 000

Zdroj: vlastní zpracování dle [9]

2.5.1 Klasifikace CZ – NUTS

V České republice jsou také jednotky klasifikovány podle Eurostatu. Tato klasifikace v ČR vznikla dne 26.10.1998 usnesením vlády České republiky č. 707, kde byl návrh vymezení územních jednotek NUTS. Od 1.1.2000 je Česká republika rozdělena na čtrnáct krajů. Ve znění tohoto zákona zavedl Český statistický úřad spolu s Eurostatem klasifikaci územních jednotek CZ – NUTS. [7]

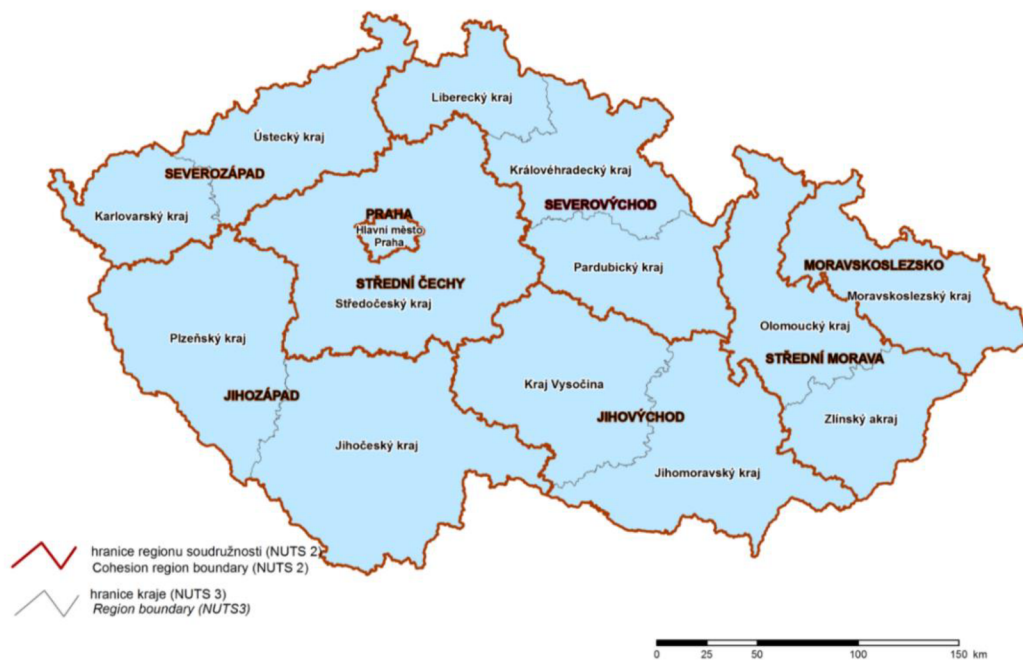
Územní jednotky jsou v České republice vymezeny takto:

- NUTS 1 - území České republiky,
- NUTS 2 - sdružené regiony tzv. regiony soudržnosti,
- NUTS 3 – kraje,
- NUTS 4 – okresy,
- NUTS 5 – obce. [7]

Od 1.1.2008 se Klasifikace územních jednotek CZ – NUTS mění sdělením Českého statistického úřadu č. 201/2007 Sb. Byla zrušena úroveň NUTS 4 okresy. Tímto se měla klasifikace CZ – NUTS sjednotit s evropskou klasifikací NUTS. Členění našeho území je provedeno systémem LAU (Local Administrative Units), kde LAU 1 je nyní NUTS 4 a LAU 2 je tvořena obcemi. [6]

V České republice máme 14 krajů a 8 regionů soudržnosti. Tyto regiony jsou základ pro výpočet HDP na obyvatele a podle toho jsou poté přidělovány podpory ze strukturálních fondů. [6]

Regiony soudružnosti (NUTS2) a kraje (NUTS 3) České republiky
Cohesion Regions (NUTS 2) and Regions (NUTS3) in the Czech Republic



Obrázek 3 - Mapa NUTS 2, NUTS 3 [10]

Obec lze dle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, definovat jako územní společenství, které tvoří občané. Tvoří územní celek, který má své hranice. Je spravována zastupitelstvem obce. Pečuje o rozvoj území a také o své občany. Může mít jedno nebo více katastrálních území. [11]

Kraj lze dle zákona č. 129/2000 Sb., o krajích, charakterizovat jako území občanů, které má právo na samosprávu. Je spravován zastupitelstvem kraje. Kraje mohou provádět spolupráci s jinými kraji, obcemi a dalšími územími jiných států. [12]

3 REGIONÁLNÍ POLITIKA

Je mnoho definic, jak je možno popsat regionální politiku.

„Regionální politika je v evropském kontextu obvykle chápána jako činnost, jejímž úkolem je přispívat ke snižování rozdílů mezi úrovněmi rozvoje jednotlivých regionů a k zabezpečení jejich harmonického rozvoje.“ [6, s. 156]

„Regionální politika je součástí státní politiky, ovlivňující rozmístění hlavních ekonomických zdrojů a aktivit na celém území státu nebo v jeho části. Zahrmuje opatření napomáhající jak růstu stupně ekonomické aktivity v území, kde je vysoká nezaměstnanost a malá naděje na přirozený ekonomický růst, tak na druhé straně opatření sloužící kontrole ekonomických aktivit v územích s nadprůměrným růstem.“ [6, s. 156]

Regionální politika zkouší napravit prostorové důsledky volné tržní ekonomiky ve smyslu dosažení ekonomického růstu a zlepšení sociálního rozdělení ekonomických efektů. [6]

Regionální politika jsou jakési opatření a nástroje, pomocí kterých dochází ke zmírnění nebo zániku rozdílů ekonomických rozvoje jednotlivých regionů. [6]

V současnosti se vyskytují velké rozdíly v sociálně ekonomické úrovni jednotlivých regionů, což omezuje ekonomický rozvoj státu a může vést až k případným sociálním a politickým konfliktům, a z toho důvodu se v řadě zemí přistoupilo k realizaci regionální politiky. Hlavním cílem regionální politiky je zavést taková opatření, aby došlo k odstranění nebo alespoň zmírnění těchto rozdílů ve vývoji jednotlivých regionů a tím se snaží přispět ke zvýšení konkurenceschopnosti ekonomiky v mezinárodním měřítku. [8]

3.1 Příčiny vzniku regionální politiky

Ve většině oblastech světa jsou značné rozdíly mezi regiony. Příčiny těchto meziregionálních rozdílů jsou různé, ale můžeme je rozdělit do tří hlavních typů.

Regiony nedostatečně vybavené přírodními zdroji

Pod tímto pojmem si můžeme představit odlehlé části, kde se v minulosti díky nepříznivým životním podmínkám vyskytovalo pouze zemědělství, které přetrvává do dnes. Takový typ regionu nemůže mít stejnou životní úroveň jako vyspělé regiony. Naděje na určité zlepšení představuje zvýšení cestovního ruchu, a to za předpokladu, že je region pro toto zvýšení přitažlivý. [8]

Regiony s nedostatečným využitím vlastních zdrojů

V těchto regionech je nízká životní úroveň, která je způsobena nedostatkem kapitálu. Zlepšení záleží na ekonomické situaci a technologickém pokroku v jiných částech státu, tak, aby se využití místních zdrojů stalo ekonomicky schůdné. [8]

Regiony se stagnujícími či upadajícími základními odvětvími

Tyto druhy regionů patřily v minulosti mezi nejvyspělejší regiony, ale poptávka nyní způsobila stagnaci nebo úpadek průmyslu. Tyto regiony mají většinou nízkou nezaměstnanost, vysokou migraci, klesající ekonomickou úroveň atd. V České republice jsou to regiony jako Ostravsko, Kladensko či Podkrušnohoří. [8]

3.2 Motivy existence regionální politiky

Regionální politika používá pro dosažení svých cílů různých postupů dle jednotlivých regionů. Regionům, které trpí určitými problémy se poskytují značné výhody, zatímco další regiony mohou být znevýhodněné. Důvody regionální politiky dělíme na čtyři hlediska, a to na ekonomické, ekologické, sociální a politické zdůvodnění.

3.2.1 Ekonomické motivy

Základním argumentem pro regionální politiku je využití veškerých výrobních zdrojů, především pracovní síly. Mnoho problémových oblastí trpí vysokou nezaměstnaností, a to vede ke snížení hrubého domácího produktu. V minulosti tento problém řešila regionální politika tím, že přesunula pracovní síly z regionů, kde byla vysoká nezaměstnanost do míst, kde se nacházela vysoká nabídka pracovních míst, ale v dnešní době se snaží motivovat pohyb práce za pracovními silami. [8]

Dalším argumentem je ekonomický růst. V každé zemi se najdou určitá odvětví, která budou stagnovat, budou se zde vyskytovat postižené oblasti a málo vyvinuté regiony, tím může docházet k omezení tržních možností silnějších regionů a poklesu ekonomického růstu státu. [8]

Dalším motivem je optimální rozmístění firem. Nejlepší rozmístění firem se projevuje jinak z pohledu podnikatele, a jinak z pohledu celostátních zájmů. Regionální politika se snaží najít jakýsi kompromis mezi veřejnými požadavky a mezi tím, co je nejlepší pro firmy a podnikatelé. [8]

Náklady přemístění jsou dalším faktorem především ve vysoce urbanizovaných zemích. Dochází ke značnému přelidnění na hlavu, a to v oblastech, kde je vysoká koncentrace

obyvatel a ekonomických činností. Regionální politika dohlíží, aby města měla optimální velikost. [8]

Posledním argumentem pro regionální politiku je vztah mezi regionální nerovnováhou a inflací. Inflace může vznikat ve vyspělejších regionech a to tzv. „útokem na náklady“, tak také v méně vyspělých regionech, a to „táhnutím poptávky“. Regionální politika má za cíl vydávat opatření, která postaví nabídku na vybranější základy. [8]

3.2.2 Ekologické motivy

Od počátku 70. let, kdy byl tento motiv nejvýznamnější, platí, že se regionální politika snaží chránit zájmy lidí žijících v méně vyspělejších regionech, ale také zájmy lidí žijících v přelidněných oblastech. Lidé začínají mnohem více upřednostňovat život ve venkovech, jelikož v přelidněných aglomeracích je čím dál více problémů s technickou infrastrukturou, vodou, znečištěným ovzduším apod. [8]

3.2.3 Sociální motivy

V minulosti byla regionální politika motivována zejména sociálními argumenty. Nyní existují tři hlavní argumenty. [8]

První argument je důvod plné nezaměstnanosti. Regionální politika vznikla obzvláště kvůli potřebě zajistit každému práci. Přišlo se na to, že regionální nerovnováha zabraňuje dosažení plné nezaměstnanosti při použití fiskální a monetární politiky. [8]

Další z argumentů je regionální rozdělení příjmů. V jednotlivých regionech panuje nerovnováha z hlediska sociální spravedlnosti, proto se regionální politika snaží zavést různá opatření pro zmírnění regionální nerovnosti v oblasti příjmů. [8]

Poslední faktor je úvaha o obecném blahu. Pojem obecné blaho lze těžko definovat. Jsou zde pouze určité pojmy s ním spojené a to např. plná zaměstnanost, kvalitní životní prostředí, ale také rozdíly v kultuře, zvycích a způsobu života. I když se může zdát, že je lepší podporovat pohyb obyvatel za prací, nemusí to vždy znamenat nejlepší řešení. Regionální politika musí brát v úvahu to, že obyvatelé raději zůstávají zaměstnání ve svém regionu, který je založen na odlišné kultuře a nářečí. [8]

3.2.4 Politické motivy

Ve volbách bylo zjištěno, že lidé v méně rozvinutých regionech si jsou více vědomi své situace, a to například rozdílů v průměrných příjmech než lidé ve vyspělejších regionech. Do voleb vstupují především nepřátelské postoje vůči státní politice. [8]

3.3 Cíle a nástroje regionální politiky

Cíle regionální politiky vycházejí z regionálních problémů a ze státní hospodářské politiky, v každém časovém období se stanovují konkrétní jednotlivé cíle a to tak, aby bylo možno zkontrolovat jejich splnění a zhodnotit účinnost nástrojů. [13]

Z cílů regionální politiky jsou odvozovány jednotlivé nástroje regionální politiky. Základní opatření státní regionální politiky je zainvestovat region technickou infrastrukturou. Nástroje jsou především zaměřeny na přilákání kapitálu a podnikatelských aktivit do regionu, využití vnitřních rozvojových zdrojů, přistěhování i stabilizaci obyvatelstva v regionu. Nástroje lze členit do tří hlavních skupin. [13]

- **Makroekonomické nástroje** – patří zde fiskální politika (např. regionalizace daní a odvodů, snížení sazby daní), monetární politika (např. usnadnění úvěrů), protekcionismus. [13]
- **Mikroekonomické nástroje** – patří zde prostorový pohyb pracovních sil (např. výkup nemovitostí, částečná úhrada nákladů na stěhování), prostorový pohyb kapitálu (např. levnější půjčky, snížené daně). [13]
- **Ostatní nástroje** – zde patří administrativní nástroje (např. rozhodnutí o zastavení určité ekonomické činnosti nevhodné z hlediska potřeb území), institucionální nástroje (např. regionální rozvojové agentury). [13]

Další členění nástrojů regionální politiky je podle R. Wokouna.

- **Nástroje nefinanční** – kde patří především administrativní nástroje (legislativní úpravy, zákazy), institucionální nástroje (projekty a programy, kde se využívají zdroje EU), věcné a jiné nefinanční nástroje (poskytování bezplatného poradenství, propagace regionu). [13]
- **Nástroje finanční** – zde patří neinvestiční a investiční nabídky (úvěry, půjčky, úroková zvýhodnění), kapitálové podílnictví, daňová a rozpočtová zvýhodnění (zvýhodnění v odvodech rozpočtů, slevy na daních, slevy na sociálním a zákonném pojištění). [13]

3.4 Principy regionální politiky

Zásahy pomocí strukturálních fondů, Evropské investiční banky a finančních nástrojů do snižování rozdílů mezi jednotlivými regiony se uskutečňují podle definovaných principů. Tyto principy jsou pak v daném volebním prostředí popsány v nařízeních Rady. Existuje několik základních principů, které jsou prováděny národními regionálními politikami. Jedná se o tyto principy. [9]

Princip programování

Je to jeden z nejstarších principů. Programování je vlastně takový několikastupňový proces, kde se nachází organizace, rozhodování a financování, který má za cíl dlouhodobou spolupráci Společenství a členských orgánů pro dosažení stanovených cílů. [9]

Princip adicionality

Pro členské státy je tento princip jedním z nejdůležitějších. Znamená, že finanční prostředky, které jsou poskytnuty z rozpočtu EU mají doplňovat zdroje příjemce. Tento doplněk je však velice důležitý, jelikož prezentuje více než polovinu úhrady nákladů. [9]

Princip koncentrace

Jeho cílem je, aby se co největší objem financí nasměroval do regionů, kde jsou nejzávažnější problémy. [6]

Princip partnerství

Pod pojmem partnerství se skrývá spolupráce mezi Komisí a členskými státy. Toto partnerství je prováděno také na vnitrostátní úrovni, kde jsou státní orgány, regionální, místní a jiné orgány veřejné moci, oblast životního prostředí, partneři sociální a hospodářství a orgány, které řeší rovnosti mužů a žen. Tento princip se uplatňuje pomocí operačních programů. [9]

Princip subsidiarity

V případě regionální politiky je výběr, hodnocení a monitorování projektů převedeno na Radu krajů. [14]

Princip monitorování a vyhodnocování

Monitorovací systém strukturálních fondů je informační systém, který sleduje především finanční pomoc, který přichází ze strukturálních fondů EU. Monitorování různých projektů a programů by mělo sloužit jako zdroj dat pro ministerstva. Monitoring je proces, který sleduje, poskytuje a vyhodnocuje detailní informace o finanční a technické oblasti projektů. Tento princip se liší podle časové úrovně, projektování a obsahu monitoringu. Podle časového hlediska lze hodnocení rozdělit na tyto tři etapy:

- předběžné hodnocení (ex ante),
- průběžné hodnocení (interim),
- následné hodnocení (ex post). [9]

Předběžné hodnocení

Tato kontrola se provádí před začátkem realizace projektu, kde se zhodnocují ekonomické a další možné vlivy. V tomto hodnocení musí být dokázáno, že daný program řeší regionální problémy. [9]

Průběžné hodnocení

Tato kontrola se realizuje v průběhu realizace projektu, kde se věnuje shodě projektu se systémem stanovených ukazatelů. Tato průběžná hodnocení se provádějí z důvodu zjištění prvních výsledků finančních zdrojů a dopadů na jejich cíle. [9]

Následné hodnocení

Hodnocení je prováděno až po ukončení realizace projektu, a to nejpozději do tří let od ukončení projektu. Zjišťuje shodu projektu s ukazateli zakotvenými v dokumentaci, podle nichž byla poskytnuta finanční podpora. [9]

3.5 Regionální politika EU 2021-2027

Pro toto období 2021-2027 chce Evropská komise modernizovat politiku soudržnosti. Jelikož jsou stále rozdíly mezi jednotlivými členskými státy, ale také uvnitř nich, má politika soudržnosti pomoci tyto rozdíly překonat. Nejvíce dotací dostanou regiony, které zaostávají za zbytkem EU. Nová modernější regionální politika by měla být pružnější a měla by se více přizpůsobit novým cílům. Má také zjednodušená pravidla pro přístup k finančním dotacím, a to jak pro malé i velké podnikatelé. [15]

3.5.1 Hlavní prvky návrhu Komise pro nově modernizovanou politiku

Zaměření na klíčové investiční priority:

Větší obnos dotací půjde na podporu malých podnikatelů, inovaci, digitální technologii a modernizaci průmyslu. Regionální politika by měla více pomáhat regionům přechod na nízkouhlíkovou, oběhovou ekonomiku a zlepšení klimatu. [15]

Politika soudržnosti pro všechny regiony a individuálnější přístup k regionálnímu rozvoji:

Regionální politika rozlišuje méně rozvinuté, přechodové a více rozvinuté regiony. Hlavním kritériem pro přerozdělení financí je HDP na obyvatele. Další kritéria jsou nezaměstnanost, úroveň vzdělání, změna klimatu, integrace, příjem migrantů atd. V řízení prostředků EU se budou také více zapojovat místní, městské a územní orgány, kde se proto zvýší odpovědnost za veřejné projekty financované z těchto prostředků.

Finanční prostředky EU budou především dostávat zaostalejší regiony, které se nachází většinou v jižní a východní Evropě. Samozřejmě budou dotace směřovat i do vyspělých regionů, kde se zaměří na modernizaci průmyslu, snížení nezaměstnanosti a vyrovnání s globální ekonomikou. [15]

Méně početná, jasnější, stručnější pravidla a pružnější rámec:

Komise pro toto období navrhuje méně složitá pravidla a mírnější kontroly pro podnikatele, kteří pobírají finanční prostředky z EU. Byly vytvořeny jen jedny pravidla pro všech sedm fondů EU, které probíhají s členskými státy. Tímto se umožní lepší spolupráce a může například docházet ke sjednocení s dalšími finančními prostředky z rozpočtu EU. Regionální politika bude propojovat stabilitu dlouhodobých projektů, ale bude pružnější, aby byla možnost reagovat na nepředvídatelné okolnosti, které mohou nastat. [15]

3.5.2 Operační programy v rámci ČR

V České republice existují národní programy rozdělující se do osmi okruhů, které se snaží převést národní rozvojové plány do vlastních programů jednotlivých států. Vznikly také především dle potřeb krajů, obcí a zástupci měst.

Národní programy v programovém období 2021-2027:

- OP Doprava, řízený Ministerstvem dopravy,
- Integrovaný regionální operační program, řízený Ministerstvem pro místní rozvoj,
- OP Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost, řízený Ministerstvem průmyslu a obchodu,
- OP Životní prostředí, řízený Ministerstvem životního prostředí,
- OP Spravedlivá transformace, řízený Ministerstvem životního prostředí,
- OP Zaměstnanost+, řízený Ministerstvem práce a sociálních věcí,
- OP Rybářství, řízený Ministerstvem zemědělství,
- OP Technická pomoc, řízený Ministerstvem pro místní rozvoj. [16]

4 PROBLEMATIKA REGIONÁLNÍHO ROZVOJE

Aby byl daný region dlouhodobě udržitelný v konkurenceschopnosti, musí být jeho vývoj vyvážený. Proto je důležité odlišovat termín rozvoj a růst.

- **Růst** je kvantitativní veličina, která se vyjadřuje například pomocí HDP na obyvatele. Růst je dlouhodobá ekonomická veličina, která vychází ze zvýšení potenciačního produktu. Růst je jednou částí rozvoje. [17]
- **Rozvoj** je kvalitativní veličina, u které dochází ke strukturálním změnám ekonomiky, pomocí nichž se postupně zvyšuje účelnost a efektivnost, pokud jde o využití zdrojů a možností. Chce dosáhnout co největší přiblížení k cílenému stavu podle vizí jednotlivých účastníků. [17]

V případě, že se jedná o rozvoj měst a obcí je využíván pojem místní rozvoj. Jedná-li se o vyšší územní celky je používán pojem regionální rozvoj. [3]

4.1 Regionální rozvoj

„Regionální rozvoj je komplex procesů, které probíhají na geograficky vymezeném území a které se týkají kontinuálního zlepšování sociálního, kulturního, ekonomického a environmentálního potenciálu daného území a tím zvyšování jeho konkurenceschopnosti.“ [6, s. 106]

Pojem regionální rozvoj nemá v literatuře přesnou definici. Rozvoj regionu, ačkoliv je chápán různými způsoby, je jakési zlepšování regionu, takovým způsobem, aby se udržoval či rostl blahobyt obyvatel. Regionální rozvoj zahrnuje velké množství rozvoje, a to hospodářský rozvoj, sociální rozvoj nebo například rozvoj složek jako rozvoj dopravy, podnikání atd. Složky jsou v regionálním rozvoji různě propleteny. Jestliže je vyžadováno zlepšení ekonomického rozvoje, musí se zajímat také o sociální rozvoj, jako je vzdělanost, dojíždka za prací apod. Dále se musí zajímat o životní prostředí, jelikož to má co dočinění s kvalitou pracovní síly a ta je propojena i s hospodářským rozvojem regionu. Jedním z nejdůležitějších kritérií, u rozhodnutí ohledně podpory regionu, je dlouhodobá udržitelnost, která zasahuje do hospodářského rozvoje a životního prostředí. [5]

Regionální rozvoj je chápán jako soubor procesů probíhajících v rámci daného regionu a napomáhající k pozitivním změnám v sociálně ekonomické situaci regionu. Smyslem regionálního rozvoje je snaha o snížení regionálních disparit v rámci státu a také o zlepšení životní úrovně a kvality života lidí v jednotlivých regionech. [7]

4.2 Teorie regionálního rozvoje

Teorií regionálního rozvoje je poměrně značné množství a lze je třídit různými způsoby. Nejčastěji se dělí do dvou velkých skupin.

- **Konvergenční teorie** – zde jsou řazeny teorie rovnováhy, základní princip je vyrovnávání rozdílů mezi jednotlivými regiony.
- **Divergenční teorie** – tzv. teorie nerovnováhy, zde jsou lidé přesvědčeni o narůstání rozdílů mezi regiony. [18]

U tohoto dělení teorií na konvergenční a divergenční je problém v nejasných definicích a v časovém horizontu. Konvergenční teorie mají mnohem větší časové horizonty než teorie divergenční. I když je toto dělení velmi nepřesné, stalo se jakýmsi základním dělením. Na názoru, zda je regionální rozvoj blíže k rovnováze či nerovnováze závisela i regionální politika v jednotlivých obdobích. Vývoje regionálního rozvoje a politiky jsou pospány v tabulce níže. [18]

Dále probíhá dělení dle konstrukce na teorie induktivní a deduktivní (teorie jsou tříděny podle přístupu, který v daném období převládá), také na poptávkové a nabídkové. Toto členění nabídky versus poptávky bylo důležité při vytváření koncepce regionální politiky. [18]

Tabulka 2 - Hlavní vývojové etapy teorií regionálního rozvoje a regionální politiky

Obecný přístup	Převažující teorie regionálního rozvoje	Regionální politika
Neoklasický (1920–1940)	teorie regionální rovnováhy (zejména tzv. neoklasické metody)	základní koncept – „dělníci za práci“, používány nástroje zvyšující mobilitu pracovních sil
Keynesiánský (1950–1975)	teorie regionální nerovnováhy (např. teorie kumulativních příčin, teorie pólů růstu)	„práce za dělníky“, nástroje podporující příliv investic ze soukromého i veřejného sektoru do problémových regionů
Neomarxistický (1970–1985)	teorie regionální nerovnováhy (např. teorie nerovné směny)	návrhy na opatření neomarxisté neformulovali; v některých socialistických zemích byla regionální politika velmi účinná, ale za cenu ztráty ekonomické výkonnosti a vnější konkurenceschopnosti

Tabulka 2 – Hlavní vývojové etapy teorií regionálního rozvoje a regionální politiky

Neoliberální (1975 -)	teorie regionální rovnováhy i nerovnováhy (např. nová teorie růstu, teorie závislosti na zvolené cestě)	„podpora lokální iniciativy“, podpora malých a středních firem, decentralizace kompetencí, deregulační opatření
Institucionální (1980 -)	teorie regionální nerovnováhy (např. teorie průmyslového okrsku, teorie učících se regionů)	„spolupráce a inovace“, podpora malých a středních firem, šíření inovací, networking, gradualistická proměna místních institucí založená na učení

Zdroj: vlastní zpracování dle [19]

4.3 Regionální disparity

Pojem regionální disparity lze definovat jako rozdíly a nerovnosti mezi ekonomickou situací a blahobytem mezi regiony a státy. Tyto rozdíly se objevují v různých oblastech, jako sociální, ekonomické, územní atd. [6]

Dělení regionálních disparit je na pozitivní a negativní. Negativní disparity můžeme označit jako slabé stránky a pozitivní disparity jako silné stránky. Slabé stránky mohou končit až zranitelností daného objektu, která vzniká nedostatečnými zdroji a chybějícími schopnostmi tyto zdroje využívat. Naopak silné stránky zpravidla končí konkurenční výhodou objektu, která je dána unikátními a hodnotnými zdroji a uměním tyto zdroje využívat. [20]

4.3.1 Vznik regionálních disparit

Vznik regionálních disparit je ovlivněn faktory. Tyto faktory se dělí na primární a sekundární.

Primární faktory

- Relativně nízká mobilita pracovní síly – reakce na mzdu jsou často velmi opožděné za poptávkou, a to vede ke vzniku deformací v příjmech.
- Relativně nízká mobilita kapitálu – je málo rozvinutý trh kapitálu a ten není schopný reagovat na rozdíly ve výrobních nákladech.
- Geografické faktory – vysoké dopravní náklady, ze kterých jsou poté vyšší ceny, nízká kvalita dopravních spojů, malý přístup k velkým městům, které poskytují služby, špatné přírodní podmínky pro ekonomiku (např. horské oblasti).

- Ekonomická struktura regionů – neumí se rychle přizpůsobit podmínkám, které se mění a tím dochází k útlumu v odvětvích, nízká poptávka po výrobcích těchto regionů a z toho vyplývá zvyšující se nezaměstnanost (např. Ostravsko – hornictví).
- Další primární faktory – politické volby v územním uspořádání, psychologické faktory, centralizace a decentralizace území atd. [20]

Sekundární faktory

- Vnější ekonomika – dopravní systém, ať už za prací, či za úřady má obrovský vliv na příchod nových zaměstnavatelů a podnikatelů.
- Demografická situace – rozdíly ve vzdělanosti obyvatel z venkova a z města.
- Rigidita nákladů a cen – setrvačné síly, které brání přizpůsobení nabídky a poptávce.
- Faktory prostředí – velmi důležitým faktorem je přitažlivost místa, zničené regiony by se měly opravit, aby přilákaly nová odvětví.
- Ostatní faktory – inovace a rozdíly v průmyslu, sociálním prostředí pro nové firmy. [20]

4.4 Ukazatele regionálního rozvoje

Indikátory neboli ukazatelé popisují jasně, srozumitelně a přehledně vývoj, dosažení cíle, kontrolují efekt, následně také vyhodnocují a srovnávají. Regionální ukazatelé sledují a měří, jak daný region vypadá a jakou má úroveň. Regionální disparity se mohou vyjadřovat pomocí ekonomické úrovně regionů, a to pomocí ukazatelů, jako jsou HDP na obyvatele, míra nezaměstnanosti, příjmy, průměrná hrubá měsíční mzda. [6]

Dalšími ukazateli mohou být také stavebnictví, cestovní ruch a další. Ukazatele volíme podle toho, v jakých oblastech chceme dané regiony sledovat.

4.4.1 HDP

„HDP neboli hrubý domácí produkt je peněžním vyjádřením celkové hodnoty statků a služeb nově vytvořených v daném období na určitém území.“ [6, s. 143]

Je to základní ukazatel pro stanovení ekonomické úrovně, výkonnosti a dynamiky. Stanoví se pomocí produkční, výdajové, důchodové metody. [6]

Hrubý domácí produkt se dá vyjádřit součinem množství produktů a cen. Ceny se často mění. Aby se odlišil růst množství výrobků a služeb od růstu jejich cen, vznikají pojmy nominální HDP a reálné HDP. Nominální HDP se počítá v běžných cenách, které panují

na trhu. Reálný HDP se vypočítává ze stálých cen, to jsou ceny, které jsou očištěné od změn. [21]

4.4.2 Nezaměstnanost

Nezaměstnaní jsou takoví lidé, kteří jsou starší 15 let a kteří v daném období splňují tři podmínky:

- byli bez práce,
- hledali aktivně nějakou práci tzn. byli na úřadě práce nebo u soukromé zprostředkovatelky, hledání pomocí inzerátů, v podnicích atd.,
- byli vždy připraveni k nástupu do práce tzn. mohli nejpozději do 14 dnů nastoupit. [6]

Jestliže osoby nesplňují tyto tři podmínky jsou brány za zaměstnané, popřípadě ekonomicky neaktivní. [6]

Míra nezaměstnanosti je veličina, která se vyjadřuje jako počet nezaměstnaných osob k pracovním silám, kde tyto pracovní síly tvoří zaměstnané osoby (ti, kteří mají práci a ti, kteří práci aktivně hledají). [6]

Přirozená míra nezaměstnanosti je veličina, u níž jsou trhy práce v rovnováze, tlaky na mzdy a ceny jsou v rovnovážném stavu. Skutečná nezaměstnanost se od této přirozené míry nijak moc neodchyluje. [21]

Druhy nezaměstnanosti

Podle příčin, které vyvolávají je rozlišujeme na tři skupiny.

- **Frikční** – vzniká, když lidé opustí původní zaměstnání a po nějakou dobu si hledají místo jinde.
- **Strukturální** – vzniká kvůli strukturálním změnám v ekonomice, kdy se některá odvětví zvětšují a jiná zmenšují. Z tohoto důvodu v některých odvětvích klesá poptávka po profesích a v jiných stoupá.
- **Cyklická** – nastává v případě hospodářského poklesu ekonomiky, zejména kdy lidé, které propustili v jednom odvětví, nemohou najít práci v druhém, protože pokles postihuje skoro všechny profese. [6]

Podle dalšího kritéria se dělí na dobrovolnou a nedobrovolnou.

- **Dobrovolná** – nezaměstnaní lidé hledají práci za vyšší mzdu, než je ta, která je momentálně na trhu práce.

- **Nedobrovolná** – nezaměstnaní nemohou najít práci i když ji hledají za mzdu, která na trhu panuje. [6]

4.4.3 Mzdy

Mzda je odměna za vykonanou práci v pracovním poměru poskytovaná zaměstnavatelem zaměstnanci. Mzda se odvíjí podle složitosti, odpovědnosti, namáhavosti, pracovní výkonnosti a dosažených výsledků. Pokud zaměstnanec práci nevykonává nemůže dostávat mzdu. Mzda je hlavní cíl, pro který zaměstnanec nastupuje do práce. [22]

Průměrná hrubá měsíční mzda udává podíl mezd bez osobních nákladů na jednoho zaměstnance za měsíc. Do mzdy se započítá základní mzda a plat, příplatky a doplatky, náhrady mzdy a platu, odměny za pracovní pohotovost a jiné. Nezapočítávají se do ní náhrady mzdy či platu po dobu neschopnosti nebo karantény. [23]

Medián mezd je prostřední hodnota tzn. polovina mezd je nižší a druhá polovina vyšší. Medián se odvozuje ze statisticko-matematického modelu na základě šetření. Průměrná mzda se na rozdíl od mediánu zjišťuje z podnikových výkazů. [23]

Forma mzdy

Časová mzda je dána vynásobením příslušného mzdového tarifu a počtu odpracovaných jednotek. V České republice je jednotka pracovní síly většinou hodina či měsíc a období splatnosti bývá kalendářní měsíc. [22]

Úkolová mzda je mzda, kde výdělek je závislý na splnění daného úkolu. [22]

Podílová mzda vytváří se jako podíl na výkonu, který je vyjádřený v penězích. Základem podílu je výdělek a peněžní ukazatelé. [22]

Smišená mzda je kombinací časové mzdy a úkolové nebo podílové mzdy. [22]

4.4.4 Cestovní ruch

Definic cestovního ruchu je mnoho.

„Cestovní ruch představuje činnost lidí spočívající v cestování a pobytu v místě mimo jejich obvyklého pobytu po dobu kratší jednoho roku za účelem využití volného času, obchodu a jinými účely.“ [24, s. 10]

Cestovní ruch se dělí dle geografie:

- **domácí cestovní ruch** – pohyb a pobyt lidí v rámci jednoho státu bez překročení hranic,

- **zahraniční cestovní ruch** – příjezdový, který značí příchod zahraničních turistů a výjezdový, který značí vycestování obyvatel do jiné země. [24]

Dále se dělí dle délky trvání, dle počtu účastníků, dle způsobu zajištění služeb, dle účelu cesty, dle ročního období, dle místa, věku účastníků a podle dopadu na platební bilanci státu. [24]

Cestovní ruch má značné pozitivní dopady na ekonomiku. Především v méně rozvinutých zemích pomáhá snižovat chudobu. Nejvíce se dopady vyskytují v těchto oblastech:

- podíl na HDP,
- růst příjmů v rozpočtech,
- růst devizových příjmů,
- vznik nových pracovních míst,
- rozvoj infrastruktury,
- rozvoj podnikatelských aktivit. [24]

4.4.5 Stavebnictví

Stavební práce jsou práce na výstavbě, přestavbě, rozšíření, obnově, opravách a údržbě staveb a budov. [25]

Stavební produkce jsou stavební práce, které provádějí převážně stavební podniky. [25]

Index stavební produkce (ISP) je ukazatel statistiky stavebnictví. Pro výpočet se vezmou stavební práce ZSV, které se přecení od stálých cen. [25]

Základní stavební výroba (ZSV) je objem stavebních prací. [25]

Stavební práce „S“ podle dodavatelských smluv je to celková hodnota stavební činnosti, provedená podle smlouvy o dodávce pro uživatele, včetně poddodávek stavebních prací od jiných dodavatelských společností. [25]

Stavební zakázka je objem stavebních prací, které se zhotovují podle dodavatelských smluv. [25]

4.5 Investice

Ekonomický růst je dán tím, jak se hospodaří se vzácnými zdroji, jakou část lidí spotřebují okamžitě a jaké množství jsou ochotni investovat do budoucí spotřeby. [26]

Investice jsou popisovány jako obětování současné hodnoty, která je jistá ve prospěch budoucí nejisté hodnoty. [26]

Investice jsou velmi důležité z dvou úhlů pohledů. Jestliže dochází k rychlé změně mohou mít vliv na národní produkt a zaměstnanost. Druhý úhel pohledu je, že vedou k akumulaci kapitálu. Investice krátkodobě ovlivňují poptávku, ale dlouhodobě ovlivňují růst produktu. Investice jsou součástí ekonomického růstu země, který se vyjadřuje především pomocí hrubého domácího produktu HDP (Gross Domestic Produkt). [26]

Finance může do projektu investovat veřejná či soukromá osoba. Proto se investice dělí na veřejné a soukromé. Významný rozdíl mezi nimi je, že u soukromých investic očekáváme výnos, ale veřejné investice bývají často spíše ztrátové.

4.5.1 Soukromé investice

Soukromé investice jsou financovány soukromým investorem. Od soukromých investic se především očekává zisk.

4.5.2 Veřejné investice

Veřejný sektor se snaží zvyšovat životní úroveň obyvatel zkvalitněním lidského života. Veřejný sektor investuje do veřejné správy, která především zajišťuje, aby lidé mohli využívat zdravotnictví, školství, sociální služby a mnoho dalšího, a to zcela zdarma či za uživatelský poplatek. Veřejné investice jsou jakési prostředky, které vynaloží stát v oblasti veřejné správy, neprochází trhem a nedochází u nich k tzv. tržnímu selhání. Tyto investice se nazývají veřejné statky a mají za úkol přinést užitek společnosti. Veřejné statky se mohou rozdělit na čisté a smíšené. [27]

4.5.3 Nástroje regionální analýzy

Před začátkem každé investice je potřeba ověřit a prozkoumat celou situaci na trhu a navrhnout investici, která bude pro daný region či situaci nejvýhodnější. K tomuto může sloužit regionální analýza.

Nejdůležitějšími vstupy do analýzy regionu je SWOT analýza a logický rámec. Logický rámec se vytváří v návaznosti na SWOT analýzu a je velice konkrétní. Umožňuje vyzkoušet veřejný projekt, a to, zda je vhodný pro řešení daného problému a zda je správný pro zkoumání, zda je projekt proveditelný a trvale udržitelný.

SWOT analýza

SWOT analýza vychází ze skutečnosti, že daný investiční projekt, podnik či region dosáhnou cíle tím, že maximalizují přednosti a příležitosti a minimalizují hrozby a nedostatky. SWOT je zkratka odvozena z anglických výrazů Strengths (silné stránky),

Weaknesses (slabé stránky), Opportunities (příležitosti) a Threats (hrozby). SWOT analýza je jakási analýza jak současné, tak i budoucí situace, určuje směr rozvoje a snaží se dosáhnout požadovaného cíle. [14]

Má dvě hlavní fáze, a to analýzu vnějšího prostředí (příležitosti a hrozby) a analýzu vnitřního prostředí (silné a slabé stránky).

Tato analýza má čtyři základní kroky:

- selekce externích strategických faktorů – zkoumají se základní aspekty a jaký budou mít klíčový dopad,
- evaluace strategických interních faktorů – zde probíhá srovnání nynějších výkonů a úrovní s těmi v minulém období,
- posouzení slabých a silných stránek projektu,
- vytvoření interního profilu jako vstupu do procesu tvorby strategie – provede se analýza, ze které poté vyplyne strategie. [14]

Tabulka 3 – SWOT analýza

	S – silní stránky	W – slabé stránky
O – příležitosti	Strategie SO Maxi-maxi, využití silných stránek a volit strategii expanze	Strategie WO Mini-maxi, překonání slabin využitím jistých příležitostí a adaptovat se
T – hrozby	Strategie ST Maxi-mini, využít silné stránky proti nastávajícím hrozbám, aktivní obrana	Strategie WT Mini-mini, snažit se minimalizovat nákladu a čelit hrozbám, pasivní obrana

Zdroj: vlastní zpracování dle [14, s. 87]

4.5.4 Metody pro hodnocení ekonomické efektivity

Než se investiční projekt přijme tak se zhodnotí jeho ekonomická efektivnost. Pro zhodnocení ekonomické efektivity veřejných projektů se využívají čtyři základní metody:

- analýza minimalizace nákladů (Cost Minimising Analyses, CMA),
- analýza nákladů a užitků (Cost Benefit Analyses, CBA),
- analýza efektivity nákladů (Cost Effectiveness Analyses, CEA),
- analýza užitečnosti nákladů (Cost Utility Analyses, CUA). [28]

Metoda CMA se využívá zejména pro posouzení nákladové stránky projektu v případech, kdy není umožněno měřit výstupy projektu jakožto užítky. Sleduje náklady po celou životnost daného projektu, a to od jeho pořízení až po likvidaci. Nejvíce je zde využíván ukazatel Náklady životního cyklu (Life Cycle Cost, LCC). [28]

Metoda CBA sleduje efektivnost projektu po celou dobu jeho životního cyklu. Existuje sedm základních kroků CBA analýzy veřejných projektů.

1. Popis kontextu – popis sociálního, ekonomického, politického a institucionálního prostředí, ve kterém se bude projekt realizovat.
2. Definice cílů – zde se vyhodnocují potřeby projektu ke vztahu k regionu nebo odvětvové strategii.
3. Identifikace projektu – zde je popis projektu, nositel projektu a beneficianti projektu.
4. Technická proveditelnost a ekologická udržitelnost – v této části se analyzuje poptávka, možnosti a aspekty, které jsou důležité pro životní prostředí, a to EIA a změna klimatu, technické řešení, odhady nákladů a harmonogram.
5. Finanční analýza – nejdůležitější jsou peněžní toky projektu i se zůstatkovou hodnotou, řeší se také způsoby financování, finanční ziskovost a udržitelnost.
6. Ekonomická analýza – jaké má projekt společenské dopady, ekonomickou efektivnost a ekonomické hotovostní toky.
7. Hodnocení rizik – v posledním kroku se provádí citlivostní analýza projektu, kvalitativní a kvantitativní analýza rizik. [28]

V rámci CBA analýzy se počítají kriteriální ukazatelé, které hodnotí ekonomickou efektivnost investičních projektů. Analýza nákladů a užitků používá jako ukazatelé zejména čistou současnou hodnotu, vnitřní výnosové procento a index rentability. [14]

- **NPV** (Čistá současná hodnota, Net Present Value) – jedná se o přírůstek zdrojů podniku, který je vyvolán investicí.

$$\sum_{i=1}^n \frac{NCF_i}{(1+r)^i} = PV \quad (1)$$

- kde
- PV současná hodnota v Kč
 - NCF čisté CF (peněžní toky) v jednotlivých letech provozní fáze projektu v Kč
 - i počet let od 1 do n
 - r diskontní sazba (časová hodnota peněž) v %/100

Poté lze NPV určit jako $NPV = PV - IC$, kde IC je investiční náklad v Kč

- **IRR** (Vnitřní výnosové procento) – lze ho chápat jako výnosnost projektu během svého života, při kterém je NPV rovno nule. Jestliže se IRR bere jako diskontní sazba r , pak platí tento vzorec:

$$NPV = \sum_{i=0}^n \frac{NCF_i}{(1+r)^i} = 0 \quad (2)$$

- **PI** (Index rentability, Profitability Index) – popisuje výši diskontovaných peněžních toků (NCF) na jednotku diskontovaných investičních nákladů. Platí pravidlo, že je-li $PI > 1$ investice je efektivní. Platí vztah: [26]

$$PI = \frac{NPV}{IC_0} + 1 \quad (3)$$

Metoda CEA se používá, když je peněžní ocenění výstupů tedy užitek komplikované. Snaží se dosáhnout daného cíle, a přitom mít stále zachovány kvalitní parametry nebo se snaží dosáhnout maximalizace výstupu, které může získat za předem daných nákladů. Nejdůležitějším nástrojem jsou jednotkové náklady projektu. [28]

Metoda CUA je vícekritériální analýza, která se snaží stanovit užitečnost projektu na základě jeho výstupů. Výstupy se mohou vyjadřovat penězi i technickými jednotkami. Užitečnost projektu se vyjadřuje jako míra uspokojení potřeb uživatele. Pro hodnocení užitečnosti existuje více metod, kde nejčastěji používané jsou metody subjektivní. [28]

5 PŘESHraniČNÍ SPOLUPRÁČE

Cílem přeshraniční spolupráce je snaha podporovat potenciál, který by se mohl rozvíjet na obou stranách hranic, dále vznik nových pracovních míst a ekonomických aktivit. Programy přeshraniční spolupráce zasahují do různých oblastí života jako je ekonomický, sociální, cestovní ruch, kultura, turismus atd. [29]

Přeshraniční spolupráce se dělí do několika částí:

- žádné vztahy,
- výměna informací,
- konzultace,
- negativní koordinace – snížení problémů,
- pozitivní koordinace – stanovený konkrétní společný cíl,
- kooperace,
- integrace. [30]

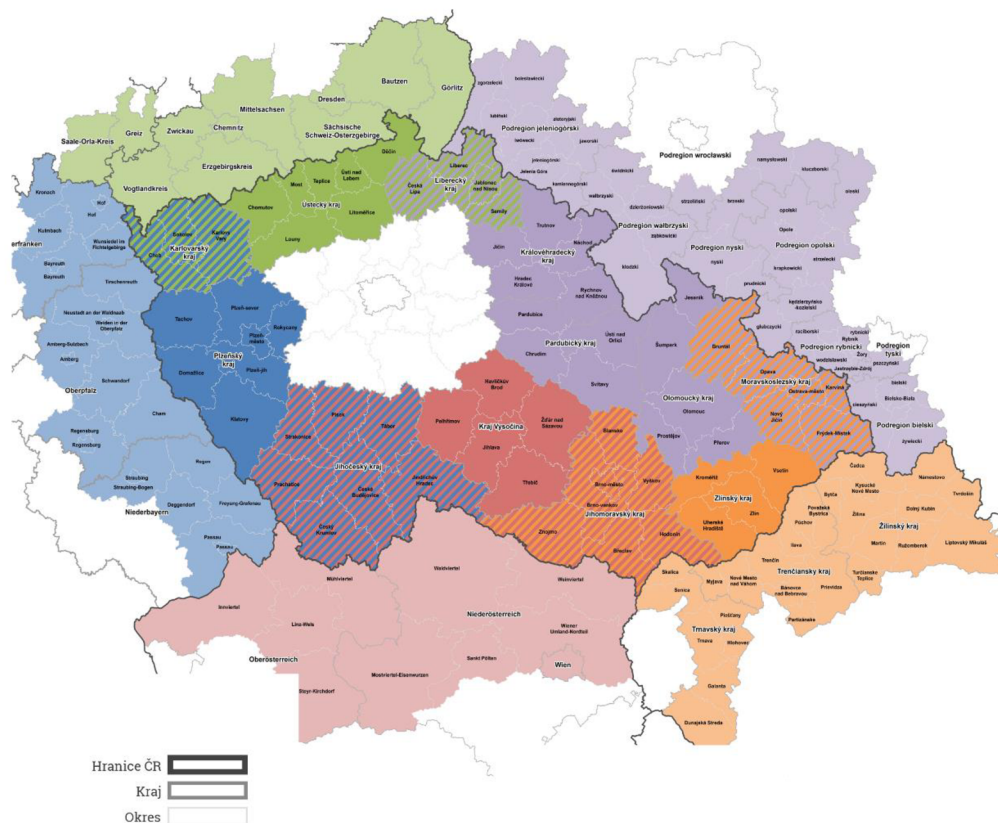
Forma a intenzita každé spolupráce se může lišit. Přeshraniční spolupráci dělíme dle formy:

- **neformální spolupráce** – spolupráce zde funguje neformálně, není nikde napsaná,
- **podepsané dohody o spolupráci** – zde se vyskytují krátkodobé smlouvy, pro účely projektů, a dlouhodobé smlouvy,
- **společné subjekty bez právní subjektivity** – není to pouze krátká spolupráce, nýbrž spolupráce, která je značně rozvíjena,
- **společné subjekty s právní subjektivitou** – některé objekty mají právní subjektivitu. [30]

Česká republika má velkou podporu z EU. Existují programy přeshraniční spolupráce s okolními státy ČR. Tyto programy získávají finance z rozpočtu EU, a proto spolu tyto regiony v okolí pohraničí mohou spolupracovat a zlepšovat tím daná území. Tyto programy jsou většinou pod spolupráci INTERREG.

Na tomto obrázku je znázorněna spolupráce České republiky a okolních států v rámci přeshraniční spolupráce. Jsou zde barevně zvýrazněny regiony, které se do programů přeshraniční spolupráce zapojují, a to ze států Německo, Rakousko, Slovensko a Polsko.

PŘEHLED PODPOROVANÝCH ÚZEMÍ V RÁMCI PŘESHHRANIČNÍ SPOLUPRÁCE



Obrázek 4 - Podporovaná území v rámci přeshraniční spolupráce [31]

5.1 Vývoj přeshraniční spolupráce EU

Vývoj prvních států a velké množství hranic sahá až do středověku, ale většina z těchto států se utvářela v 19. a 20. století. Především lidé v příhraničních oblastech, kteří byli nejvíce zasaženi válečnými konflikty, měli mezi sebou velká nepřátelství a nenávisť. V 50. letech 20. století se tedy některé státy snažily o spojení příhraničních oblastí a o jakousi přeshraniční spolupráci. Nejdříve se tato spojení rozvíjela na hranicích Německa s Francií a v příhraničí Norska, Finska a Švédska. Tyto státy se staly vzorem pro vytvoření přeshraničních vztahů. [32]

Musely se tedy zakládat přeshraniční sdružení obcí, aby jednotlivé státy mohly na spolupráci pracovat společně, a ne každý zvlášť. Toto sdružení se snažilo od 60. let 20. století zlepšovat situaci v příhraničních regionech. Nestačilo pouze toto sdružení, a proto se problémům přeshraniční spolupráce začínaly zabývat i orgány Rady Evropy. V roce

1981 je založeno Sdružení evropských příhraničních regionů, které přijímá Evropskou chartu hraničních a přeshraničních regionů. 80. léta 20. století byla pro tento rozvoj významná, a to otevřením většiny státních hranic v Evropě. Od konce 80. let 20. století probíhalo odstranění vnitřních hranic EU, vznikl Jednotný evropský trh a také zde byla snaha o navázání kontaktů mimo hranice EU. Od této doby došlo k obrovskému rozšíření přeshraniční spolupráce, která je praktikována v téměř všech příhraničních regionech EU. [33]

5.2 Vývoj přeshraniční spolupráce ČR

Na přelomu 80. a 90. let 20. století se mělo možnost české pohraničí rozvíjet, a to ekonomicky a sociálně. Z počátku nebyla žádná podpora státu pro přeshraniční spolupráci. První náznaky přeshraniční spolupráce vznikají na západní hranici, kde se vyskytuje podpora od sousedních států, a to Německa a Rakouska. Postupně dochází k utváření euroregionů, což je základ pro přeshraniční spolupráci. Jejich zakládání mělo pomáhat překonávat překážky a podílet se na snaze o zvyšování životní úrovně obyvatel příhraničních regionů. Pomocí euroregionů začíná Česká republika čerpat dotace z EU z programů INTERREG (na hranici s EU) a Phare (v celém pohraničí). Program CBC Phare byl kdysi nejdůležitější prostředek pro čerpání finančních prostředků. Po vstupu do Evropské unie v roce 2004 byl program ukončen a začalo čerpání prostředků v rámci programu INTERREG. [32]

5.3 Hraniční a přeshraniční regiony

Oblasti nacházející se v blízkosti hranic se nazývají hraniční regiony. Mohou se také vyskytovat názvy jako příhraniční nebo pohraniční regiony. Pak pohraničí nebo příhraničí je oblast více hraničních regionů. Nejdůležitější charakteristika hraničních regionů, která má vliv na euroregiony, je propustnost. Podle hranice se hraniční regiony dělí na:

- **uzavřené** – vyskytuje se u států, které mají uzavřené vnější hranice,
- **částečně otevřené** – zde funguje částečná otevřenost hranic, ale hranice jsou otevřeny pouze v určitých místech,
- **značně otevřené** – tyto regiony mají oboustranně otevřené hranice a vyskytuje se zde přeshraniční vazba,
- **otevřené** – hranice jsou v takových státech propustné, ale jednostranně orientované. [30]

Také jsou tyto hraniční regiony děleny podle Dokoupila svými:

- **objektivními vlastnostmi** – sjednoceny podle podobných prvků,
- **subjektivními přístupy** – regiony vznikly vnímáním obyvatelstva,
- **pragmaticky vymezené** – regiony, které se snaží dosáhnout společného cíle. [30]

Přeshraniční region je takový region, který vzniká z regionů na obou stranách hranice. Euroregiony jsou tak často vnímány jako přeshraniční geografické regiony. Tyto regiony mají vyšší spolupráci a snaží se o rozvoj celé přeshraniční oblasti. Těchto regionů je, z pohledu obyvatel, velmi málo. Proto je hlavním úkolem euroregionů informovat obyvatelé o oblasti za hranicí. [30]

5.4 Euroregiony

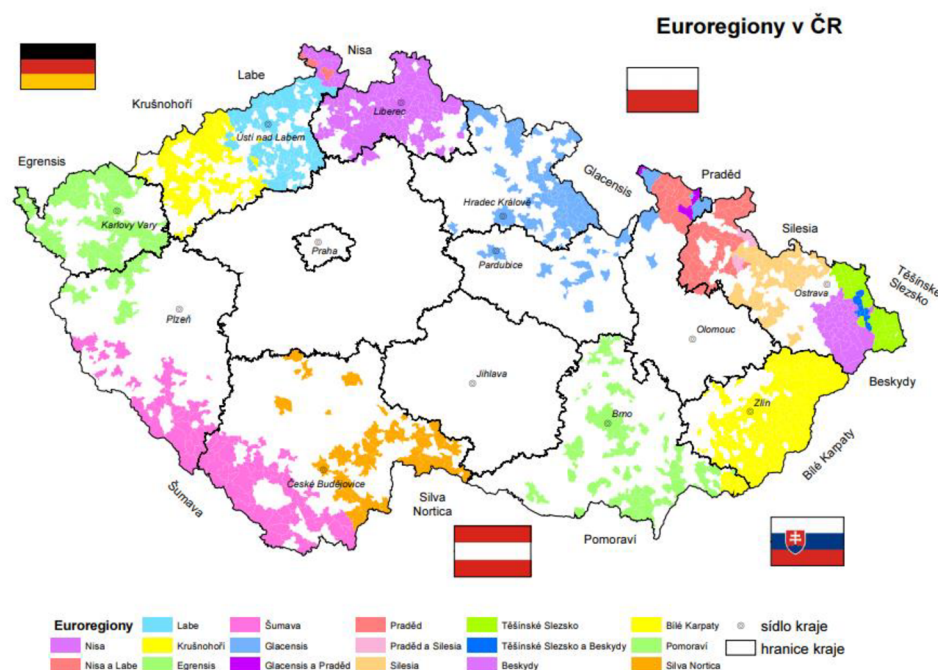
Euroregiony mívají větší množství definic. Euroregiony začínají být součástí moderní struktury Evropské unie a tím, se snaží dosáhnout rozvoje obcí, regionů a nové spolupráce občanů v Evropě. Euroregiony jsou nadnárodním sdružením měst a obcí. Jejich cílem je spolupráce mezi všemi stranami na nejrůznějších projektech, a to na kulturní, sociální, hospodářské a další úrovni. Dalším důvodem založení euroregionů bylo snížení rozdílů mezi regiony na obou stranách hranic. [29]

Euroregion může být národní, jedna z částí přeshraničního regionu, nebo celý přeshraniční euroregion. Euroregion se rozděluje geograficky, kde se vyskytuje daná spolupráce, ale také institucionálně, který vznikl právě kvůli rozvoji přeshraniční spolupráce. Vzniká zde matice, která má čtyři varianty a každá z nich má jiný význam.

Tabulka 4 – Matice variant euroregionů

Matice	Geografický	Institucionální
Národní	oblast, ve které se nachází národní část euroregionu	právní subjekt seskupující členy národní části, ve většině případů mají právní subjektivitu
Přeshraniční	přeshraniční oblast, kde se uskutečňuje přeshraniční spolupráce (všechny národní části)	přeshraniční organizace, která spojuje národní sdružení – se společnými orgány, vesměs bez právní subjektivity

Zdroj: vlastní zpracování dle [30]



Obrázek 5 - Euroregiony v ČR [34]

Euroregiony se dělí dle rozlohy, počtu obyvatel a dle počtu členských obcí. Dle počtu obyvatel máme čtyři kategorie euroregionů:

- **velmi velké** – počet obyvatel nad 400 000,
- **velké** – počet obyvatel od 350 000 – 400 000,
- **střední** – počet obyvatel od 200 000 – 350 000,
- **malé** – počet obyvatel pod 200 000. [30]

Jsou zde velké rozdíly ohledně daného počtu obyvatel, a to od 130 000 až do 400 000. Průměrný počet obyvatel v euroregionech ČR je kolem 300 000. Největší počet obyvatel má Euroregion Pomoraví a nejmenší počet naopak Euroregion Praděd.

Podle rozlohy se dělí do tří kategorií:

- **velké** – rozloha je nad 2 200 km²,
- **střední** – rozloha 1500 – 2 200 km²,
- **malé** – s rozlohou pod 1500 km².

Euroregiony jsou i podle rozlohy velice rozdílné. Průměrná rozloha euroregionu v ČR je přibližně 1700 km². Největší dle rozlohy v ČR je Euroregion Šumava a nejmenší rozlohu má Euroregion Těšínské Slezsko. [30]

Na to, jak se jednotlivé euroregiony vymeziily má značný vliv objektivní, subjektivní a pragmatický přístup, který upřesňuje hraniční regiony. Euroregiony mohou být určité oblasti, které mají společnou historii a některé podobné charakteristické vlastnosti. Euroregion má, ve většině případů, za cíl vytvoření společného místa pro život občanů, což je jakýsi subjektivní přístup, ale tento cíl nebývá důležitý při vzniku euroregionu. Nejčastěji euroregion vzniká podle pragmatického přístupu, a to geografickým vymezením, které je také zapsáno ve smlouvě při zakládání euroregionu. Značnou úlohu u euroregionů mají také pravidla EU o tom, jak čerpat dotace na podporu přeshraniční spolupráce. [30]

V České republice se nyní nachází 13 euroregionů. Seznam euroregionů v příhraničních oblastech ČR se nachází zde v tabulce.

Tabulka 5 – Seznam euroregionů ČR

Název euroregionu	Partnerské země	Euroregion tvoří obce z okresů
NISA	Německo, Polsko	Česká Lípa, Děčín, Jablonec nad Nisou, Liberec, Semily
LABE	Německo	Děčín, Litoměřice, Teplice, Ústí nad Labem
KRUŠNOHOŘÍ	Německo	Chomutov, Litoměřice, Louny, Most, Teplice
EGRENSIS	Německo	Cheb, Karlovy Vary, Sokolov, Tachov
ŠUMAVA	Německo, Rakousko	Český Krumlov, Domažlice, Klatovy, Prachatice, Strakonice
GLACENSIS	Polsko	Hradec Králové, Jeseník, Náchod, Rychnov nad Kněžnou, Svitavy, Šumperk, Trutnov, Ústí nad Orlicí
PRADĚD	Polsko	Bruntál, Jeseník
SILESIA	Polsko	Bruntál, Nový Jičín, Opava, Ostrava-město
TĚŠÍNSKÉ SLEZSKO	Polsko	Frydek-Místek, Karviná

Tabulka 5 – Seznam euroregionů ČR

BESKYDY	Polsko, Slovensko	Frýdek-Místek, Karviná, Nový Jičín, Ostrava-město
BÍLÉ KARPATY	Slovensko	Kroměříž, Uherské Hradiště, Vsetín, Zlín
POMORAVÍ	Slovensko, Rakousko	Blansko, Brno-město, Brno-venkov, Břeclav, Hodonín, Vyškov, Znojmo
SILVIA NORTICA	Rakousko	České Budějovice, Jindřichův Hradec, Písek, Tábor

Zdroj: vlastní zpracování dle [35]

5.5 Vývoj programů přeshraniční spolupráce

Prvenství pro ČR v rámci programů byl vznik Společenství Phare v roce 1990. Nejprve byl zamýšlen pouze pro Polsko a Maďarsko, z tohoto také odvozena zkratka Phare. Nyní již Phare není žádná zkratka nýbrž oficiální název. [32]

Jednou z nejvýznamnějších podpor pro regionální rozvoj v ČR byl program CBC Phare (Phare Cross Border Cooperation Programme), který vznikl nařízením Evropské komise č. 1528/94. V roce 1994 byl realizován pouze pro česko-německé hranice. Od roku 1995 až do roku 1999 byl i pro česko-rakouské hranice, později také na hranici s Polskem a Slovenskem. [36]

Jedním z hlavních důvodů pro vznik programu CBC Phare byla existence programu INETREG, a to konkrétně INTERREG IIIA. Tento program byl využíván v EU a bylo potřeba zajistit také financování na straně nečlenského státu EU. [32]

Tento fakt vede ke společné realizaci programů CBC Phare-Interreg. Oba tyto programy se řídily jinými předpisy a postupy, a proto toto spojení přinášelo řadu komplikací. Program CBC Phare byl především pro spolupráci na vnějších hranicích EU a měl připravit kandidátské země na čerpání prostředků ze Strukturálních fondů po vstupu do EU. Program INTERREG byl využíván po přechodu států do EU. [29]

5.6 Operační programy

Existují programy, a to přeshraniční, nadnárodní, meziregionální, které mají za cíl odstranit překážky ekonomického rozvoje, zlepšit sociální a územní soudržnost území. Chtějí najít společné řešení pro problémy, které nastávají mezi regiony či zeměmi.

Všechny programy přeshraniční spolupráce se zaměřují na vědu a výzkum, klima a životní prostředí, vzdělávání, kulturu, cestovní ruch, a především na rozvoj přeshraniční spolupráce. Cíle těchto programů jsou dle skutečných potřeb regionů, obcí, měst.

Programy přeshraniční spolupráce v období 2021-2027:

- INTERREG V-A Česká republika – Polsko, řízený Ministerstvem pro místní rozvoj;
- INTERREG V-A Slovenská republika – Česká republika, koordinovaný na území České republiky Ministerstvem pro místní rozvoj,
- INTERREG V-A Rakousko – Česká republika, koordinovaný na území České republiky Ministerstvem pro místní rozvoj,
- Program přeshraniční spolupráce Česká republika – Svobodný stát Bavorsko, koordinovaný na území České republiky Ministerstvem pro místní rozvoj,
- Program spolupráce Svobodný stát Sasko – Česká republika, koordinovaný na území České republiky Ministerstvem pro místní rozvoj. [16]

Programy nadnárodní a meziregionální spolupráce v období 2021–2027:

- Program nadnárodní spolupráce INTERREG CENTRAL EUROPE,
- Program nadnárodní spolupráce INTERREG DANUBE,
- Program meziregionální spolupráce INTERREG EUROPE,
- Program meziregionální spolupráce ESPON,
- Program meziregionální spolupráce INTERACT. [16]

6 INTERREG V-A ČESKÁ REPUBLIKA-POLSKO

Praktická část diplomové práce se bude především zaměřovat na spolupráci České a Polské republiky, respektive na spolupráci Moravskoslezského kraje a Slezského vojvodství, jak spolupráce ovlivňuje tyto regiony a jejich obce. Tato přeshraniční spolupráce je pod záštitou programu INTERREG V-A Česká republika-Polsko.

INTERREG V-A je spolupráce mezi Českou a Polskou republikou, a to v ČR v rámci regionů Libereckého, Královehradeckého, Pardubického, Olomouckého a Moravskoslezského. Na polské straně jsou to województwa (regiony) Ślaskie, Dolnośląskie, Opolskie.

V Moravskoslezském kraji probíhá spolupráce s regionem Ślaskie, Opolskie v rámci programu INTERREG V-A Česká republika-Polsko, kde se tyto regiony snaží vylepšit přeshraniční spolupráci. V rámci programu mohou obce získat finanční prostředky od Evropského fondu regionálního rozvoje na různorodé projekty, které vedou k rozvoji příhraničních regionů. Z EU získávají podporu do výše maximálně 85 % celkových výdajů, dále je financování zbylé části partnery z Polska a České republiky. Čeští partneři mohou dále požádat o spolufinancování ze státního rozpočtu, a to maximálně do výše 5 % celkových výdajů. [37]

V rámci programu INTERREG je vymezen Fond mikroprojektů, který má na starosti jednotlivé euroregiony. Alokace zdrojů pro Fond mikroprojektů je z ERDF, a to ve výši 20 % z rozpočtu celkového programu. Tento Fond mikroprojektů se zabývá malými projekty tzv. mikroprojekty (celkové výdaje maximálně do 120 000 EUR). V rámci programu 2014-2020 byly rozděleny mikroprojekty do tří prioritních os a podle toho probíhá také alokace zdrojů. [38]

Prioritní osa 2 je zaměřena na mikroprojekty, které podporují místní rozvoj, vznik nových pracovních míst, obnovu a přiblížení kulturního a přírodního bohatství. V rámci této osy je možná podpora do 60 000 EUR. Prioritní osa 3 se zaměřuje na mikroprojekty, které se týkají vzdělávání v podobě zvyšování kvalifikace a tím i možnosti zvyšování uplatnění absolventů na trhu práce. V prioritní ose 4 mohou být mikroprojekty, které zvyšují integraci a spolupráci mezi občany formou stýkání skupin, navazování nových kontaktů, popřípadě formou školení. V prioritní ose 3 a 4 mohou být mikroprojekty do 40 000 EUR. [38]

V rámci tohoto programu se v Moravskoslezském kraji vyskytují čtyři Euroregiony, a to Praděd, Silesia, Beskydy a Těšínské Slezsko. V rámci těchto euroregionů se mohou uskutečňovat tzv. mikroprojekty, které jsou zaměřeny na rozvoj přeshraniční spolupráce

v rámci mezilidských vztahů, na kulturní a občanskou iniciativu. Dále se podporují mikroprojekty, se zaměřením na infrastrukturu, a to zejména v oblasti cestovního ruchu s přeshraničním dopadem. [39]

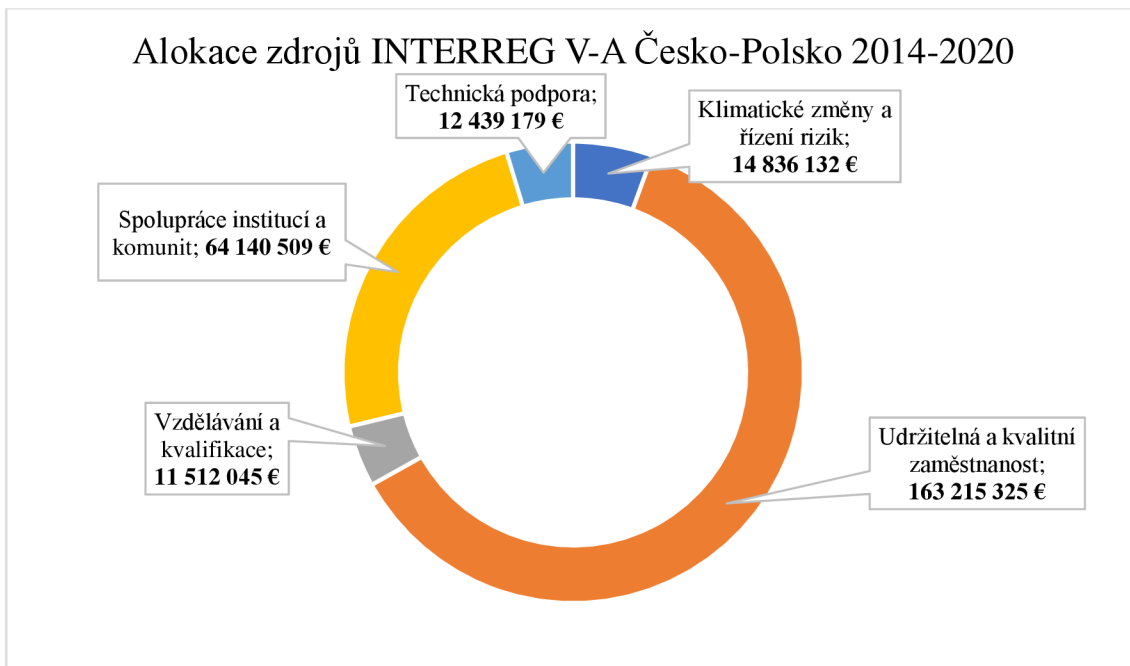
Největší spolupráci má Moravskoslezský kraj se Slezským vojvodstvím, se kterým má hranici o délce 142,9 km. V rámci těchto dvou regionů jsou vymezeny Euroregiony Těšínské Slezsko, Silesia a Beskydy, ve kterém už je spolupráce i se Slovenskou republikou.



Obrázek 6 - Euroregiony Moravskoslezský kraj-Polsko [40]

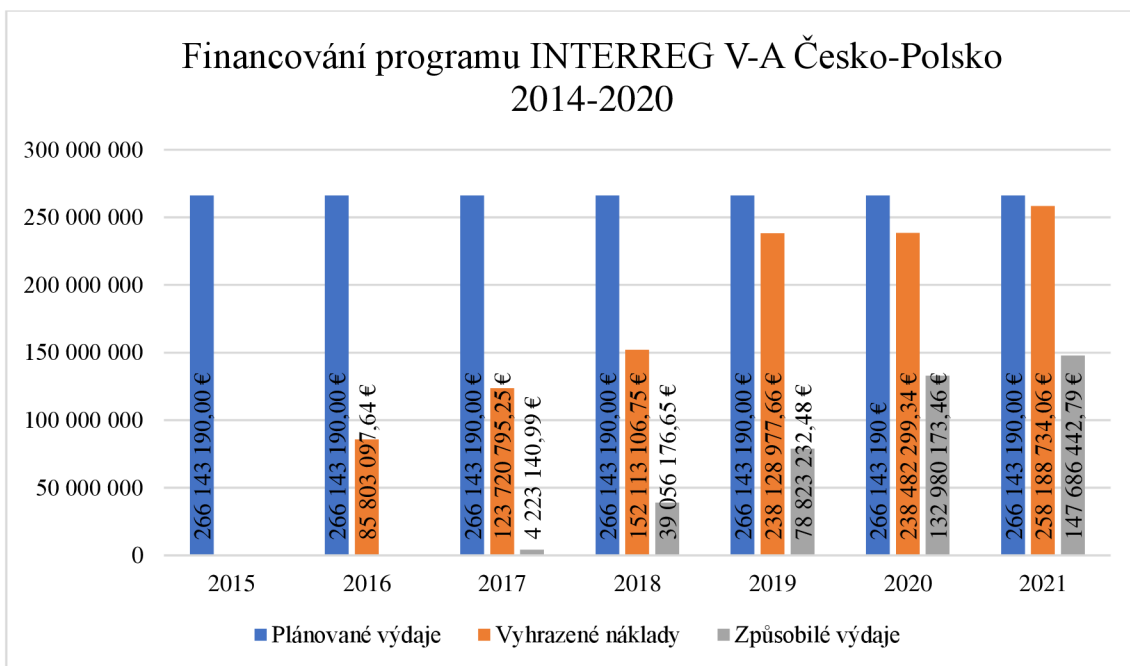
6.1 INTERREG V-A Česká republika-Polsko 2014-2020

V programovém období INTERREG V-A Česká republika – Polsko 2014-2020 byly zdroje alokovány do čtyř oblastí. V programovém období 2014-2020 bylo alokováno z ERDF 226 221 710 EUR. Česko a Polsko alokovalo 39 921 480 EUR. Celkový rozpočet pro toto období byl 266 143 190 EUR. Na následujícím grafu se vyskytuje pět prioritních os a alokované finance v těchto jednotlivých osách. [41]



Graf 1 - Alokace zdrojů INTERREG V-A Česká republika-Polsko 2014-2020

Zdroj: vlastní zpracování dle [41]



Graf 2 - Financování programu INTERREG V-A Česká republika-Polsko 2014-2020

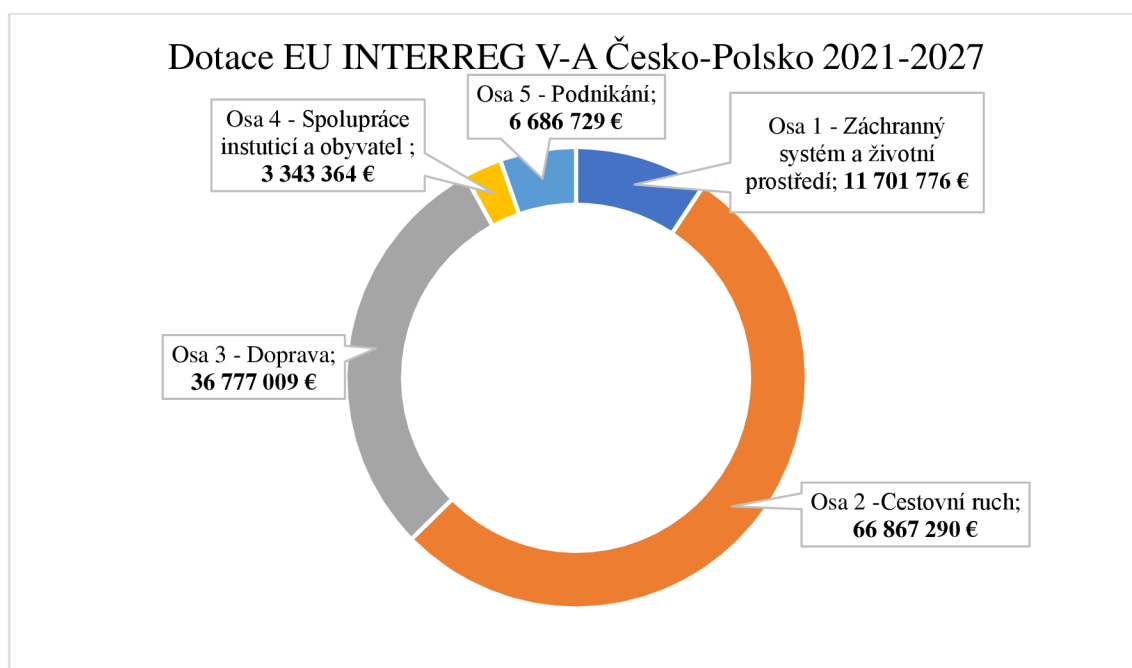
Zdroj: vlastní zpracování dle [42]

Z grafu vyplývá postupné financování programu pro období 2014-2020, kde se v prvních dvou letech projektu pouze plánuje. Až v roce 2016 se uznají vyhrazené náklady na projekty, a ty se začnou utrácet na výdajích až v roce 2017. Z grafu je patrné, že i když

už programové období skončilo stále probíhají projekty a postupné čerpání peněz. V roce 2021 bylo utraceno pouze 147 686 442 EUR, z celkových plánovaných 266 143 190 EUR, což je cca 55 %. V roce 2021 byly vyhrazené náklady na projekty na 97 %. Čerpání z tohoto programu by mělo údajně pokračovat až do roku 2023.

6.2 INTERREG V-A Česká republika-Polsko 2021-2027

V programovém období INTERREG V-A Česká republika-Polsko 2021-2027 mají euroregiony předběžně v oblasti cílů pět prioritních os. Nyní mají určité alokované zdroje a nastavené své specifické cíle, které se, ale v průběhu let mohou měnit na základě jednání pracovních skupin, které připravují dokumenty pro tato programová období. V letech 2021-2027 v rámci programu INTERREG V-A bude alokováno z ERDF předběžně 125 376 168 EUR.



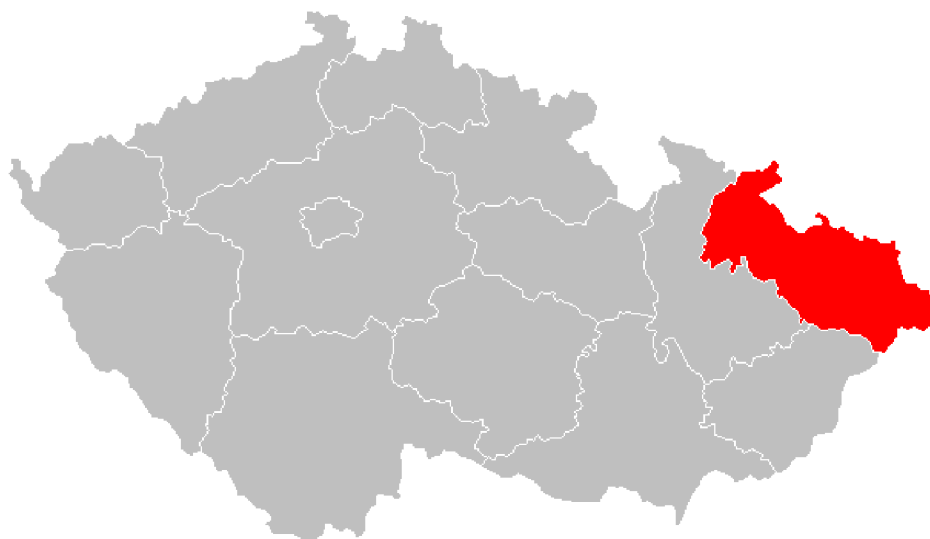
Graf 3 - Dotace EU INTERREG V-A Česká republika-Polsko 2021-2027

Zdroj: vlastní zpracování dle [43]

7 MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ

7.1 Základní charakteristika

Tento kraj je jedním ze 14 krajů tvořících Českou republiku. Moravskoslezský kraj, který bývá často označován jako tzv. Ostravský region, má přibližně 1 195 000 obyvatel. Kraj je tvořen šesti okresy, jimiž jsou Bruntál, Opava, Nový Jičín, Ostrava-město, Karviná a Frýdek-Místek. Kraj má celkem 300 obcí a šest statutárních měst (Ostrava, Karviná, Opava, Frýdek-Místek, Havířov a Třinec). Rozloha činí 5 427 km², rozprostírá se na území od Jeseníku, s nejvyšším vrcholem Pradědem, až po Beskydy, kde se nachází nejvyšší vrchol s názvem Lysá hora. Moravskoslezským krajem protéká spousta řek, nejznámějšími jsou například Odra, Ostravice, Olše a Opava. [44]



Obrázek 7 - Moravskoslezský kraj [45]

Na mapě lze vidět, že Moravskoslezský kraj sousedí se Zlínským krajem na jihu a Olomouckým krajem na západě. Dále pak na severu s Polskou republikou a na jihovýchodě se Slovenskou republikou (Žilinský kraj). Tento kraj má pod sebou čtyři Euroregiony, a to Beskydy, Praděd, Silesia a Těšínské Slezsko.

Většina lidí zná tento kraj díky městu Ostrava a spojuje si ho především s doly a těžkým průmyslem, ale tento kraj může nabídnout také pestrou přírodu. Nachází se zde tři chráněné krajinné oblasti Jeseníky, Beskydy a Poodří. V těchto CHKO se vyskytují také nejnavštěvovanější přírodní místa Moravskoslezského kraje vrcholy Praděd a Lysá Hora. Samozřejmě tento kraj lidé navštěvují také z technického hlediska, kde vyhledávají především Dolní oblast Vítkovic, která nabízí ukázky ze světa techniky a dřívějších železáren. Během roku se zde pořádá mnoho akcí, ať už kulturních, kde nejproslulejší je

festival Colours of Ostrava, který navštěvují lidé z celé Evropy, či festival Beats for Love, tak také sportovní události a mnoho dalšího. V Dolní oblasti se vyskytuje velice známá věž Bolt tower, ze které je nádherný výhled na okolí Ostravy a Beskyd. Svůj název nese po sportovci Boltovi, který ji vlastnoručně podepsal. Tento sportovec zde pravidelně závodil na Zlaté tretře, která patří mezi největší sportovní akce, zde v Moravskoslezském kraji. Zlatá tretra je jeden z nejstarších atletických závodů v celé Evropě. V tomto kraji si přijdou na své milovníci sportu, přírody, ale i kultury.

Nejvíce provozovaným sportem je v Moravskoslezském kraji určitě turistika a cyklistika. V posledních letech se vystavělo či rozšířilo velké množství cyklostezek, které provazují jednotlivé obce a města mezi sebou. Cyklisté se tak mohou dostat z jednoho místa na druhé, aniž by projížděli frekventovanými silnicemi. Cyklostezky jsou často vytvořené v přírodě. Moravskoslezský kraj je také propojen cyklostezkami se sousedním Polskem. Tyto cyklostezky využívá velké množství cyklistů, aby se podívali i za hranice regionu. Cyklostezky využívají i lidé, jezdící na kolečkových bruslích, chodci či běžci. Velké množství cyklostezek je také spolufinancováno dotacemi z Evropské unie. Jelikož je tento sport v kraji velmi populární, zvolila jsem si jednu konkrétní cyklostezku, vedoucí z obce Bohumín do Polska, do své diplomové práce.

Tento kraj je bohužel také znám pro skupiny nepřizpůsobivých obyvatel, díky kterým je často vnímám velmi negativně. Vzhledem k těmto nepřizpůsobivým obyvatelům se zvyšuje i statistický údaj nezaměstnanosti, a to určitě nedělá kraji dobrou vizitku.

7.2 Posouzení socioekonomických dopadů vybraného regionu

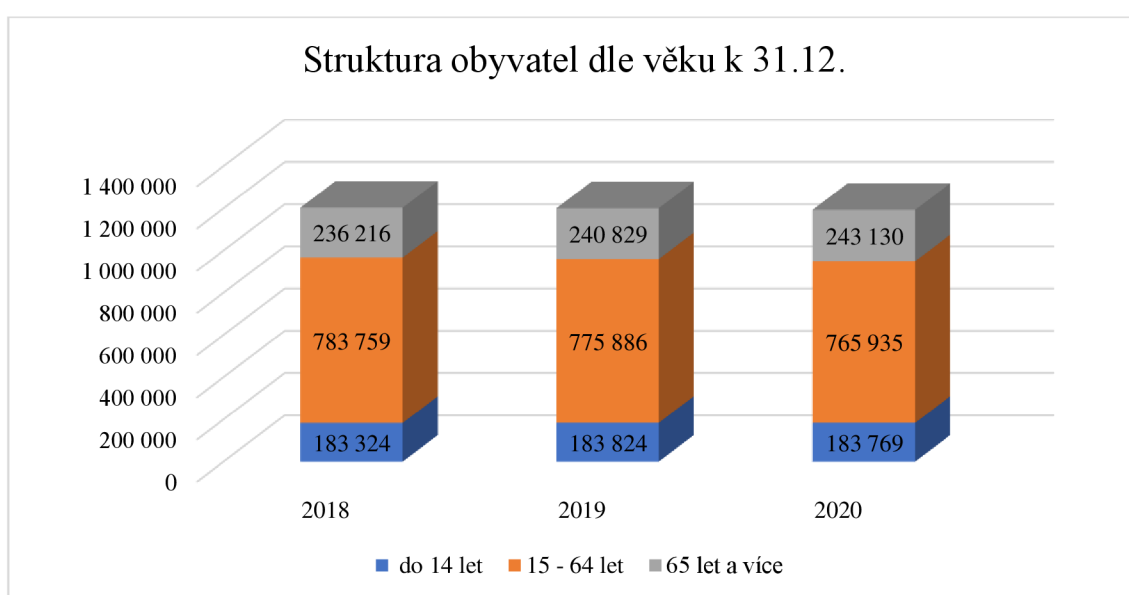
V následující kapitole budou popsány základní socioekonomické dopady Moravskoslezského kraje, a dále budou vybrány především takové dopady, které se váží na cestovní ruch a přeshraniční spolupráci.

Pro základní popis byly zvoleny dopady, pomocí kterých se může tento kraj porovnávat s ostatními kraji, a to HDP, demografie, nezaměstnanost a mzdy, cestovní ruch. Tyto ukazatele nejlépe definují, jak si tento kraj stojí v porovnání s ostatními kraji v ČR. Další faktory byly vybrány, neboť jsou významné pro oblast přeshraniční spolupráce především s Polskem a pro oblast cestovního ruchu.

Veškeré statistické údaje v následujících kapitolách 7.2.1–7.2.7 jsou převzaty ze stránek Českého statistického úřadu. V seznamu použitých zdrojů pod číslem 46.

7.2.1 Demografie

V Moravskoslezském kraji žilo ke dni 31.12.2020 přibližně 1,2 mil. lidí, z toho 584 073 mužů a 608 761 žen. Nejpočetnější skupinou byli lidé 15-64 let, kteří zaujímají přibližně třetinu obyvatel kraje. Druhou nejpočetnější skupinou byli lidé ve věku do 14 let a nejméně zastoupenou skupinou byli senioři ve věku od 65 let a více. Průměrný věk kraje v roce 2020 byl 43 let. Z čísel ČSÚ vyplývá, že Moravskoslezský kraj má záporný přirozený přírůstek. Také z čísel vyplývá velká ztráta obyvatel zejména stěhováním do jiných krajů České republiky. Kraj měl v roce 2020 cca 5 983 přistěhovalých lidí a 9 551 lidí, kteří se odstěhovali. To znamená, že v roce 2020 se z kraje odstěhovalo okolo 3 000 obyvatel, což je nejvyšší počet za posledních 10 let.



Graf 4 - Struktura obyvatel MSK dle věku k 31.12.

Zdroj: vlastní zpracování dle [46]

Z grafu č. 4 je patrný postupný nárůst věkové skupiny seniorů 65 let a více a pokles nejpočetnější skupiny 15-64 let. Skupina obyvatelstva s věkem do 14 let se v těchto třech letech zásadně nijak nemění.

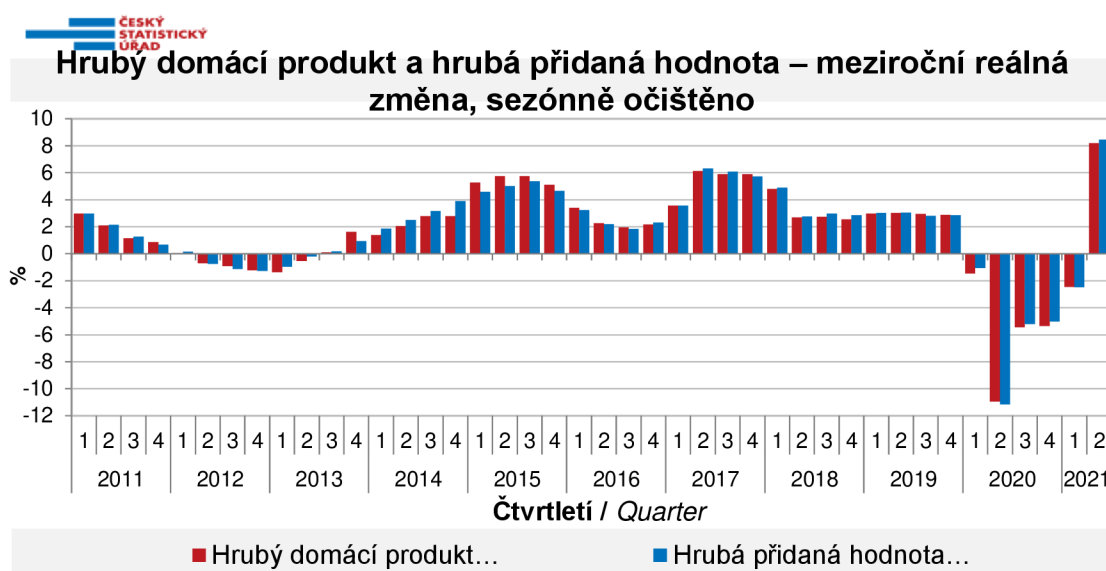
7.2.2 HDP

V roce 2019, před koronavirovou situací, byl Hrubý domácí produkt (HDP) 3 % a Hrubá přidaná hodnota (HPH) 2,8 %. V roce 2019 byl HDP 516 623 mil. Kč, v přepočtu na 1 obyvatele to bylo 430 005 Kč. V roce 2018 byl HDP 500 421 mil. Kč.

HDP vzrostl ve 2. čtvrtletí 2021 mezičtvrtletně o 1 % a meziročně o 8,2 %. HPH vzrostla meziročně o 0,7 %. Největší nárůst byl zaznamenán v obchodu, dopravě, ubytování a pohostinství a také ve zpracovatelském průmyslu. V roce 2021 se dařilo také stavebnictví, které zaznamenalo růst o 0,5 %. Meziročně tak HPH vzrostla o 8,4 %.

V 1. čtvrtletí 2021 klesl HDP mezičtvrtletně o 0,3 % a meziročně o 2,1 %. HPH zaznamenala mezičtvrtletní růst o 0,1 %, ale meziročně klesla o 2,1 %. Pokles se nejvíce projevil v oblasti obchodu, dopravy, ubytování a pohostinství, kde byl zaznamenán pokles o 12,2 %. HPH vzrostla především v pojišťovnictví, peněžnictví a ve zpracovatelském průmyslu.

Tyto trendy vývoje HDP jsou ovlivněny především končenou spotřebou domácnosti a hrubým fixním kapitálem.



Graf 5 - HDP a HPH Moravskoslezský kraj [46]

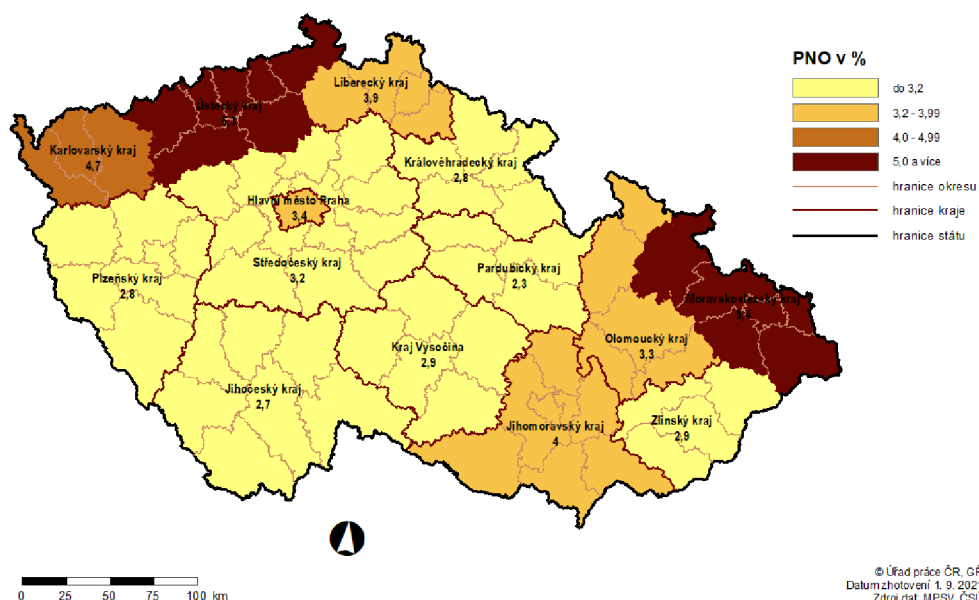
Z grafu č. 5 je patrný propad ekonomiky v roce 2020, který byl způsoben pandemickou situací. Největší pokles nastal ve 2. čtvrtletí 2020, a to na -10,9 %. Tato data znázorňují postupné vylepšování ekonomiky po rozvolnění většiny protipandemických opatření. V grafu č. 5 lze také vidět historicky nejvyšší meziroční zvýšení HDP ve 2. čtvrtletí roku 2021, které je především způsobeno vysokým propadem HDP během první vlny pandemie, která nastala v roce 2020. V období pandemie byl také veliký růst výdajů ve zdravotnictví.

7.2.3 Nezaměstnanost

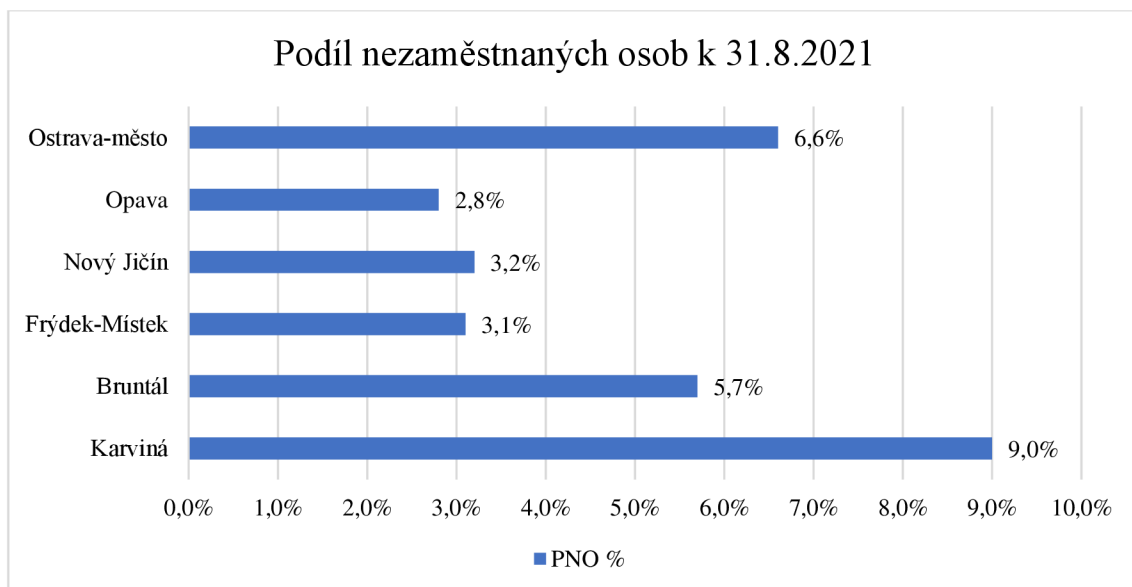
Nezaměstnanost v Moravskoslezském kraji, před koronavirovou situací, v roce 2019 byla 4,44 %, jednalo se o nejvyšší hodnoty mezi všemi kraji. Průměr ČR byl 2,8 %. Celkem bylo k 31.12.2019 evidováno 37 307 uchazečů o zaměstnání, z toho 17 658 žen a 20 049 mužů. Z tohoto počtu bylo 34 551 lidí ve věku 15-64 let.

Nezaměstnanost v Moravskoslezském kraji k 31.8.2021 je 5,4 %. Tyto údaje zveřejnilo Ministerstvo práce a sociálních věcí. Podíl nezaměstnaných osob se rovnal počtu dosažitelných uchazečů ve věku 15-64 let. Z dané mapy vyplývá, že Moravskoslezský kraj byl kraj s nejvyšší nezaměstnaností v rámci ČR, druhá nejvyšší nezaměstnanost připadala na Ústecký kraj. Moravskoslezský kraj se lišil s průměrem České republiky o 1,8 %. Celorepubliková průměrná nezaměstnanost ke dni 31.8.2021 byla 3,6 %. Ke dni 31.8.2021 se na Úřadě práce evidovalo přibližně 267 889 lidí, ucházejících se o zaměstnání. Vysoká nezaměstnanost v kraji je způsobena především zavíráním dolů, které propouštějí velké množství občanů. V této době může být také velké propuštění obyvatel zapříčiněno pandemickou situací Covid, při níž spousta firem zbankrotovala či zavřela své podniky.

PODÍL NEZAMĚŠTNANÝCH OSOB (PNO) NA POČTU OBYVATEL
v krajích České republiky k 31. 8. 2021



Obrázek 8 – Podíl nezaměstnaných osob na počtu obyvatel MSK [46]



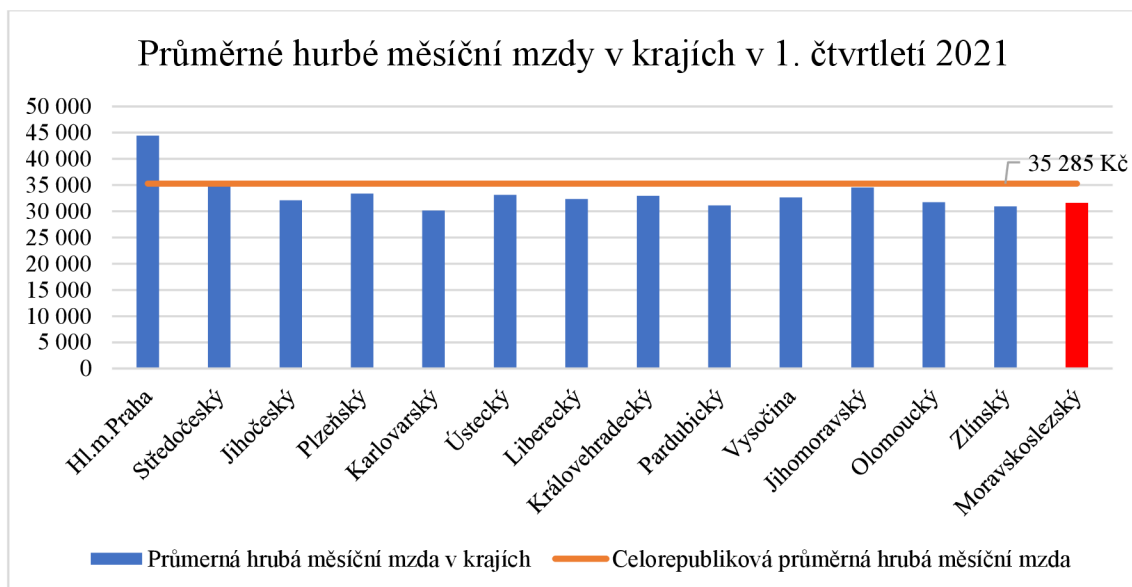
Graf 6 - Podíl nezaměstnaných osob v okresech v MSK k 31.8.2021

Zdroj: vlastní zpracování dle [46]

V rámci Moravskoslezského kraje má nejvyšší podíl nezaměstnaných osob okres Karviná, který byl ke dni 31.8.2021 9 %. Podle údajů zde bylo více než 14 000 nezaměstnaných osob, kteří se ucházeli o zaměstnání, ale bylo zde pouze něco okolo 1 000 volných míst. Na jedno pracovní místo by tak mělo být 10,2 uchazečů. Další vysoké číslo nezaměstnaných osob bylo v části Ostrava-město a Bruntál. Ostatní okresy byly přibližně v číslech republikové nezaměstnanosti.

7.2.4 Mzdy

Průměrná měsíční hrubá mzda v Moravskoslezském kraji za 1. čtvrtletí 2021 činila 31 607 Kč. Oproti roku 2020 průměrná mzda stoupla o 3,4 %. Z tohoto vyplývá, že mzda je nyní vyšší o 1 038 Kč, ale stále se drží o přibližně 3 700 Kč pod republikovým průměrem. Svou průměrnou mzdou zůstává Moravskoslezský kraj mezi pěti nejhoršími kraji České republiky.



Graf 7 - Průměrné hrubé měsíční mzdy v krajích 1. čtvrtletí 2021

Zdroj: vlastní zpracování dle [46]

Průměrná hrubá měsíční mzda v Moravskoslezském kraji v roce 2019 před covidovou situací byla 30 810 Kč. Vzhledem k roku 2018 došlo k růstu o 2 014 Kč. Mezi jednotlivými kraji v ČR byla tato mzda mezi pěti nejnižšími v ČR. Průměrná hrubá měsíční mzda v roce 2019 v ČR byla 34 125 Kč. Stále tak byla o 3 315 Kč pod celorepublikovým průměrem.

7.2.5 Cestovní ruch

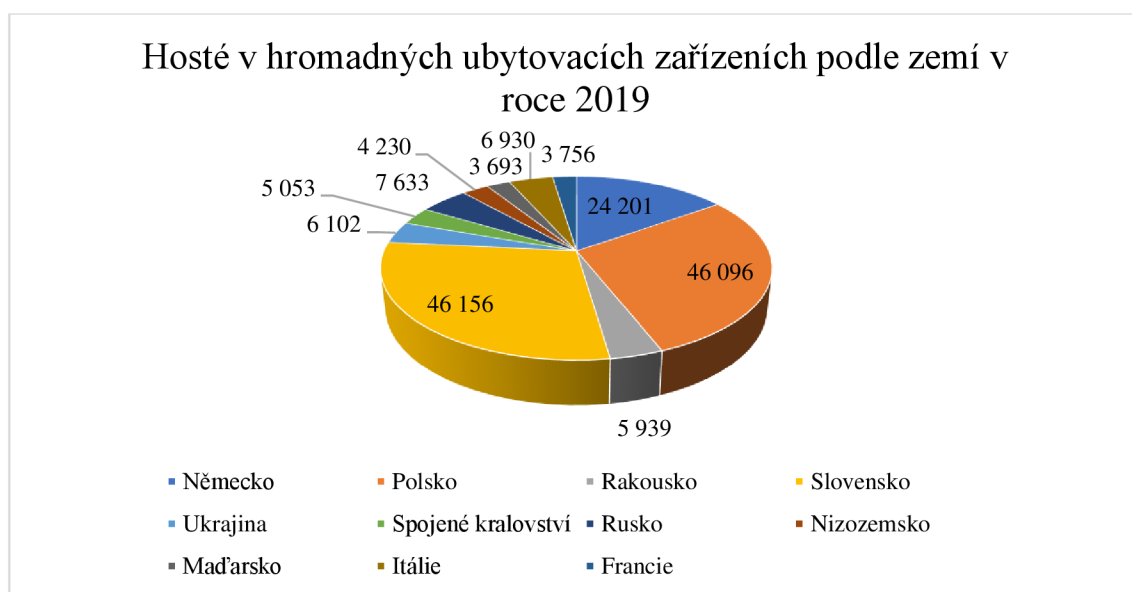
V roce 2019 navštívilo Moravskoslezský kraj 1 015 746 lidí. V roce 2019, před koronavirovou situací, byl počet přenocování 2 846 835 lidí. Z toho bylo 2 332 686 rezidentů a 514 149 nerezidentů. Průměrný počet přenocování v roce 2019 byl 2,8 noci.

V hromadných ubytovacích zařízeních Moravskoslezského kraje přenocovalo v roce 2020 celkem 612 681 lidí. Z toho 539 951 bylo rezidentů, což představují občané žijící v České republice a 72 730 nerezidentů, tedy lidí ze zahraničí. Oproti předešlým rokům je zde velký propad, který způsobila pandemická situace, která zasáhla nejen Českou republiku, ale celý svět. Průměrný počet přenocování byl v roce 2020 tři noci. Tento počet se tak od minulých let zvýšil. V přenocování byl propad o cca 1 mil.

V roce 2020 a 2019 v rámci České republiky navštívilo Moravskoslezský kraj průměrný počet lidí, výjimkou zůstávají Hlavní město Praha, Jihočeský a Jihomoravský kraj. Tyto kraje měly nadprůměrnou návštěvnost.

Od ledna 2021 do září 2021 bylo celkem 482 286 hostů v hromadných ubytovacích zařízeních. V průměru zde strávili 3-4 noci. Celkem zde bylo 1 488 796 zaznamenaných přenocování. Z celkové počtu hostů bylo 52 470 nerezidentů, tedy hostů ze zahraničí.

Nejvyšší počet návštěvníků Moravskoslezského kraje v roce 2019 i 2020 byl z Polska, Německa, Slovenska a Rakouska, což jsou sousedící státy ČR. Další návštěvníci byli například z Ukrajiny, Itálie, Francie, Spojeného království, Nizozemska a Maďarska. Průměrný počet přenocování těchto návštěvníků bylo 2-3 noci. V roce 2020 během koronavirové krize se počet návštěvníků snížil o více jak 50 %.



Graf 8 - Hosté v HUZ podle zemí v roce 2019

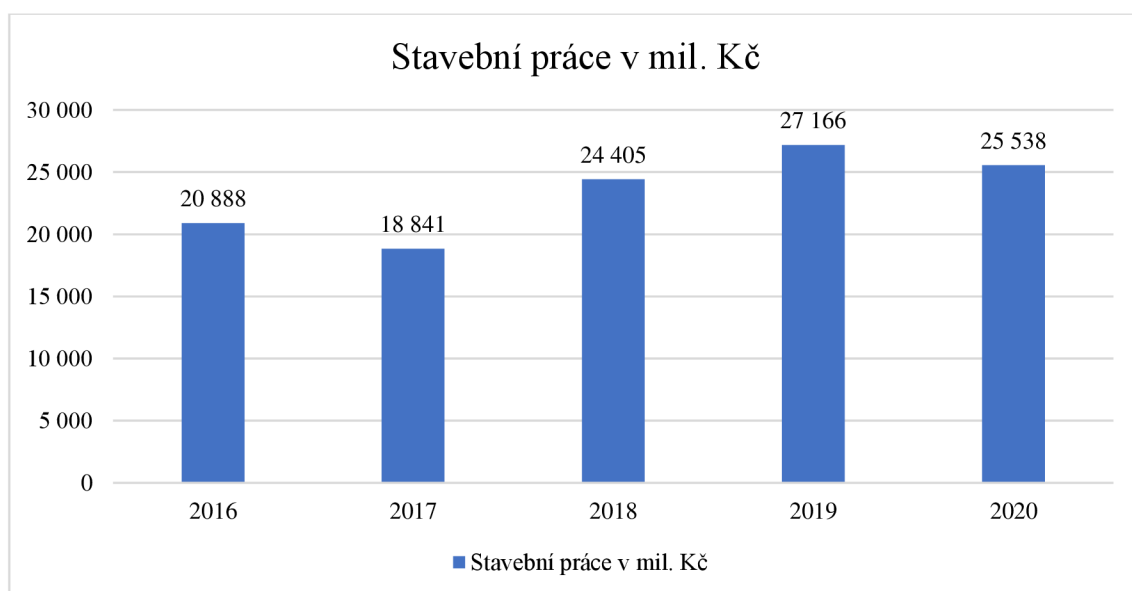
Zdroj: vlastní zpracování dle [46]

Co se týče návštěvníků z Polska průměrně zde zůstávali na 2-3 noci. V roce 2020 bylo celkem 45 677 přenocování polských turistů v Moravskoslezském kraji. V roce 2019 však do Moravskoslezského kraje přicestovalo 46 096 polských občanů a celkem bylo 95 418 přenocování.

Z výzkumu, který probíhal na CzechTourismu bylo zjištěno, že nejvíce polských občanů jezdí do Moravskoslezského kraje navštívit příbuzné, za kulturními památkami a cykloturistikou. Dále se zjistilo, že tento kraj navštěvují dokonce až několikrát ročně. Častěji do tohoto kraje jezdí polští občané, kteří bydlí v blízkosti hranic pouze na jednodenní výlety. Z dotazníků také vyplynulo, že více než 90 % polských občanů bylo s návštěvou Moravskoslezského kraje spokojeno. [47]

7.2.6 Stavebnictví

V roce 2019 byly provedeny stavební práce za 27 166 mil. Kč a bylo vydaných 7 818 stavebních povolení. Stavební práce provedené v Moravskoslezském kraji za rok 2020 se vyšplhaly na 25 538 mil. Kč. Z toho byla nová výstavba, rekonstrukce a modernizace okolo 20 000 mil. Kč. Zbýlých přibližně 5 000 mil. Kč zabírala oprava a údržba. Tyto údaje jsou počítány z podniků s 20 a více zaměstnanci. Základní stavební výroba v pozemním stavitelství a inženýrském stavitelství byla za rok 2020 cca 9 924 mil. Kč. Vydaná stavební povolení se drží na úrovni okolo 7 000 už od roku 2013. Průměrný počet zaměstnanců ve stavebnictví v tomto kraji byl v roce 2020 přibližně 5 404 a jejich průměrná hrubá měsíční mzda se pohybuje okolo 33 000 Kč. Tato mzda stoupla oproti roku 2019 o cca 4,5 %.



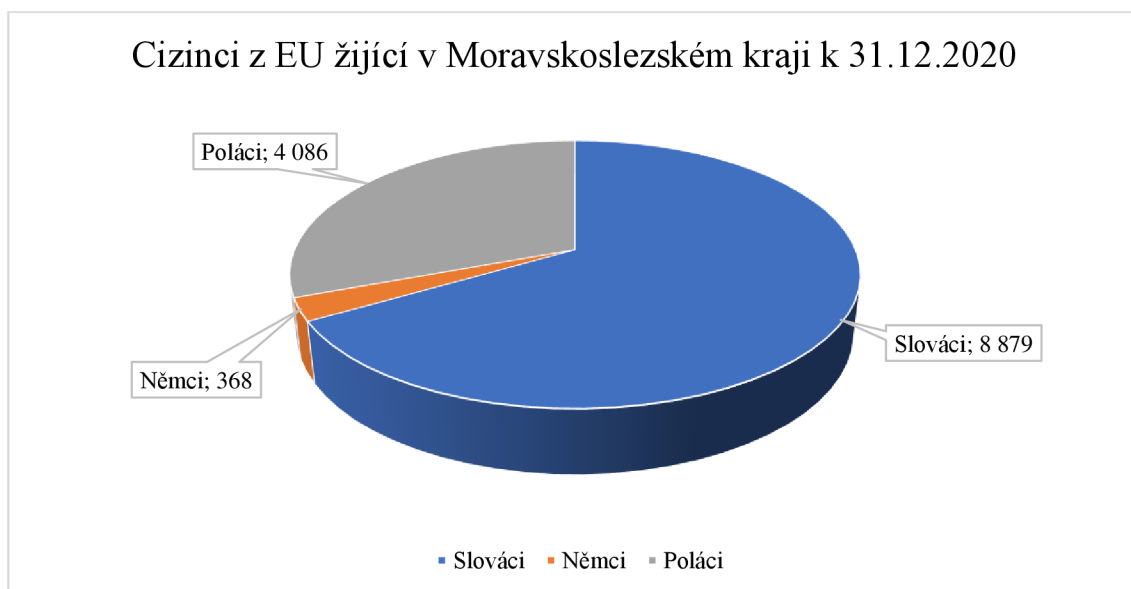
Graf 9 - Stavební práce v MSK [mil. Kč]

Zdroj: vlastní zpracování dle [46]

7.2.7 Cizinci žijící na území Moravskoslezského kraje

V roce 2019 žilo na území Moravskoslezského kraje cca 28 902 cizinců a v roce 2018 jich bylo přibližně 27 987. K 31.12.2020 žilo na území kraje přibližně 27 635 cizinců. Z toho bylo 11 441 žen a 16 194 mužů. Nejvyšší počet cizinců byl z EU. Těchto cizinců, žijících na území Moravskoslezského kraje, bylo nejvíce ze Slovenska, Polska a Německa. Co se týče cizinců ze zemí mimo EU, bylo jich 12 242. Nejvíce z Ukrajiny, Vietnamu a Ruska. Během jednotlivých let se počet cizinců, žijících na tomto území, nijak zvlášť nemění.

Celkově žilo k 31.12.2020 v ČR 632 570 cizinců. V Moravskoslezském kraji žije nejvyšší počet polských občanů v rámci krajů ČR. Nejvyšší počet polských občanů je zapříčiněn sdílením hranic, Moravskoslezského kraje s Polskem, a do jisté míry tento počet může ovlivňovat také vzájemná přeshraniční spolupráce.



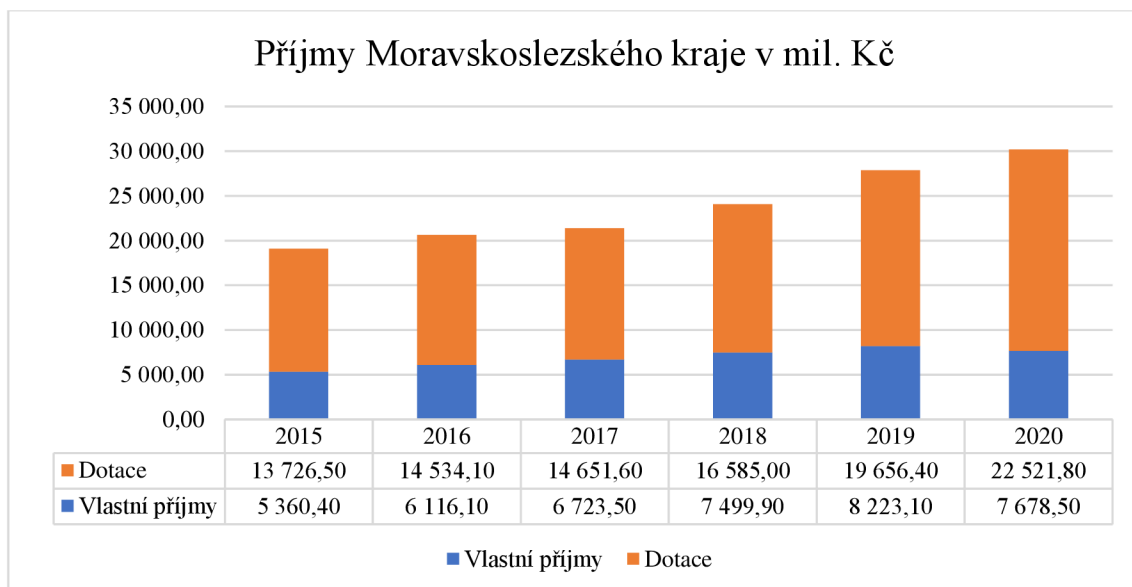
Graf 10 - Cizinci z EU žijící v MSK k 31.12.2020

Zdroj: vlastní zpracování dle [46]

V roce 2020 se počty cizinců na území Moravskoslezského kraje mírně snížily, a to přibližně o 1 000 osob, jak ze Slovenska, tak z Polska. Příčinou může být covid a celá koronavirová situace, kdy lidé chtěli být se svými rodinami, a proto se rozhodli přestěhovat zpátky do rodné země. Nejvyšší počet lidí ze Slovenska, žijících zde v Moravskoslezském kraji, byl od roku 2004 v roce 2019, a to nějakých 9 539. Nejvyšší počet lidí z Polska byl v roce 2008, a to 6 657 obyvatel.

7.2.8 Příjmy krajského rozpočtu

Příjmy Moravskoslezského kraje jsou nejvíce tvořeny dotacemi a zbylá část vlastními příjmy, mezi ně patří daňové příjmy, nedaňové příjmy, kapitálové příjmy a transfery. V roce 2020 byly příjmy Moravskoslezského kraje celkem 30 200 mil. Kč. Příjmy z dotací se od roku 2017 postupně zvyšují. Příjmy z dotací, kde patří dotace ze státního rozpočtu, od Národního fondu, od cizích států, od zahraničních institucí, od ostatních rozpočtů, v roce 2020 tvořily 74,6 % celkových příjmů. Příjmy z cestovního ruchu byly pouze 80 000 Kč proto se dá očekávat, že pomocí přeshraniční spolupráce by se mohly tyto příjmy v dalších letech postupně zvyšovat. [48]



Graf 11 - Příjmy MSK [mil. Kč]

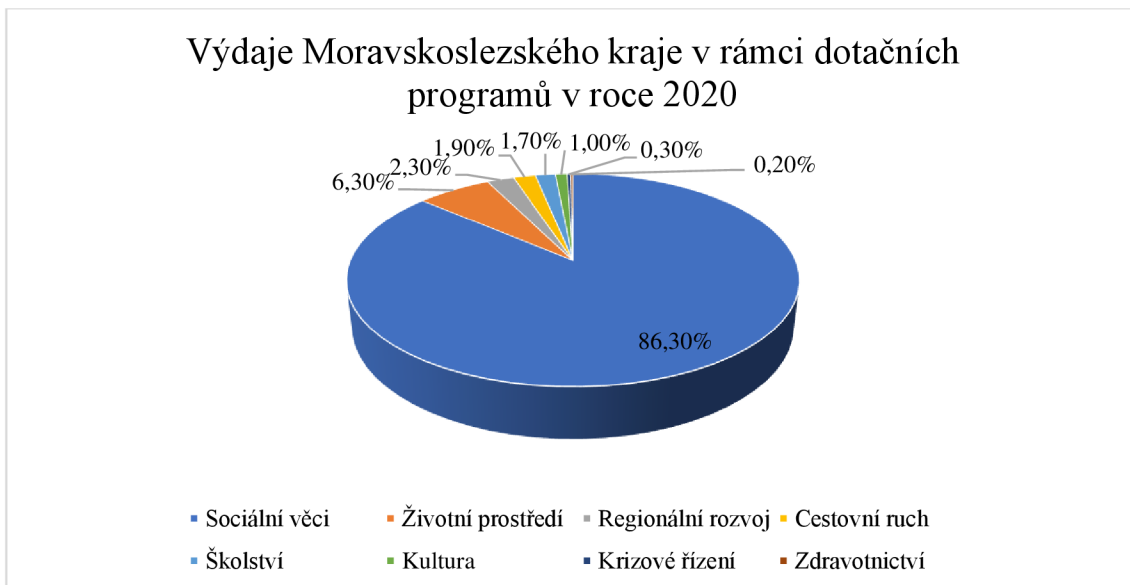
Zdroj: vlastní zpracování dle [48]

7.2.9 Výdaje krajského rozpočtu

Výdaje Moravskoslezského kraje před koronavirovou krizí v roce 2019 byly 27 280,8 mil. Kč. Z toho tvořily 24 267,2 mil. Kč běžné výdaje a 3 013,7 mil. Kč kapitálové výdaje.

Výdaje Moravskoslezského kraje za rok 2020 byly celkem 30 618,7 mil. Kč. Výdaje jsou především v oblastech školství, zdravotnictví, sociálních věcí, kultury, dopravy služeb a dalších. Největší výdaj byl ve školství, a to 61,7 % z výdajů, další byl výdaj do dopravy, který byl 11,7 %, poté následují výdaje do sociálních věcí 10,9 %. Ostatní výdaje se pohybovaly v rozmezí do 7 %.

Výdaje se také mohou dělit na výdaje, které se udělily v rámci dotačních programů. [48]



Graf 12 - Výdaje MSK v rámci dotačních programů v roce 2020

Zdroj: vlastní zpracování dle [48]

V grafu č. 12 jsou znázorněny výdaje, které jsou rozdělovány v rámci dotačního programu. Největší část zaujímá dotace do sociálních věcí, což bývá typické v každém kraji. Z důvodu špatného ovzduší, které se snaží v posledních letech Moravskoslezský kraj vylepšit, bylo druhé nejvyšší procento výdajů do oblasti životního prostředí. Poté následovaly výdaje v rámci rozvoje a zlepšení regionu, cestovního ruchu, což může přispívat k celkovému zlepšení v rámci přeshraniční spolupráce a ke zvýšení návštěvnosti tohoto kraje.

7.2.10 Školství

V Moravskoslezském kraji se evidovalo 462 mateřských škol, 444 základních škol, 135 středních škol, 2 konzervatoře, 13 vyšších odborných škol a 3 veřejné vysoké školy, a to vše ve školním roce 2019/2020. Co se týče vysokých škol je zde Ostravská univerzita, která je založena spíše humanitním a biologickým směrem. Další je Slezská univerzita v Opavě, která nabízí filozoficko-přírodovědnou fakultu a fakultu podnikání a politiky. Největší univerzitou je Vysoká škola báňská, která nabízí technické obory. [46]



Graf 13 - Počet polských a českých žáků v MŠ, ZŠ, SŠ v MSK

Zdroj: vlastní zpracování dle [46] [49]

V Moravskoslezském kraji bylo v roce 2019 celkem v mateřských, základních a středních školách 191 288 žáků. V tomto kraji žije také velké množství obyvatel z Polska, a proto se k 30.9.2019 evidovalo 19 mateřských škol, 21 základních škol a 1 gymnázium, kde se vyučuje jako základní jazyk polský. Celkem v roce 2019 bylo 3104 žáků, kteří se vyučují v těchto školách. Dále zde k 30.9.2019 působilo 5 mateřských škol, kde se vyučuje jak v polském, tak v českém jazyce. Tyto školy zde vznikly na základě Listiny základních práv a svobod, které tato polská menšina v tomto kraji uplatňuje. Všechny školy s polským vyučovacím jazykem se nachází v okresech Karviná a Frýdek-Místek. Školy zde vznikly v dřívějších dobách, kdy byl velký příliv polských občanů na území tohoto kraje. Nyní, také díky přeshraniční spolupráci, se zde stále přestěhovává více polských občanů a tvoří zde menšinu, která je součástí především Těšína, ale také celého Moravskoslezského kraje. [49]

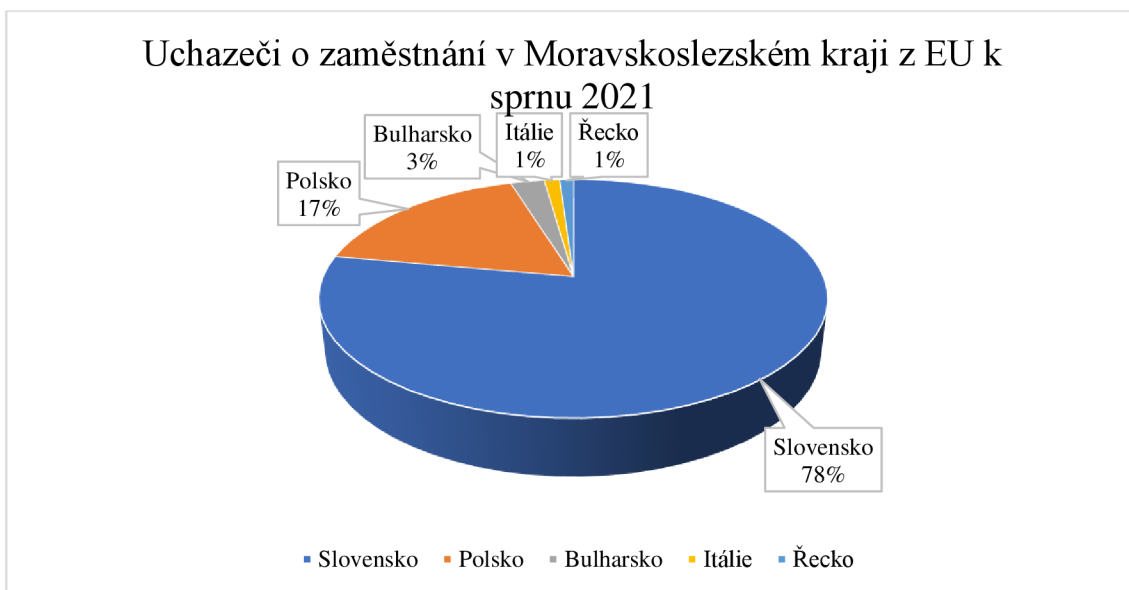
Občané ze Slovenska, žijící na území Moravskoslezského kraje, navštěvují klasické české školy.

7.2.11 Trh práce (cizí státní příslušníci)

K srpnu 2021 evidovalo Ministerstvo práce a sociálních věcí na úřadech práce v celé ČR celkem 705 883 cizích státních příslušníků. Nejvyšší počet byl ze Slovenska, a to 206 693 zaměstnaných a z Ukrajiny přibližně 204 622 zaměstnaných, dále bylo Polsko s 46 936 zaměstnanými a Rumunsko s 46 790 zaměstnanými v ČR.

V Moravskoslezském kraji bylo k srpnu 2021 evidováno 30 436 zaměstnaných lidí z EU. Z toho je 10 599 žen a 19 837 mužů. Celkem bylo v Moravskoslezském kraji zaměstnaných 23 828 lidí z EU. Mezi všemi kraji ČR to byl 5. nejvyšší počet. Nejvíce zaměstnaných lidí z EU evidovala Praha a Středočeský kraj.

Zároveň bylo v Moravskoslezském kraji evidováno celkem 891 uchazečů o zaměstnání ze zemí EU a 201 uchazečů ze zemí mimo EU. Ze zemí mimo EU byl nejvyšší počet uchazečů o zaměstnání z Vietnamu a Ukrajiny. [50]



Graf 14 - Uchazeči o zaměstnání v MSK z EU k srpnu 2021

Zdroj: vlastní zpracování dle [50]

Z grafu č. 14 vyplývá, že nejvyšší počet uchazečů, o zaměstnání z EU v Moravskoslezském kraji, patří Slovenské republice s počtem 668. Dále je Polsko s počtem 149 uchazečů, poté je zde Bulharsko, kde se eviduje 22 uchazečů, Itálie s 10 uchazeči a Řecko s 9 uchazeči o zaměstnání. Opět se zde ukazuje společná hranice a přeshraniční spolupráce České republiky s Polskem a Slovenskem.

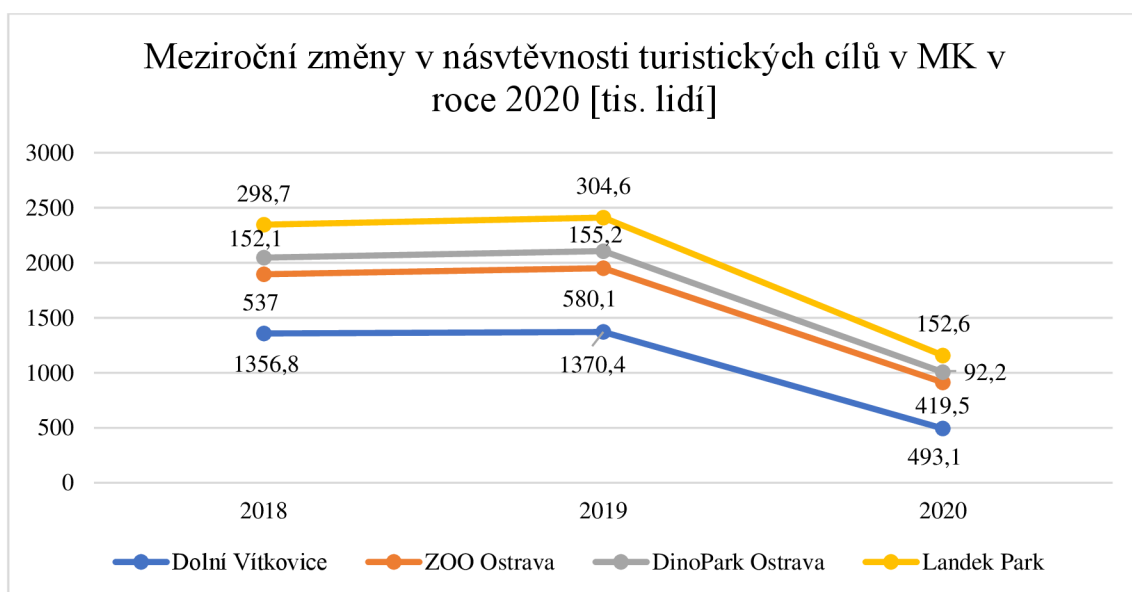
7.2.12 Návštěvnost Moravskoslezského kraje

V roce 2020 navštívilo podle CzechTourismu 67 turistických cílů v Moravskoslezském kraji celkem 2 124 085 návštěvníků. Nejvíce navštěvované místo, co se týče turistických cílů, byla Ostrava, kterou během roku navštívilo 1 420 000 lidí, dále pak byla oblast Beskyd a Valašska, kde bylo celkem 398 200 návštěvníků. Nejnavštěvovanější turistický cíl v tomto kraji dle CzechTourismu za rok 2020 je oblast Dolních Vítkovic, kde mohou lidé navštívit především vědu a techniku, s počtem 493 100 návštěvníků. V grafu níže jsou znázorněny nejnavštěvovanější turistické cíle dle databáze CzechTourism. [51]



Graf 15 - Nejnavštěvovanější turistické cíle MSK v roce 2020 [tis. lidí]

Zdroj: vlastní zpracování dle [51]



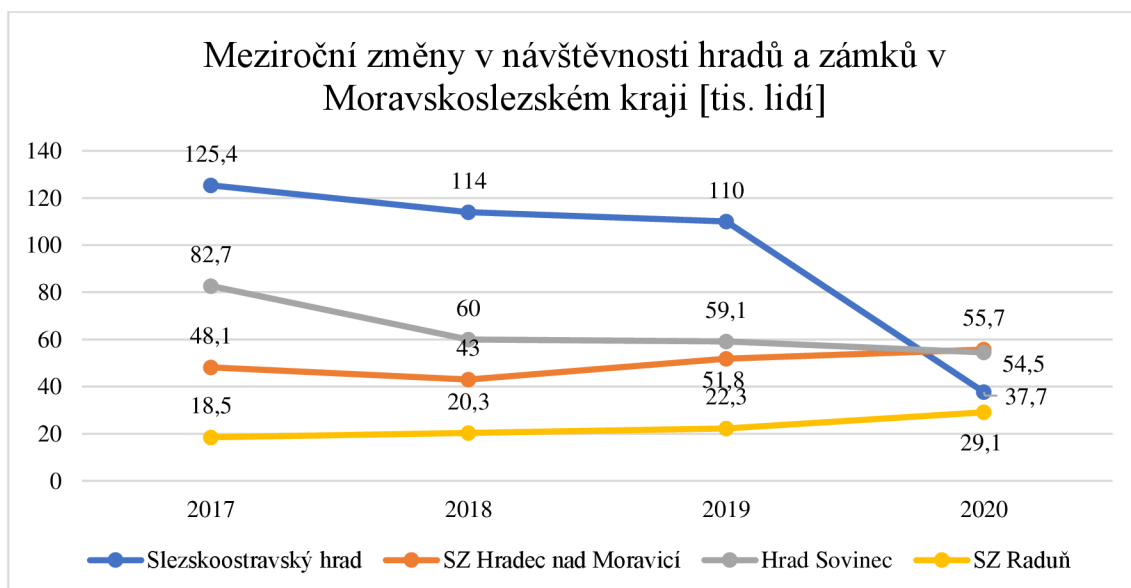
Graf 16 - Meziroční změny v návštěvnosti turistických cílů v MSK roku 2020 [tis. lidí]

Zdroj: vlastní zpracování dle [51]

V roce 2020 vlivem pandemické situace klesla návštěvnost u většiny turistických cílů o přibližně 50 %. V případě nejnavštěvovanější památky, oblasti Dolních Vítkovic, byl pokles o 64 %. V části roku 2020 byly tyto turistické cíle úplně zavřené, proto je zde vidět takový pokles. Typickou každoroční návštěvnost Moravskoslezského kraje je proto lépe sledovat z roků 2018,2019, kdy se mění minimálně.

Během koronavirové pandemie stoupala především návštěvnost Beskyd a Jeseníků. Jelikož hory se nijak oproti památkám pro návštěvníky nezavíraly a byly skoro jedinou možností, jak aktivně trávit čas. Nejvíce turisté navštěvovali nejvyšší horu Beskyd, a tou je Lysá hora. V roce 2010 vystoupalo na Lysou horu přibližně 60 000 lidí, v roce 2019 už to bylo přibližně 750 000 návštěvníků. Další velmi vyčíslené turistické lokality Beskyd jsou vrcholy Pustevny a Radhošť, kde v roce 2020 padaly rekordy v návštěvnosti. Také stoupala návštěvnost Jeseníků, především vrcholu Praděd, kde vystoupá ročně okolo 320 000 turistů. [52] [53]

Návštěvnost hradů a zámků v roce 2018 byla 315 778 lidí, v roce 2017 byla 353 524 lidí. Návštěvnost hradů a zámků v Moravskoslezském kraji v roce 2019 byla 367 978 návštěvníků. Nejvyšší návštěvnost měl okres Ostrava, kde je nejnavštěvovanější hrad Moravskoslezského kraje, a to Slezskoostravský hrad s počtem 100 582 návštěvníků. [54]



Graf 17 - Meziroční změny v návštěvnosti hradů a zámků v MSK [tis. lidí]

Zdroj: vlastní zpracování dle [51]

V grafu č. 17 jsou znázorněny čtyři nejnavštěvovanější hrady a zámky v Moravskoslezském kraji a počet jejich návštěvníků. U některých hradů a zámků návštěvnost roste, u jiných zase klesá. V roce 2020 byl pokles návštěvnosti Slezskoostravského hradu na 37 700 lidí, což značí pokles o cca 65 %. Naopak se zvýšila návštěvnost SZ Hradce nad Moravicí, a to o 8 % na 55 700 návštěvníků. Slezskoostravský hrad přeskočil v návštěvnosti hrad Sovinec s počtem 54 500 lidí. Tyto poklesy a růsty v roce 2020 jsou dle mého názoru způsobeny především pandemickou

situací, kdy lidé raději navštěvovali méně známé a méně navštěvované památky, kde nebyly davy turistů. Také bylo velké množství zámků a hradů během pandemie zavřeno.

Muzea a galerie v roce 2019 do Moravskoslezského kraje přišlo navštívit 565 027 lidí. Nejnavštěvovanějším muzeem v roce 2019 bylo Muzeum Beskyd ve Frýdku-Místku s počtem 109 868 návštěvníků. Další bylo Slezské zemské muzeum v Opavě, které navštívilo celkem 101 781 lidí. Na třetím místě se umístilo Regionální muzeum v Kopřivnici, kde se přišlo v roce 2019 podívat 97 395 lidí. [54]

V Moravskoslezském kraji se v roce 2019 uskutečnilo 276 kulturních akcí, které se konaly v památkových objektech zřizovaných Moravskoslezským krajem, resorty či jinými kraji, obci a městy, a celkem se jich zúčastnilo 84 614 lidí. Největší počet těchto kulturních akcí se konal při prohlídkách a nočních prohlídkách památkových objektů. Jejich počet byl 86. Také se zde konalo 37 výstav a 40 koncertů. [54]

Dále se zde v roce 2019 pořádalo 87 kulturních akcí, zřizovaných podnikatelskými subjekty a podnikateli. Tento počet kulturních akcí je 3. nejvyšší mezi všemi kraji ČR. Ty navštívilo celkem 256 100 lidí. [54]

Další socioekonomické faktory, které mají vliv na Moravskoslezský kraj, jsou kultura, vzdělanost, zdravotnictví, průmysl, počet ekonomických subjektů, dokončené byty, věda a výzkum, doprava, kriminalita, nehody, lesnictví, zemědělství atd. Faktorů, jejichž dopad ovlivňuje rozvoj Moravskoslezského kraje, je velké množství.

7.3 SWOT analýza Moravskoslezského kraje

Každý kraj si za určité období zpracovává SWOT analýzu, pomocí které identifikuje situaci v kraji. SWOT analýza je důležitá, aby kraj zjistil své nedostatky, popřípadě hrozby a mohl se je tak snažit napravit či jim úplně předejít. Na základě analýzy se také určí silné stránky kraje, kde se objeví oblasti, ve kterých kraj vyniká. Především jsou důležité příležitosti, pomocí nichž kraj zjistí, do jakých oblastí má v následujícím období investovat více peněžních prostředků, a tím si tak zajistí rozvoj. SWOT analýza je tedy podstatná při hledání nových možností, kde se může kraj rozvíjet a vzkvétat, a tím se stát ekonomicky silným.

SWOT analýza pro Moravskoslezský kraj byla rozdělena na pět oblastí, a to polohu regionu a geografické podmínky, sociálně-ekonomické podmínky, dopravu, životní prostředí a technickou infrastrukturu. Všechny tyto oblasti jsou obsaženy v jedné SWOT analýze.

Silné stránky:

- výhodná geografická poloha z pohledu dopravních tras – kraj leží na dopravní křižovatce Polska, Slovenska a Rakouska,
- pohoří Beskyd a Jeseníků – cestovní ruch, zachovalá příroda, turistika, cyklostezky,
- kvalitní systém vysokoškolského vzdělání, jak technického, tak humanitního (existence tří univerzit a mnoho soukromých),
- dostatečná kapacita středních a základních škol,
- rostoucí nabídka vzdělávacích kurzů na různá doplňující vzdělání,
- zlepšení dostupnosti do kraje dostavením dálnice D1,
- hustá a kvalitní síť silnic I. třídy,
- poměrně hustá autobusová a železniční doprava,
- velký počet vyměněných kotlů v domácnostech v rámci „kotlíkových dotací“ (nejvyšší počet výměn v rámci krajů ČR),
- pokles podílu velkých průmyslových firem na celkových emisích v důsledku realizovaných opatření,
- spousta zavedených obchodních značek (Tatra, Marlenka, Hyundai a další),
- vysoký export hutních a strojírenských výrobků,
- kraj byl a je stále jednou z hospodářsky nejvýznamnějších oblastí v České republice.

Slabé stránky:

- území poznamenané těžbou,
- vysoká hladina podzemních vod,
- poddolovaná území, která jsou nevhodná pro ekonomickou činnost a narušují krajinu,
- velký pokles počtu vysokoškolských studentů v kraji,
- průměrné mzdy v průmyslu zaostávají za potenciálem lidí,
- nízká nabídka zkušených motivovaných lidí na trhu práce,
- dopravní infrastruktura vyžaduje opravy,
- nízká kvalita železničních tratí s výjimkou již opravených úseků,
- špatná dostupnost do západní a jižní části kraje,
- letiště má slabou výkonnost a zaostává nad rozvojem letiště v Katowicích, potřeba rekonstrukce drah,
- stále zde probíhá velká závislost na uhelné energetice,

- vysoká produkce průmyslových a těžebních odpadů, které mají špatný dopad na krajinu,
- kombinace velkého množství zdrojů znečištění ovzduší – koncentrace průmyslu, dopravy, lokálních zdrojů, a především přenos znečištění z Polska,
- nepříznivá struktura ekonomiky, která je dána historickým vývojem – kraj se soustředí především na těžbu uhlí, hutnictví a těžké strojírenství, a to především v oblasti Karviné, Třince a Ostravy.

Příležitosti:

- cestovní ruch – turistika (CHKO – hory),
- cyklostezky zejména do Polska a Slovenska,
- občané v důchodovém věku jsou mnohem více aktivní, a to ve společenském i ekonomickém životě,
- zájem lidí z ciziny o práci v ČR – přesun spíše do mešních měst a okolí,
- geograficky výhodná poloha z hlediska tranzitních koridorů,
- dostavba dálnice D35 pro napojení západní části kraje,
- výstavba vysokorychlostní železniční trati Bohumín-Přerov,
- pokles emisí díky „kotlíkovým dotacím“, omezení podpory kotlů na uhlí a zákaz provozu vybraných kotlů v roce 2022,
- spolupráce na zlepšení ovzduší v rámci Euroregionu Těšínské Slezsko (s Polskem),
- snížení emisí z dopravy v důsledku zvýšení atraktivity a kvality hromadné dopravy, podpory pro cyklistiku a pěší, moderní sdílené dopravy (car/bike sharing), elektrokoloběžky,
- zavádění inovací, spolupráce v oblasti vědy a výzkumu, příchod nových investorů.

Hrozby:

- poddolovaná území (šíření metanu),
- vysoká hladina podzemních vod – záplavy,
- odliv talentovaných a kvalifikovaných lidí z technických oborů,
- systém vzdělání se velmi pomalu přizpůsobuje trhu práce, a to především v oborech, které se rychle rozvíjejí,
- letiště má vysokou konkurenci v České republice, v Polsku a vysoký propad v sezonní dopravě,

- přetrvávající vliv přenosu škodlivin z Polska, což může mít za důsledek překročení limitů koncentrací škodlivin v kraji,
- dopady ukončení těžby uhlí v OKD, ukončení provozu Vítkovických železáren a Třineckých oceláren, což má negativní dopady na ovzduší,
- nedostatek pracovníků s technickým zaměřením. [55] [56] [57]

Nejsilnějšími stránkami, Moravskoslezského kraje, jsou především jeho geografická poloha, pohoří Beskyd a Jeseníků a s tím spjatá turistika a cykloturistika, velké množství známých obchodních značek, poloha v rámci EU. Nejslabší stránkou, Moravskoslezského kraje, je velmi znečištěné ovzduší. Ze SWOT analýzy vyplývá, že v minulých letech byla a stále také je největší příležitostí pro investici turistika a cykloturistika, proto se i nadále snaží kraj do této oblasti investovat peněžní prostředky, a tím tak zajistit růst tohoto odvětví i v následujících letech.

7.4 Dotazníkové šetření v Moravskoslezském kraji

V rámci diplomové práce byl vypracován dotazník, kde byly obce dotazovány na otázky týkající se přeshraniční spolupráce. Dotazník obsahoval celkem 19 otázek a bylo dotázáno 80 českých obcí. Celkem bylo obdrženo 32 odpovědí, což je cca 40 % navracených dotazníků s odpověďmi. Na celý dotazník odpovědělo 26 obcí, zbylých 6 obcí odpovědělo pouze na půlku dotazníku. Vyplněné dotazníky byly jak z velkých měst, tak také z menších obcí. Pro diplomovou práci bylo použito pět otázek, které byly následně vyhodnoceny.

Vyhodnocení odpovědí na jednotlivé otázky včetně grafů je uvedeno v příloze č.1 – dotazníkové šetření v Moravskoslezském kraji.

Z celkového dotazníku u obcí na české straně a ze všech odpovědí na otázky vyplývá, že spolupráce je dostatečná a pro cca 96 % obcí je přínosná či dokonce velmi přínosná. Obce navazují spolupráci ve všech různých oblastech, kde je to možné. 69 % obcí si myslí, že podpora veřejných institucí je dostatečná a její nejčastější forma je pomocí financí. Pouze u 12 % obcí tato podpora neprobíhá a v tomto lze spatřit potenciální vylepšení do budoucnosti.

8 WOJEWÓDZTWO ŚLĄSKIE (SLEZSKÉ VOJVODSTVÍ)

Největší spolupráci v rámci programu INTERREG V-A Česká republika-Polsko má Moravskoslezský kraj se Slezským vojvodstvím, jelikož má se Slezským vojvodstvím nejdelsí hranici a je tomuto regionu nejbliže. Na území Moravskoslezského kraje a Slezského vojvodství se také rozprostírají tři euroregiony, a to Euroregion Těšínské Slezsko, Euroregion Silesia a Euroregion Beskydy. V rámci programu INTERREG a euroregionů získávají obce dotace z EU, a to vede k uskutečňování projektů mezi obcemi přes hranice. V následující kapitole bude Slezské vojvodství charakterizováno.

8.1 Základní charakteristika

Slezské vojvodství zaujímá 12 334 km², což je přibližně 3,9 % rozlohy celého Polska. Tento region hraničí s Českou a Slovenskou republikou a dále v Polsku s Opolským, Malopolským, Svatokřížským a Lodžským vojvodstvím. Hlavním městem tohoto regionu jsou Katowice. V tomto regionu žije téměř 4,5 milionů obyvatel a je nejvíce zalidněným regionem v celém Polsku. Slezské vojvodství je také jedním z ekonomicky nejsilnějších regionů, HDP je zde okolo 12,4 %. Tento region má také nejhustší síť rychlostních silnic a dálnic. Nachází se zde mezinárodní letiště Katowice, které patří mezi špičky v nákladní a osobní dopravě v celé zemi. [58]

Tento region je velmi oblíbený turistický cíl pro svou rozmanitost a pestrost. Turisté si přijdou na své zejména z hlediska pohoří, a to Beskid Slaski, Zywiecki a oblast Kraków-Częstochowa Jury. Také se zde nachází dvě UNESCO památky, kterými jsou štola Černý pstruh a Historický stříbrný důl v Tarnowskich horách. [58]

V programu Evropských fondů pro Śląskiego 2021-2027 bylo alokováno pro tento region celkem 4 858 340 098 EUR. [59]

Hranice s Moravskoslezským krajem je o délce 142,9 km.



Obrázek 9 – Slezské vojvodství [60]

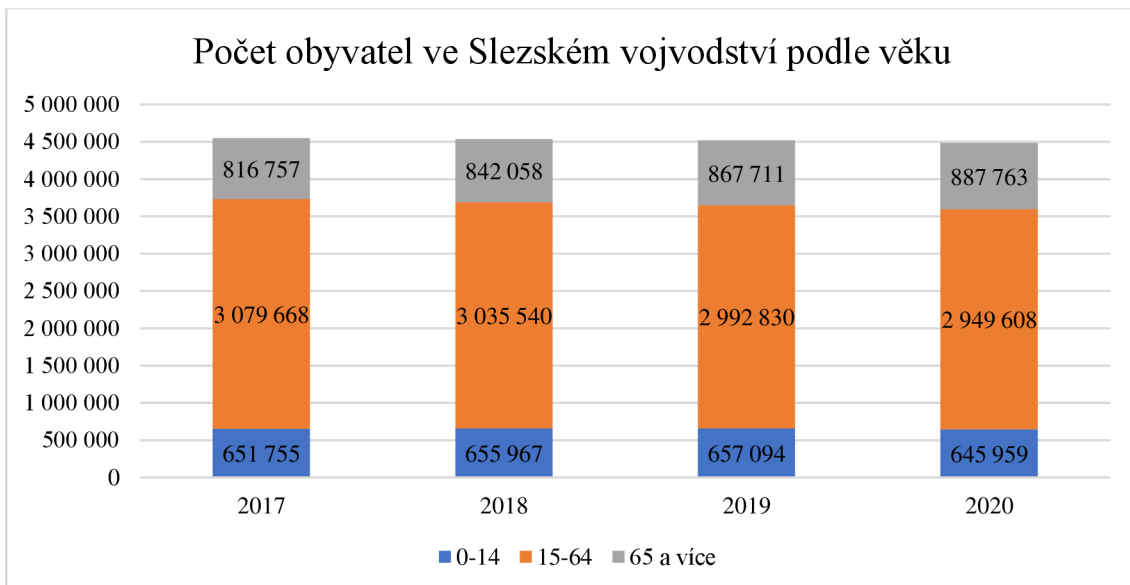
8.2 Posouzení socioekonomických dopadů vybraného regionu

V této kapitole budou posuzovány socioekonomické dopady Slezského vojvodství. Základní jako jsou demografie, mzdy, HDP, nezaměstnanost, příjmy a výdaje a dále ty, které souvisejí s přeshraniční spoluprací a cestovním ruchem.

Všechny údaje v následujících kapitolách 8.2.1–8.2.7 vyjma kapitoly 8.2.3 jsou převzaty ze stránek Statistického úřadu v Katovicích (Urząd statystyczny w Katowicach). V seznamu použitých zdrojů pod číslem 61.

8.2.1 Demografie

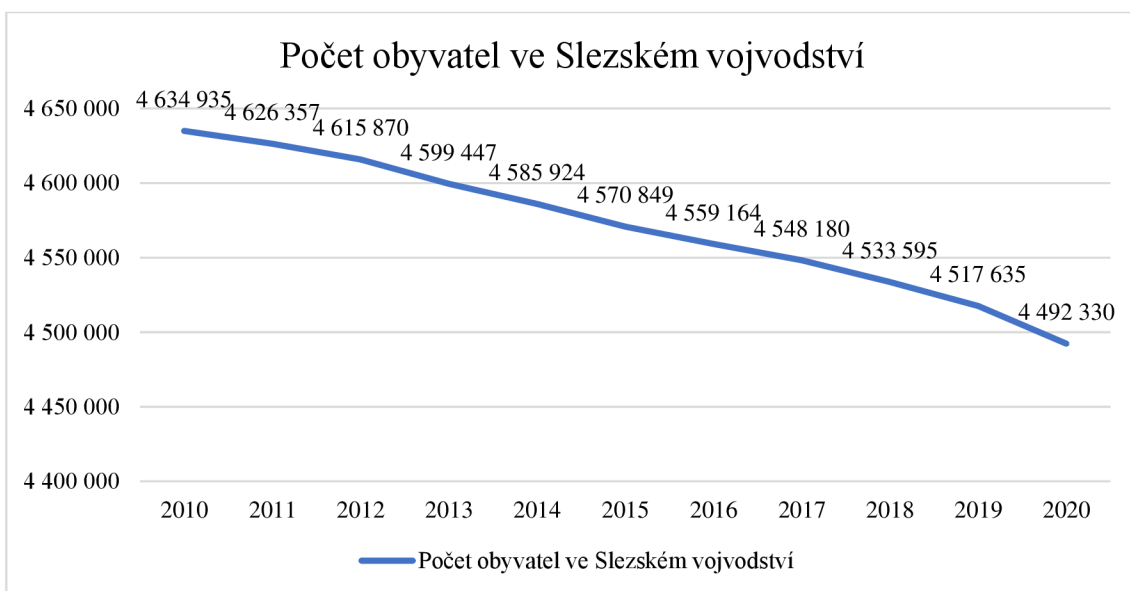
V roce 2020 byl počet obyvatel 4,49 mil. Z toho bylo 2,32 mil. žen a zbylých 2,16 mil. mužů. Ve věku od 0-14 let bylo 645 959 obyvatel, ve věku od 15-64 let bylo 2 949 608 lidí a lidí starších 65 let bylo 887 763. Průměrný věk byl v roce 2020 v tomto regionu 43 let. V roce 2020 se přistěhovalo do regionu přibližně 37 579 lidí a odstěhovalo 40 921 obyvatel. Z toho vyplývá, že tento region přišel v roce 2020 o 3 342 obyvatel.



Graf 18 – Počet obyvatel ve Slezském vojvodství dle věku

Zdroj: vlastní zpracování dle [61]

V roce 2019 před covidem byl počet obyvatel 4,518 mil, 2,34 mil. žen a 2,178 mil. mužů. Na grafu je znázorněn počet lidí dle věku v jednotlivých letech před koronavirovou situací. Z grafu vyplývá, že dochází k postupnému snižování obyvatel ve věku od 0 do 64 let. Naopak se zvyšuje počet lidí 65 a více.



Graf 19 - Počet obyvatel ve Slezském vojvodství

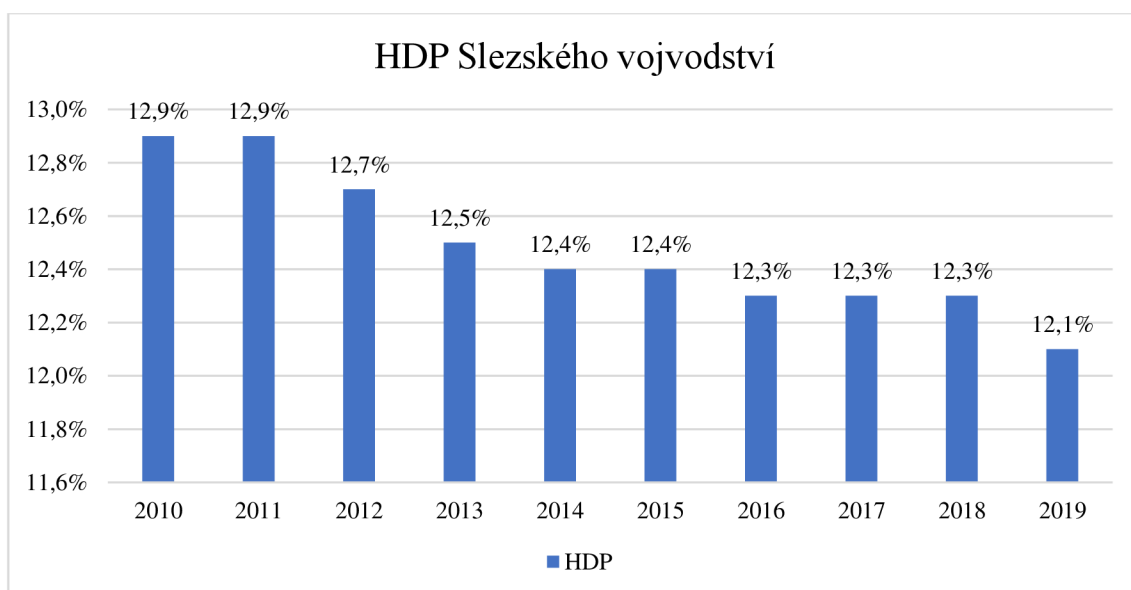
Zdroj: vlastní zpracování dle [61]

Tento graf znázorňuje počet obyvatel za posledních 10 let, od roku 2010 do roku 2020. Z grafu je patrné snižování obyvatel v jednotlivých letech. Tento jev může být způsoben

stěhování mladších lidí do velkých měst. Postupně se zvyšuje množství obyvatel, kteří se z tohoto kraje odstěhovali a přistěhovalých je také malé množství.

8.2.2 HDP

HDP v roce 2018 byl 260 532 mil. PLN, to je 12,3 %. HDP Slezského vojvodství v roce 2019 byl 12,1 %, což je přibližně 275 804 mil. PLN, což je v přepočtu cca 1 505 889,84 mil. Kč. HDP na 1 obyvatele v roce 2019 byl 60 963 PLN, to odpovídá částce 332 858 Kč. Z toho vyplývá, že v roce 2019 byl meziroční pokles o 0,2 %. V přepočtu na 1 obyvatele byl HDP 57 384 PLN.



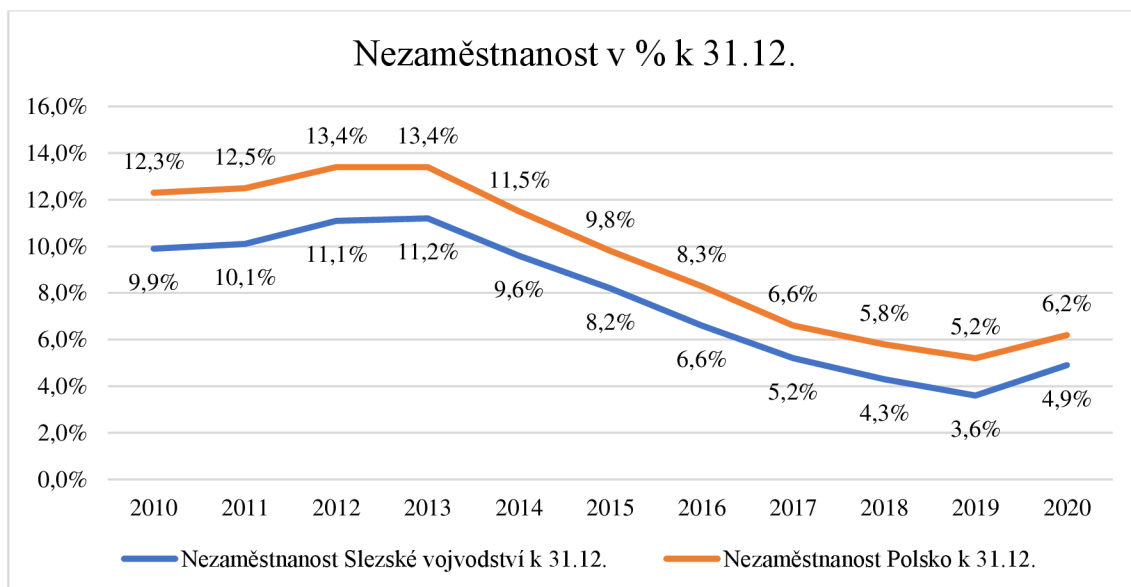
Graf 20 - Vývoj HDP ve Slezském vojvodství

Zdroj: vlastní zpracování dle [61]

V grafu č.20 je vyobrazen Hrubý domácí produkt Slezského vojvodství od roku 2010 do roku 2019. Z grafu vyplývá skutečnost, že během těchto let došlo k poklesu HDP, ale stále si udržuje hranici okolo 12 %.

8.2.3 Nezaměstnanost

V roce 2019 bylo k 31.12 nezaměstnaných 66 521 lidí. V roce 2020 k 31.12 jich bylo 91 032. V roce 2021 došlo k mírnému poklesu. Nezaměstnanost Slezského vojvodství k 30.9.2021 byla 4,5 %. K 31.10.2021 bylo celkem nezaměstnaných 80 460 lidí, z toho 44 327 žen a 36 133 mužů. Tento kraj má nižší nezaměstnanost, než je průměr Polska, který byl k 31.10.2021 5,5 %. Nejvíce nezaměstnaných lidí (24,6 %) v tomto kraji bylo ve věku 24-35. [62]



Graf 21 - Nezaměstnanost Slezského vojvodství k 31.12. [%]

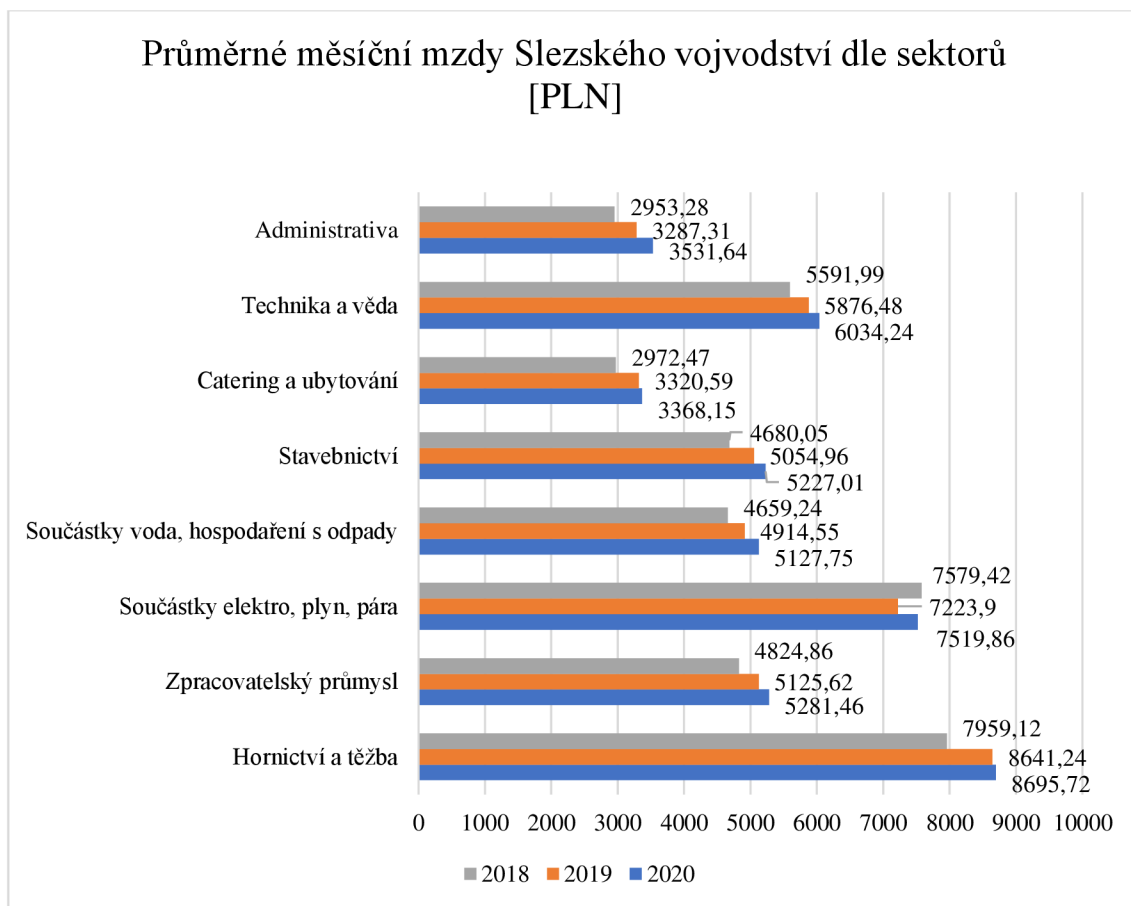
Zdroj: vlastní zpracování dle [62]

Z grafu č.21 vyplývá skutečnost, že Slezské vojvodství má od roku 2010 vždy k 31.12. nižší nezaměstnanost, než je celková nezaměstnanost v Polské republice. Tudiž je vždy lepší, než je celkový průměr. Nejvyšší nezaměstnanost byla v roce 2013 a nejnižší nezaměstnanost byla v roce 2019.

8.2.4 Mzdy

V roce 2018 byla průměrná měsíční mzda 4970,73 PLN. Průměrná mzda v Polsku v roce 2019 byla zhruba 31 597 Kč. Oproti roku 2019, kdy byla průměrná měsíční mzda 5 311,15 PLN, se mzda v roce 2020 zvýšila o 170,09 PLN, v českých korunách asi o 930 Kč. Tudiž tento region zaostává pod průměrem Polska.

Průměrná měsíční mzda v roce 2020 byla v tomto regionu 5 481,24 PLN, což je podle aktuálního kurzu přibližně 29 873 Kč. Z grafu vyplývá, že nejvyšší průměrná mzda byla 8 659,7 PLN a vyskytovala se v sektoru hornictví a těžby, na české koruny je to přibližně 47 392 Kč. Naopak nejnižší průměrná mzda byla v sektoru cateringu a ubytování, a to 3 368,15 PLN což odpovídá částce cca 18 357 Kč.



Graf 22 - Průměrné měsíční mzdy Slezského vojvodství dle sektorů [PLN]

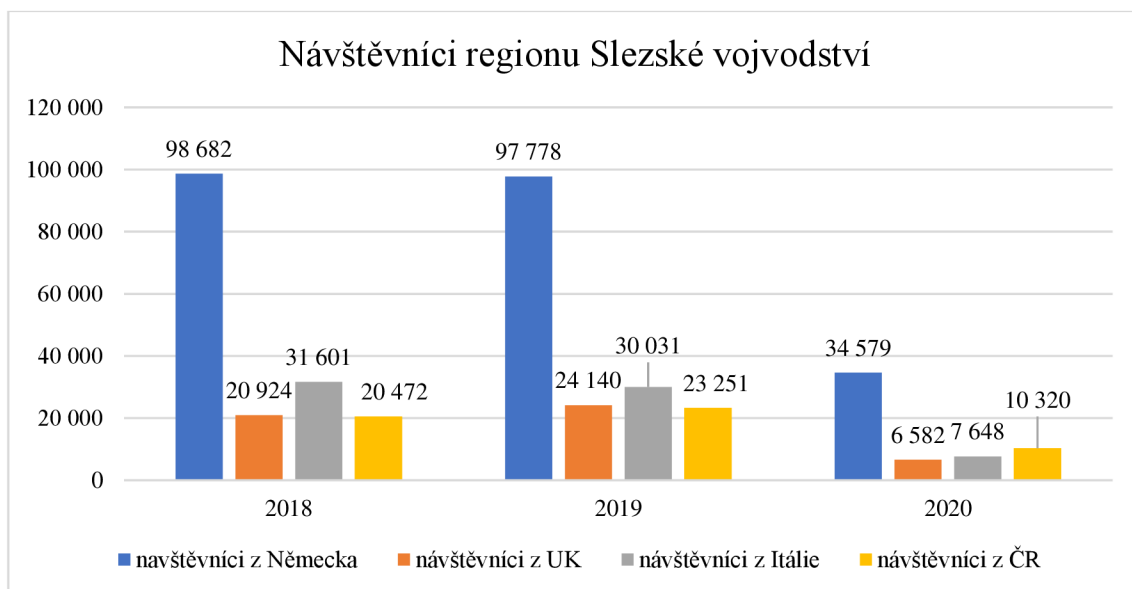
Zdroj: vlastní zpracování dle [61]

8.2.5 Cestovní ruch

V roce 2019 do Slezského vojvodství přijelo celkem 2 903 195 turistů, v roce 2018 jich přijelo 2 809 293. Počet přenocování v roce 2018 byl 6 315 306, v roce 2019 byl tento počet 6 520 299. V roce 2019 zde přijelo 430 674 návštěvníků z ciziny. V roce 2018 Slezské vojvodství navštívilo 422 025 lidí z ze zahraničí.

V roce 2020 se ve Slezském vojvodství nacházelo 620 hromadných ubytovacích zařízení, v předešlých letech jich bylo přibližně o 60 více. Z toho bylo v roce 2020 v hromadných zařízeních 46 964 lůžek. V roce 2020 přijelo do Slezského vojvodství pouze celkem 1 350 043 turistů, a to do všech hromadných ubytovacích zařízení. Průměrná délka pobytu lidí byla 2,5 noci. Nejvyšší počet přenocování, a to 550 581 byl v Cieszyńsku. Ze všech čísel vyplývá pokles v roce 2020, způsoben koronavirovou krizí, o více jak 50 %.

V roce 2020 přijelo do hromadných ubytovacích zařízení v tomto regionu 130 420 cizinců a průměrná délka pobytu byla 2,8 noci. Z tohoto počtu bylo 10 320 návštěvníků z České republiky. Nejvyšší počet cizinců je z Německa, a to 34 579.



Graf 23 - Návštěvníci regionu Slezské vojvodství

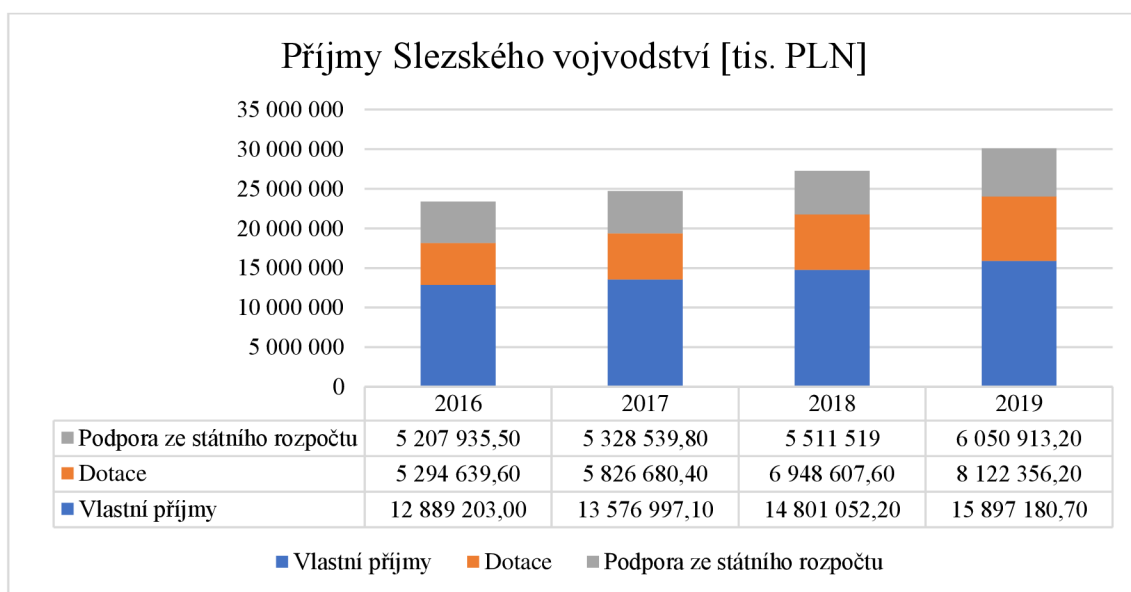
Zdroj: vlastní zpracování dle [61]

V grafu č. 23 je znázorněn počet turistů ze zahraničí, kteří navštívili tento region, kde modře jsou návštěvníci z Německa, oranžovou barvou jsou návštěvníci z UK, šedou barvou návštěvníci z Itálie a žlutou barvou návštěvníci z ČR. Nejvyšší počet lidí navštívilo Slezské vojvodství z Německa. Z grafu vychází skutečnost, že návštěvnost v roce 2020 klesla více jak o 50 %, jak u Čechů, tak u Němců, Italů i lidí z Velké Británie. Tento pokles zapříčinila koronavirová krize, která se vyskytuje v celém světě a která se také podepsala na zavření spousty ubytovacích zařízení. Dále můžeme pozorovat, že návštěvníků z ČR byl během roku 2020 druhý nejvyšší počet. Po otevření hranic se lidé ze vzdálenějších zemí báli cestovat, ale Češi mají tento region velice blízko, a tudíž je pro ně velice přístupný.

8.2.6 Příjmy Slezského vojvodství

Celkové příjmy Slezského vojvodství v roce 2019 byly 30 070 450,2 tis. PLN, což je přibližně 163 883 953,6 tis. Kč. Příjmy Slezského vojvodství se dělí na vlastní příjmy, dotace a podporu ze státního rozpočtu Polska. Vlastní příjmy obsahují poplatky a daně. Dotace zahrnují dotace z fondů a dotace na úkoly, které se například provádí na základě dohod mezi místní vládou. Nejvyšší příjmy jsou z faktur, transportu a infrastruktury, příjmů od právnických a fyzických osob. V následujícím grafu jsou znázorněny příjmy

v letech 2016-2019. Vlastní příjmy se stále zvyšují, ale dotace a podpora ze státního rozpočtu v letech klesají i rostou.



Graf 24 - Příjmy Slezského vojvodství [tis. PLN]

Zdroj: vlastní zpracování dle [61]

8.2.7 Výdaje Slezského vojvodství

Celkové výdaje Slezského vojvodství v roce 2019 byly 30 262 936,2 tis PLN, v přepočtu na české koruny je to 164 933 002,3 tis. Kč. Z toho bylo běžných výdajů 25 009 006 tis. PLN a majetkových výdajů 5 253 930,1 tis. PLN. Nejvyšší běžný výdaj Slezského vojvodství byl na výplaty a dotace. Největší část výdajů byla v oblasti vzdělávání, a to 28,6 %. Z následujícího grafu je patrné, že dochází k postupnému zvyšování výdajů v jednotlivých letech.



Graf 25 - Výdaje Slezského vojvodství [tis. PLN]

Zdroj: vlastní zpracování dle [61]

8.2.8 Návštěvnost Slezského vojvodství

Dle průzkumu cestovního ruchu v roce 2019 a 2018 od společnosti Kantar jsou známy o Slezském vojvodství následující data.

V roce 2019 deklarovalo návštěvu s alespoň jedním přenocováním ve Slezském vojvodství celkem 17,2 % dospělých Poláků. Odhadovaný počet turistů, kteří v roce 2019 navštívili vojvodství, je asi 5,4 mil., v roce 2018 jich bylo 5,7 mil. Počet turistů, kteří navštívili Slezské vojvodství v roce 2019 oproti předchozímu roku mírně poklesl.

V průzkumu potvrdilo návštěvu tohoto vojvodství 11 % lidí mimo Slezské vojvodství, v roce 2018 to bylo 12 %, přitom po vojvodství cestovalo 71 % obyvatel. Odhadovaný počet návštěv ve Slezském vojvodství činil 3 mil. lidí mimo toto vojvodství a 2,4 mil. lidí ze Slezského vojvodství.

Při analýze profilu turistů navštěvujících tento region v roce 2019 byli návštěvníci nejčastěji muži i ženy středního věku (40-49 let). S ohledem na geografickou rozmanitost hostů tvořili nejvyšší procento obyvatelé Mazowieckie (21 % návštěvníků), Małopolskie (16 % z celkového počtu) a Dolnośląskie (13 %).

Nejoblíbenějším účelem návštěvy byla stejně jako v předchozích letech návštěva rodiny a příbuzných (40 % odpovědí). Účel návštěvy určuje také nejčastější typ ubytování – s rodinou a přáteli (56 % odpovědí). Cestující po vojvodství, kromě návštěv rodiny

a příbuzných, také běžně zmiňovali jako důvod návštěvy volný čas strávený v přírodě (19 % odpovědí).

Průměrná doba pobytu turistů mimo vojvodství v roce 2019 byla 9,4 dnů (o něco nižší výsledek byl zaznamenán v roce 2018, kdy to bylo 7,6 dnů), zatímco v případě turistů z vojvodství byla tato doba o něco kratší, a to 7,7 dnů.

V rámci příjezdového turistického ruchu byly nejnavštěvovanějšími oblastmi vojvodství okolí Katovic, Chorzów, Bytom, Zabrze, Gliwice (přibližně 37 % odpovědí). Tyto oblasti byly také nejčastěji navštěvovány v případě cestovního ruchu uvnitř Slezského vojvodství (49 % odpovědí). Vojvodství je vždy nejčastěji navštěvováno v létě. Letní období tvoří 42 % všech turistických návštěv mimo region a 49 % v případě návštěv uvnitř vojvodství. [63]

8.3 SWOT analýza Województwa śląskiego

Každý kraj si za určité období zpracovává SWOT analýzu, pomocí které identifikuje situaci v kraji. SWOT analýza je důležitá, aby kraj zjistil své nedostatky, popřípadě hrozby a mohl se je tak snažit napravit či jim úplně předejít. Na základě analýzy se také určí silné stránky kraje, kde se objeví oblasti, ve kterých kraj vyniká. Především jsou důležité příležitosti, pomocí nichž kraj zjistí, do jakých oblastí má v následujícím období investovat více peněžních prostředků, a tím si tak zajistí rozvoj. SWOT analýza je tedy podstatná při hledání nových možností, kde se může kraj rozvíjet a zkvétat, a tím se stát ekonomicky silným.

V této kapitole byla vytvořena SWOT analýza Slezského vojvodství, kde jsou popsány jeho silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby.

Silné stránky:

- výhodná geografická poloha vojvodství v pohraničním pásmu (Česká a Slovenská republika), podél mezinárodních komunikačních a dopravních cest,
- hustá železniční a silniční dopravní síť,
- mezinárodní letiště v Katovicích-Pyrzowicích,
- vysoká koncentrace ekonomických a průmyslových oblastí,
- atraktivní krajina a přírodní podmínky,
- bohaté přírodní zdroje: černé uhlí, zinkové a olovené rudy, zemní plyn, minerály,
- průmyslový region, jehož ekonomika stojí především na bohatých zdrojích uhlí, minerálů a těžbě uhlí,
- aktivity a přeshraniční sdružení obcí,

- vysoký potenciál podniků zahraničního obchodu a tradiční vazby se zahraničím,
- rozvinutá síť institucí podporujících regionální a místní rozvoj,
- vysoká koncentrace zahraničních investic.

Slabé stránky:

- vysoká úroveň emisí, lokální a periodicky vysoké koncentrace prachových a plyných znečišťujících látek, vysoká úroveň hluku,
- hromadění značného množství průmyslového odpadu,
- nadměrné znečištění povrchových vod, vyplývající z vypouštění velkého množství komunálních a průmyslových odpadních vod,
- degradace přirozeného reliéfu krajiny, městských a chráněných území vojvodství (těžební škody), ztížení nebo nemožnost provádění investic a potíže s vybavením některých oblastí,
- neschopnost dopravního systému: nízká kvalita služeb veřejné dopravy, nedostatečná vnitřní provázanost dopravního systému, zastaralé systémy městské dopravy nepřizpůsobené aktuální intenzitě dopravy,
- špatný stav hraničních přechodů,
- neochota skupin ohrožených nezaměstnaností změnit profesi, omezený počet rekvalifikovaných lidí a lidí získávajících novou kvalifikaci,
- nízká kvalita místní sociální infrastruktury, nízká úroveň rozvoje sektoru sociálních služeb,
- nedostatečné investice do turistiky,
- negativní demografické jevy související s emigrací obyvatel – odliv mladých, vzdělaných lidí.

Příležitosti:

- posílení ekonomické role regionu díky jeho příhraniční poloze a moderní transevropské dopravní síti,
- klíčové postavení regionu ve strategii rozvoje národní a mezinárodní dálniční sítě,
- možnost získat mezinárodní finanční a technickou podporu,
- příliv zahraničního kapitálu a nárůst zahraničních investic,
- zlepšení přístupu k evropským výzkumným a vývojovým programům,
- zvýšení finančních výdajů na proekologické investice,
- vytvoření lepšího integrovaného dopravního systému s využitím silniční, železniční a letecké dopravy,
- příliv kapitálu a technologií v souvislosti s přímými investicemi v regionu,

- příznivější podmínky pro rozvoj vysokoškolského odvětví,
- rozvoj finančních institucí a podnikatelského prostředí,
- restrukturalizace průmyslu a rozvoj nových ekonomických sektorů,
- více možností společných realizací projektů, vývoje, obchodů a služeb, díky umístění vojvodství na hranici s Českou a Slovenskou republikou.

Hrozby:

- zpomalení tempa ekonomického rozvoje,
- nedostatečná přizpůsobivost společnosti a odvětví k otevření ekonomiky světovým trhům, zejména s ohledem na standardy kvality,
- nedostatek finančních prostředků na dlouhodobé celostátní a krajské investice,
- přeshraniční znečištění ovzduší (zejména s Moravskoslezským krajem),
- pomalé tempo restrukturalizací a privatizačních procesů s nízkou úrovní financování ze státního rozpočtu.,
- očekávaný nárůst počtu nezaměstnaných v důsledku privatizačního procesu a vstupu do produktivního věku,
- neochota zaměstnanců v restrukturalizovaných sektorech absolvovat školení a změny kvalifikace,
- jednodušší daňový systém v České republice tvoří hrozbu odlivu místních firem a brání přilákání nových investorů,
- problémy ve fungování těžebního průmyslu v regionu a hrozby pro uzavření dolů,
- stereotypní obraz historického Horního Slezska brání rozvoji některých druhů hospodářské činnosti (cestovní ruch, kulturní průmysl). [64] [65] [66]

Nejsilnějšími stránkami Slezského vojvodství jsou výhodná poloha na pohraničí s Českou a Slovenskou republikou, bohaté přírodní zdroje, průmysl. Naopak nejslabšími stránkami jsou znečištěné ovzduší, znečištěné povrchové vody, velké množství průmyslového dopadu a poškozená krajina z důvodu těžby.

8.4 Dotazníkové šetření ve Slezském vojvodství

V rámci diplomové práce byl vypracován dotazník, kde byly polské obce dotazovány na otázky ohledně přeshraniční spolupráce. Dotazník měl celkem 19 otázek a pro jeho vyplnění bylo osloveno 36 polských obcí. Na dotazník odpovědělo 17 polských obcí, které se nacházejí ve Slezském vojvodství a v rámci euroregionů spolupracují s Moravskoslezským krajem. Nazpět se tedy vrátilo 47 % dotazníků s odpověďmi, mezi nimiž jsou vyplněné dotazníky větších měst i menších obcí. Pro diplomovou práci bylo využito pět otázek, které byly následně vyhodnoceny.

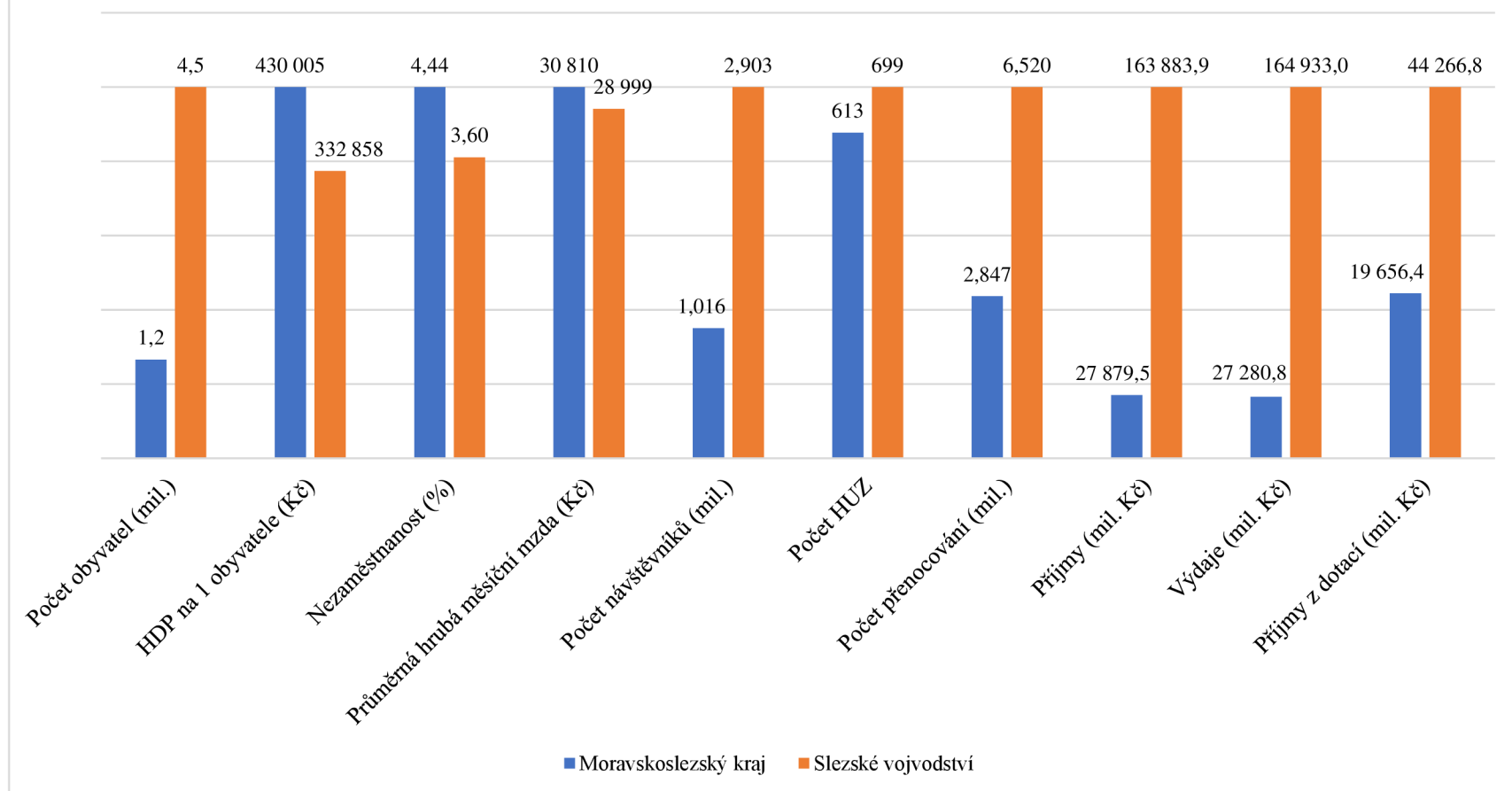
Vyhodnocení odpovědí na jednotlivé otázky včetně grafů je uvedeno v příloze č.2 – dotazníkové šetření ve Slezském vojvodství.

Z celého dotazníku na polské straně se u 94 % poptávaných obcí ukázalo, že přeshraniční spolupráce probíhá dobře a dané obce navazují projekty v různých oblastech života. 88 % obcí uvedlo, že podpora veřejných institucí při této spolupráci je velmi dobrá. Z dotazníku a odpovědí obcí je patrné, že spolupráce Moravskoslezského kraje a Slezského vojvodství je pro polské obce přínosná, a to zejména v rámci získávání dotací na různé projekty, které přispívají ke zlepšení života v obcích.

9 Vliv přeshraniční spolupráce na socioekonomické dopady regionů

V této kapitole bude srovnán Moravskoslezský kraj a Slezské vojvodství na základě socioekonomických dopadů. Především jak jsou tyto socioekonomické dopady ovlivněny cestovním ruchem a přeshraniční spoluprací. Dále bude určen vliv přeshraniční spolupráce. Na základě dotazníků z polské a české strany spolupráce v rámci programu INTERREG V-A Česká republika-Polsko bude vyhodnoceno, jak je pro obce přeshraniční spolupráce přínosná a jak probíhá veřejná podpora.

Srovnání Moravskoslezského kraje a Slezského vojvodství v roce 2019



Graf 26 - Srovnání MSK a Slezského vojvodství v roce 2019

Zdroj: vlastní zpracování

V grafu č. 26 jsou znázorněny socioekonomické faktory Moravskoslezského kraje a Slezského vojvodství. Jsou srovnány veškeré dopady, které byly zjištěny v obou krajích. Slezské vojvodství je větší než Moravskoslezský kraj, jak rozlohou, tak počtem obyvatel, tudíž má většinu socioekonomických faktorů lepších než Moravskoslezský kraj. Z grafu je patrné že cestovní ruch je lépe rozvinutý ve Slezském vojvodství, má větší návštěvnost, větší počet hromadných ubytovacích zařízení, a tím i větší počet přenocování turistů. Samozřejmě tato data mohou být způsobena větší rozlohou a větším počtem obyvatel tohoto vojvodství. Moravskoslezský kraj má vyšší nezaměstnanost, a to o 0,84 %. Slezské vojvodství má sice vyšší počet obyvatel, ale v trhu práce si vede mnohem lépe než Moravskoslezský kraj. Moravskoslezský kraj má také vyšší průměrnou hrubou měsíční mzdu, a to v přepočtu na české koruny o 1 811 Kč. Nižší průměrná hrubá mzda ve Slezském vojvodství může být způsobena tím, že i průměrná hrubá měsíční mzda v Polské republice, která v roce 2019 byla cca 31 597 Kč, je nižší než v ČR, kdy byla 34 125 Kč. Jelikož je Slezské vojvodství ekonomicky silnější, než Moravskoslezský kraj má také vyšší příjmy a výdaje, o přibližně 80 %. HDP v přepočtu na jednoho obyvatele má vyšší Moravskoslezský kraj, jelikož Slezské vojvodství je hustěji zalidněné. Slezské vojvodství je jedním z ekonomicky nejsilnějších regionů v Polsku. V rámci příjmu z dotací vede Slezské vojvodství, které je, co se týče peněz na tom mnohem lépe, ale musí se brát také v potaz, že je tento region mnohem větší než Moravskoslezský kraj.

Tyto socioekonomické faktory jsou ovlivněny přeshraniční spoluprací obou regionů, a to následně ovlivňuje i jejich rozvoj. Přeshraniční spolupráci navazují tyto regiony především v oblasti cestovního ruchu. Od návštěvnosti regionu se odvíjí počty hromadných ubytovacích zařízení, a tím může docházet ke změně odvětví cestovního ruchu, a to poté vyvolává určité socioekonomické dopady. Čím vyšší je turistika regionu, tím více lidí získá zaměstnání v odvětví cestovního ruchu, a tím dochází ke snížení nezaměstnanosti. Příjmy daného regionu se zvýší díky turistům, kteří sem zavítají a utrácejí zde své peněžní prostředky. Turisté nejvíce utrácejí za ubytování, návštěvu památek, gastronomii, propagační a lokální předměty. Těmito všemi socioekonomickými faktory následně dochází ke zvýšení HDP, což ovlivní zvýšení ekonomické síly regionu a jeho postavení v rámci republiky. Proto také EU prostřednictvím dotačních programů alokuje každé programové období dotace na přeshraniční spolupráci, aby si tak tyto příhraniční regiony mohly navzájem pomáhat, rozvíjet se, a tím se zvyšovala kvalita bydlení občanů.

Ze SWOT analýz těchto regionů vyplývají podobné slabé a silné stránky, kterými jsou velmi znečištěné ovzduší a výhodná geografická poloha na rozhraní České, Polské

a Slovenské republiky. Tyto regiony k sobě mají velmi blízko a navzájem se ovlivňují, proto jsou mnohdy velice totožné.

Další socioekonomické faktory, které jsou popsány u Moravskoslezského kraje, jsou navázány na přeshraniční spolupráci s Polskem. Z informací bylo zjištěno, že na území Moravskoslezského kraje žije nejvyšší počet polských občanů v rámci krajů ČR. V roce 2020 jich na tomto území bylo 4 086. Z důvodu polské menšiny, která žije na území Moravskoslezského kraje, má tento kraj také školy, které vyučují předměty v polském jazyce. Nachází se zde mateřské, základní školy a také gymnázium v Českém Těšíně. Celkem je tedy 3104 žáků, kteří se vyučují v těchto školách. Všechny školy s polským vyučovacím jazykem se nachází v okresech Karviná a Frýdek-Místek. V rámci trhu práce eviduje Moravskoslezský kraj také velké množství polských uchazečů o práci.

Ze všech informací vyplývá, že ať už obyvatelé Moravskoslezského kraje chtějí, či ne, polská menšina tady vždy byla, je a bude a nic se na tom nezmění. Záleží jen na lidech a obcích, zda budou přeshraniční spolupráci podporovat nebo ne. Dle mého názoru přináší spolupráce Moravskoslezského kraje a Slezského vojvodství mnoho zajímavých příležitostí pro občany a jednotlivé obce, a díky ní se mohou tyto regiony více rozvíjet.

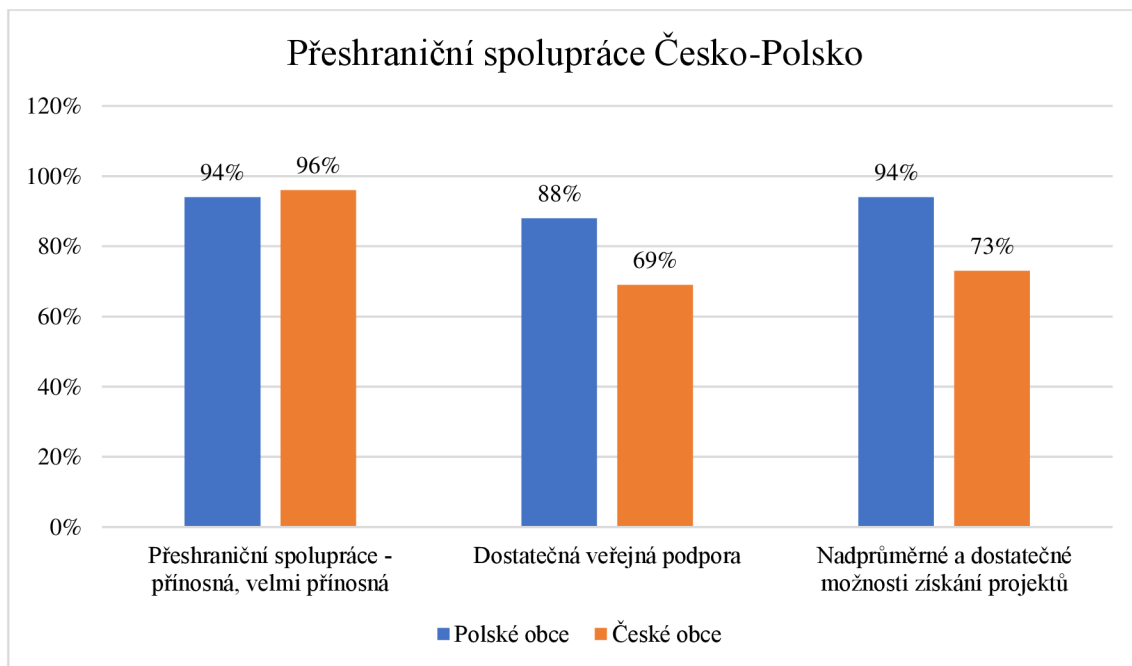
9.1 Výsledky dotazníkového šetření

Z dotazníků, na přeshraniční spolupráci české i polské strany programu INTERREG V-A, vyplývá skutečnost, že spolupráce s obcemi přes hranice je pro většinu obcí velmi přínosná. Na polské straně uvedlo přibližně 94 % obcí, že přeshraniční spolupráce probíhá velmi dobře a je přínosná či velmi přínosná, na české straně tuto skutečnost uvádí 96 % obcí.

Polské obce uvedly, že v 88 % případů navazují přeshraniční spolupráci formální, a to ve formě návštěv představitelů obcí, vzájemných kontaktů a spolupráci kulturní, jako pořádání hodů, plesů a dalších společenských akcí. V 65 % případů spolupráci investiční, kde je například budování cyklostezek, informačních center apod. České obce navazují nejčastěji spolupráci kulturní, a to v 81 %, dále spolupráci formální v 58 % případů a dále sportovní, což se týká pořádání sportovních akcí, přeshraničních turnajů, v 54 % případů.

Co se týče podpory veřejných institucí uvedlo 88 % polských obcí, že je dostatečná či dokonce nadprůměrná a nejčastější forma veřejné podpory je formou informací a financí. U českých obcí probíhá veřejná podpora nejčastěji formou financí a společenských setkání a 69 % českých obcí uvádí, že je podpora dostatečná, ale 12 % obcí, že veřejná podpora vůbec neprobíhá. Oproti polským obcím by se veřejná podpora mohla do budoucna v ČR zlepšit.

U otázky na možnosti získání projektů při přeshraniční spolupráci uvedlo 29 % polských obcí, že je tato možnost nadprůměrná a 65 % obcí ji označilo jako dostatečnou. Na české straně je možnost získání projektů podle dotazníku poněkud horší. 73 % obcí sice uvádí, že je možnost dostatečná, ale 15 % obcí uvedlo, že zde není žádná možnost získat projekty s obcemi přes hranice.



Graf 27 - Přeshraniční spolupráce Česko-Polsko

Zdroj: vlastní zpracování

Z obou dotazníků vyplývá, že pro obce je spolupráce velmi přínosná a navazují spolupráci s obcemi přes hranice ve všech možných oblastech. V ČR by v příštích letech mohlo dojít ke zvýšení veřejné podpory pro přeshraniční spolupráci, která zde není tak kvalitní jako v Polsku. Celkově je přeshraniční spolupráce velmi důležitá, jelikož pomáhá s rozvojem obcí, díky ní také obce získávají dotace z EU, pomocí nichž mohou realizovat projekty, které zlepšují život občanům v pohraničí a které by bez přeshraniční spolupráce nevznikly.

Přeshraniční spolupráce Moravskoslezského kraje a Slezského vojvodství má převážně kladné dopady na socioekonomické faktory v obou regionech. Tato spolupráce pomáhá obcím získat dotační prostředky na projekty, které chtějí realizovat. Díky přeshraniční spolupráci Moravskoslezského kraje a Slezského vojvodství dochází ke zlepšení situace v obou územích, a tím, ke zvýšení turismu, vylepšení kultury, vzdělávání, sportu a infrastruktury. Touto spoluprací se zkvalitňuje život všech občanů v těchto příhraničních regionech.

10 CHARAKTERISTIKA INVESTIČNÍHO ZÁMĚRU VE VAZBĚ NA ROZVOJ REGIONU

Na investičním záměru, který vychází ze spolupráce Moravskoslezského kraje a Slezského vojvodství, bude znázorněno využití peněžních prostředků, které kraje obdržely díky programu INTERREG V-A Česká republika-Polsko. Tento investiční záměr ukazuje přírodní a kulturní bohatství obou regionů a přispívá ke zkvalitnění přeshraniční spolupráce a zvýšení cestovního ruchu.

Projekt, který bude zkoumán a popisován se nazývá Stezka horní Odry – zelené stezky pohraničím (Szlak Górnej Odry – zielone ścieżki pogranicza). Tento projekt slouží k vytvoření cyklostezky a vznikl především proto, aby se zvýšila návštěvnost regionů. Vyšší návštěvnosti chtějí regiony docílit právě díky využití přírodních zdrojů jako je povodí řeky Odry. Projekt také vznikl s cílem rozvoje přeshraniční spolupráce v oblasti trhu práce v turistice. Právě v Moravskoslezském kraji a Slezském vojvodství je Odra přírodním bohatstvím, které doposud nebylo řádně využíváno. Proto je také cílem tohoto projektu zvýšit povědomí o pohraničí v povodí Odry.

Nově vzniklá cyklostezka bude sloužit pro cyklisty i pro pěší a díky ní se tak dokončí trasa cyklostezek v délce 151 km. Popisovaný projekt se uskutečnil v rámci programu INTERREG V-A Česká republika-Polsko. Projekt se realizoval od dubna 2018 do července 2020. V tomto projektu je celkem 8 partnerů, 4 z Polska a 4 z České republiky. Partneři tohoto projektu jsou:

- Gmina Lyski,
- Gmina Krzyżanowice,
- Gmina Kornowac,
- Gmina Lubomia,
- Obec Vřesina (u Hlučína),
- Obec Hať,
- Obec Šilheřovice,
- Město Bohumín. [67]

Projekt Stezka horní Odry obsahuje 5 základních aktivit, které se musí dodržet, aby vznikla tato část cyklostezky určená nejen pro cyklisty, ale i pěší. Aktivitami jsou:

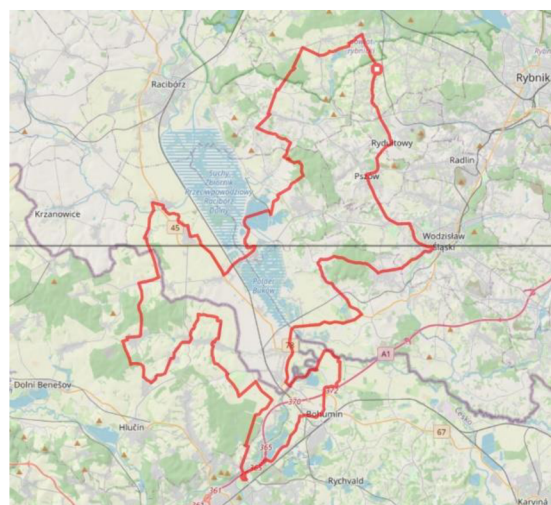
- provedení kvalitního řízení projektu,
- musí dojít k vytvoření vhodné propagace a informovat o projektu,

- vytvoření cyklotrasy „Stežka horní Odry“ a doplnění chybějících stezek na území jednotlivých obcí,
- musí se zvýšit atraktivita této cyklostezky, lidé musí mít povědomí o výsledku tohoto projektu, např. pro starší osoby se vytvoří mapy, prospekty a pro mladší osoby budou k dispozici informace na webových stránkách a bude vytvořena mobilní aplikace,
- zpřístupnit cyklostezku – uspořádání tiskové konference a cyklistického výletu „Po stezce horní Odry“. [67]

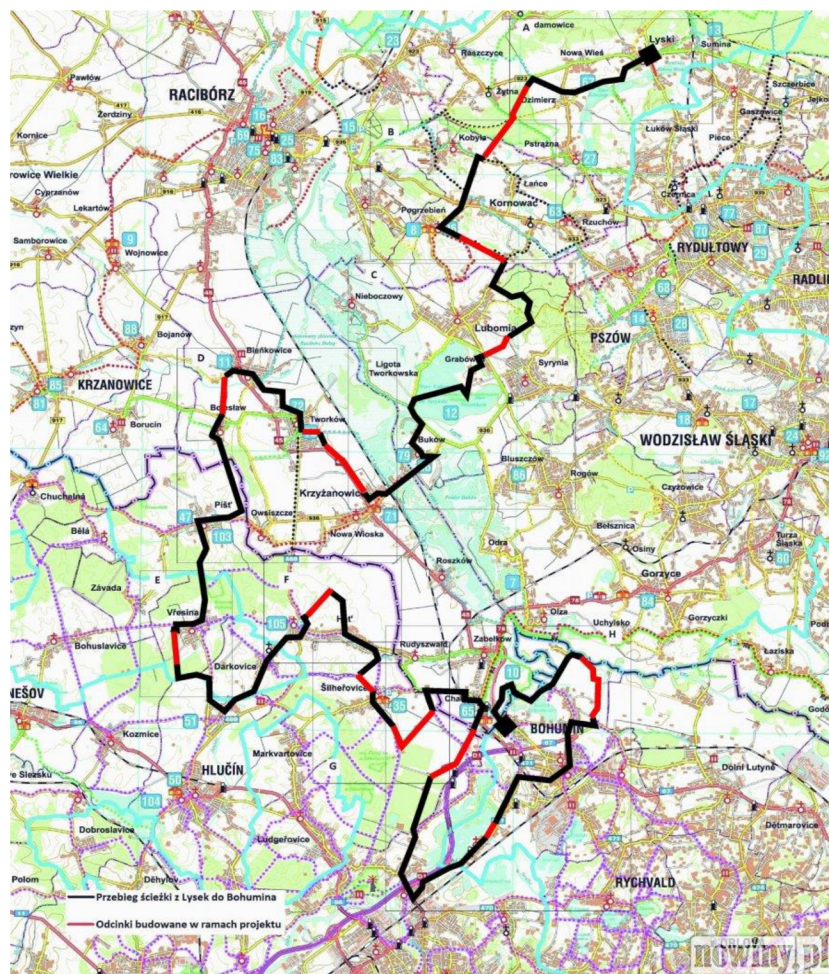
Vzhledem ke covidové situaci v roce 2020 se cyklistický výlet a závěrečná konference kvůli opatřením nemohli konat. [37]

V rámci projektu se tedy vybudovaly jednotlivé úseky cyklostezky v délce 16,804 km. Po realizaci projektu vznikne cyklotrasa v celkové délce 151 km. Níže je uveden seznam partnerů a nově vytvořených úseků cyklostezky:

- Obec Lyski - 2 úseky – Lyski v délce 657 m, Żytna 2 050 m,
- Obec Krzyżanowice - 3 úseky – Tworków 454 m, Bieńkowice 1 383 m, Tworków 1 498 m,
- Obec Kornowac - 2 úseky – Łańce 700 m, Pogrzebień 1 758 m,
- Obec Lubomia - 1 úsek - 902 m,
- Obec Vřesina - 1 úsek - 946 m,
- Obec Hať - 1 úsek 860 m,
- Obec Šilheřovice - 5 úseků v celkové délce 4 356 m,
- Město Bohumín - 1 úsek, Kopytov – Červín 1 240 m. [67]



Obrázek 10 - Celková cyklotrasa o délce 151 km [68]



Obrázek 11 – Úseky v rámci projektu Stezka horní Odry [69]

Na obrázku lze vidět červenou barvou úseky, které jsou realizovány obcemi v rámci projektu Stezka horní Odry a černou barvou jsou značeny stávající úseky z Bohumína do Lyski.

Projekt byl spolufinancován z prostředků Evropské unie, ERDF v rámci programu INTERREG V-A Česká republika-Polsko. Celkový rozpočet projektu byl 2 352 476,57 EUR. Z této částky financuje Evropská unie, tedy ERDF 85 % výdajů, což se rovná částce 1 999 605,08 EUR a zbylých 15 % projektu financují národní zdroje české a polské strany. Česká republika však může na rozdíl od Polska požádat o dotaci ze státního rozpočtu. Tato dotace je ve výši max 5 % z celkových výdajů projektu. Pro tento projekt dostala česká strana ze státního rozpočtu přibližně 1,3 % z celkových výdajů, což je 43 135,83 EUR. [37]

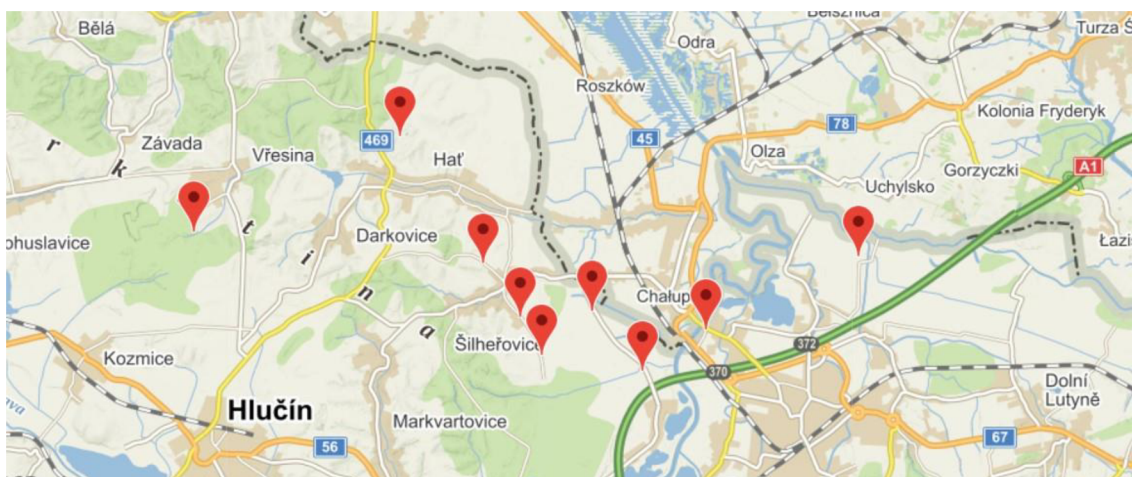
České obce mají nárok na dotaci ze státního rozpočtu ve výši 5 % z výdajů, polští partneři tuto možnost však nemají. Dotaci z ERDF obdrží vždy vedoucí partner, což je v tomto projektu Gmina Lyski, a ten má poté povinnost rozeslat partnerům jejich schválené

částky, a to do 10 dnů. Co se týče dotace ze státního rozpočtu ČR, ty přicházejí českým partnerům každému na účet zvlášť. [37]

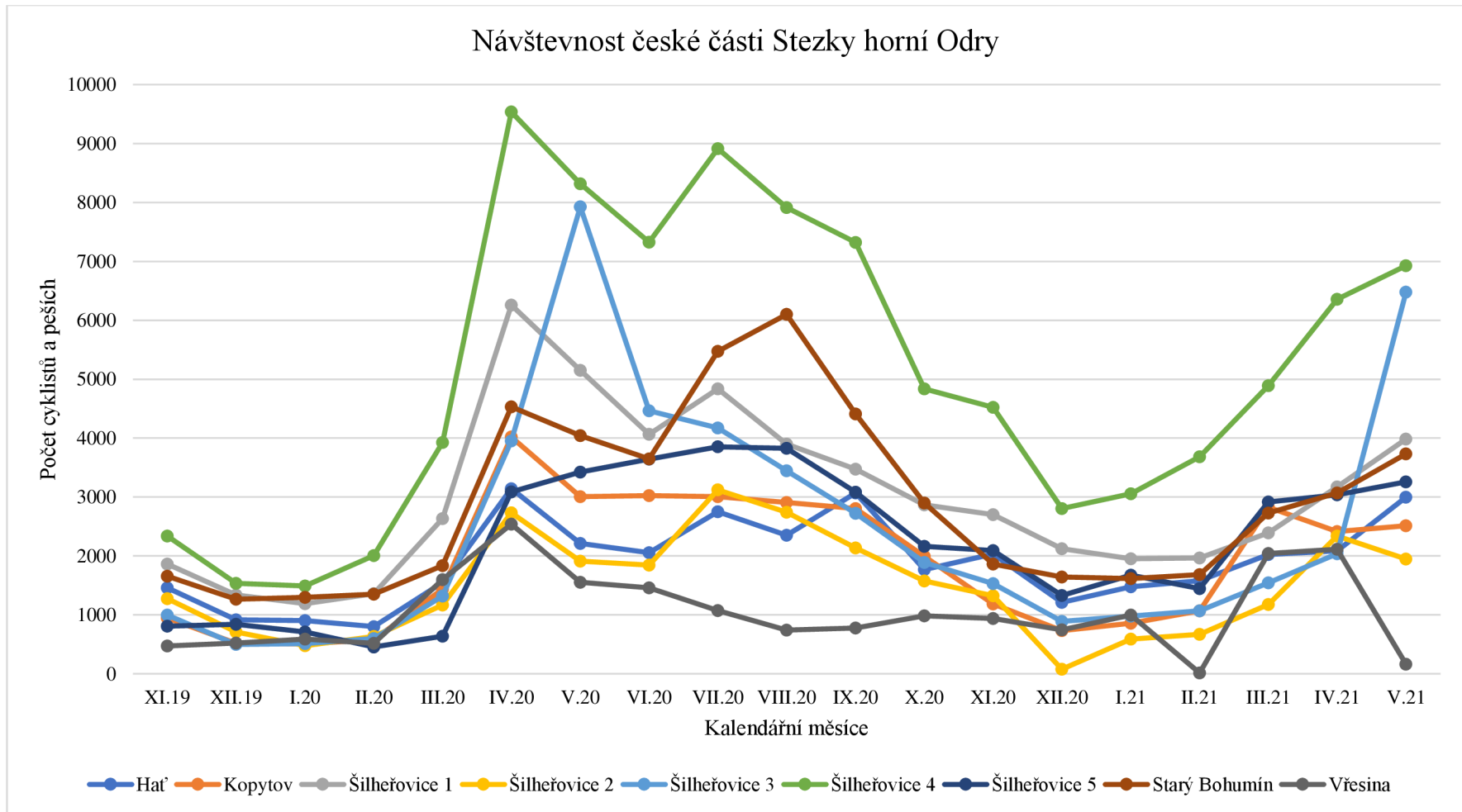
Každý z 8 partnerů tohoto projektu má svůj vytvořený rozpočet na jednotlivé části cyklostezky a zodpovídá si za něj sám. Vedoucí partner Gmina Lyski koordinuje celý projekt a podává souhrnné žádosti o platbu a zprávy o realizaci na základě dílčích dokladů a zpráv o realizaci, které předkládají jednotliví partneři svým kontrolorům. [37]

Pro občany také v rámci tohoto projektu vznikla mobilní aplikace, která lidem zvyšuje povědomí o nevhedních místech a pomáhá jim při pohybu na cyklotrase. Může se jednat o meandry Odry, kostely, kaple, jezera atd.

Od roku 2019 probíhá na české straně cyklostezky měření návštěvnosti cyklistů a pěších. Tyto údaje jsou velice důležité pro zjištění údajů o cestovním ruchu probíhající na cyklostezce, a tím pro určení socioekonomických užitků, které cyklostezka vyvolává. Monitoring návštěvnosti na české straně probíhá celkem na 9 místech. Na následujícím obrázku je těchto 9 sčítačů vyobrazeno na mapě.



Obrázek 12 – Mapa snímačů návštěvnosti na české straně stezky [70]



Graf 28 - Návštěvnost české části Stezky Horní Odry

Zdroj: vlastní zpracování dle [70]

V grafu č. 28 byla vyobrazena návštěvnost, jak cyklistů, tak pěších na české straně Stezky horní Odry za období od listopadu 2019, kdy se tyto úseky zprovoznily, do května 2021. Nejvíce navštěvovanou a vytiženou obcí byla obec Šilheřovice. Konkrétně tedy úsek v místě měření Šilheřovice 4, kdy byla průměrná měsíční návštěvnost cca 5 141 lidí a byla zde také nejvyšší maximální denní návštěvnost, a to 1 395 lidí.

Celková návštěvnost lidí na české straně cyklostezky od listopadu 2019 do května 2021 byla 420 9262 lidí. Nejfrekventovanější den na cyklostezce byla neděle, kdy byla nejvyšší návštěvnost. Celková průměrná denní návštěvnost všech úseků byla přibližně 81 lidí a průměrná měsíční návštěvnost všech úseků byla cca 2 458 lidí.

Z grafu je patrné, že projekt Stezka horní Odry, který doplnil 16,8 km cyklostezek a zpřístupnil tak celkovou trasu o délce 151 km, je velmi užitečný, což je možné pozorovat na návštěvnosti, která je v těchto českých lokalitách vysoká. Bez cyklostezky by zde tolik cyklistů a pěších vůbec nezavítalo.

Návštěvnost této cyklostezky v roce 2020 také ovlivnil covid. Na jednu stranu se lidé v covidu více zabývali sami sebou, sportovali a chodili na procházky, jelikož nebyly zpřístupněny žádné jiné aktivity. Ale na stranu druhou byly dlouho zavřené hranice mezi Českou a Polskou republikou (od 13.3-13.6), lidé tak nemohli tuto cyklostezku využívat celou. Čeští občané nemohli jet po cyklostezce do Polska a zase polští občané nemohli jet po cyklostezce do České republiky. Je možné, že návštěvnost místních lidí se v covidu mohla zvýšit, ale návštěvy zahraničních turistů byly, i dle dat Moravskoslezského kraje, mnohem nižší než v situaci bez covidu.

Pro vyhodnocení efektivnosti projektu Stezka Horní Odry byla vytvořena CBA analýza v online programu eCBA. Do programu byly vloženy informace z rozpočtu o výstavbě a přípravě tohoto projektu. Provozní příjmy u tohoto veřejného projektu žádné nejsou. Takovýto typ veřejného projektu je z hlediska finanční analýzy neefektivní a nedoporučen k investici. Po stanovení socioekonomických dopadů, které cyklostezka vyvolá, jedná se především o užitky v podobě nových vybudovaných stezek pro cyklisty a pěši a zvýšení jednodenní návštěvnosti regionu, jak místní, tak i zahraniční, je pak projekt doporučen k realizaci a vykazuje velmi vysokou ekonomickou hodnotu.

Z hlediska hodnocení efektivnosti projektu jako investice byly vypočítány tyto výsledky:

- Čistá současná hodnota FNPV = – 2 367 430 EUR
- Index rentability FNPV/I = – 96,37 %
- Vnitřní míra výnosnosti FIRR = – 19,37 %

Tyto hodnoty jsou nepříznivé. Projekt je z čistě finančního hlediska neefektivní a jeho realizace je závislá na dotacích.

V případě realizace projektu a využití dotačních prostředků jsou vypočítány tyto výsledky:

- Čistá současná hodnota FNPV = – 204 658 EUR
- Index rentability FNPV/I = – 8,33 %
- Vnitřní míra výnosnosti FIRR = – 9,63 %

Tyto zjištěné ukazatele se pohybovaly kolem hraničních hodnot. Míra návratnosti investice byla stále záporná a spíše se tento projekt nedoporučoval k realizaci.

Z hlediska socioekonomického hodnocení, po započítání všech přínosů, které bude projekt pro společnost vykazovat, byly stanoveny tyto výsledky:

- Čistá současná hodnota FNPV = 22 593 641 EUR
- Index rentability FNPV/I = 909,92 %
- Vnitřní míra výnosnosti FIRR = 90,11 %
- Statická doba návratnosti = 4 roky
- Dynamická doba návratnosti = 4 roky

Po započítání všech socioekonomických přínosů, které projekt bude generovat, jestliže se zrealizuje, vykazuje projekt příznivé hodnoty. Ekonomická hodnota je dokonce velmi vysoká. Z hlediska dopadu, jaký bude mít projekt na společnost, lze tento projekt doporučit k realizaci.

Celková studie proveditelnosti na investiční záměr Stezka horní Odry i s vypočtenou CBA analýzou se nachází v příloze č.3 – Studie proveditelnosti – Stezka horní Odry.

Na tomto investičním záměru byla představena efektivnost využití peněžních prostředků získaných díky přeshraniční spolupráci České a Polské republiky, respektive Moravskoslezského kraje a Slezského vojvodství. Z výsledků je patrné, že tento záměr je velmi přínosný pro společnost, jakožto i ostatní projekty, které se v rámci programu INTERREG V-A Česká republika-Polsko realizují.

11 ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce bylo analyzovat přeshraniční spolupráci Moravskoslezského kraje. V rámci tohoto cíle bylo důležité charakterizovat socioekonomické dopady tohoto příhraničního regionu s využitím regionální politiky a následně ověřit výsledky na investičním projektu.

V teoretické části byla vysvětlena témata, která jsou důležitá pro praktickou část diplomové práce. Představena byla mimo jiné témata o regionálním rozvoji, přeshraniční spolupráci a regionální politice.

V praktické části byl charakterizován Moravskoslezský kraj a Slezské vojvodství ležící v Polské republice. Tyto dva regiony byly vybrány pro analýzu přeshraniční spolupráce v rámci programu INTERREG V-A Česká republika-Polsko. Pro každý region byly zjištěny základní socioekonomické faktory, jako je HDP, nezaměstnanost, mzdy, demografie, příjmy a výdaje a další faktory, které souvisely především s cestovním ruchem, a právě se zmíněnou přeshraniční spolupráci. Pro každý region byla vytvořena také SWOT analýza, která tyto regiony nejlépe charakterizuje ze všech možných hledisek. Následně byly tyto regiony srovnány pomocí socioekonomických dopadů, kde bylo zjištěno, že Slezské vojvodství má vyšší návštěvnost, a to může mít za následek nižší nezaměstnanost díky vytvoření nových pracovních míst v cestovním ruchu, lepší trh práce, vyšší příjmy, a tím vyšší HDP. Všechny tyto sledované socioekonomické dopady dělají tento region ekonomicky silným.

V rámci diplomové práce byl vytvořen dotazník, který byl rozeslán mezi české a polské obce v těchto regionech. Bylo zjištěno, že přibližně 95 % obcí tvrdí, že spolupráce s obcemi přes hranice je velmi přínosná, a že se tato spolupráce navazuje v různých oblastech jako je např. oblast investiční, kulturní, formální či sportovní.

Tato přeshraniční spolupráce, v rámci programu INTERREG V-A Česká republika-Polsko, byla demonstrována na projektu Stezka horní Odry, který se uskutečnil právě mezi Moravskoslezským krajem a Slezským vojvodstvím. Tento projekt sloužil ke konečnému propojení stezky pro pěší a cyklisty, o celkové délce 151 km, která ukazuje především přírodní bohatství, a to řeku Odru. Projekt měl za úkol zvýšit cestovní ruch, čehož také dosáhl. Z dat návštěvnosti a vytvoření CBA analýzy bylo zjištěno, že pro společnost a obce je tento projekt velmi efektivní.

Přeshraniční spolupráce mezi Moravskoslezským krajem a Slezským vojvodstvím probíhá velmi dobře a pomáhá vylepšovat život občanům v těchto příhraničních regionech. Díky přeshraniční spolupráci Moravskoslezského kraje a Slezského

vojvodství dochází ke zvýšení turismu, vylepšení kultury, vzdělávání, sportu a infrastruktury. Pomocí ní mohou obce získat dotace na realizaci projektů, které by se bez přeshraniční spolupráce a dotace EU nemohly nikdy uskutečnit. Díky tomu lze usuzovat, že přeshraniční spolupráce by měla být v budoucnu nadále podporována, aby pomáhala obcím v příhraničních oblastech s rozvojem.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- [1] ČADIL, Jan. *Regionální ekonomie: teorie a aplikace*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-191-8.
- [2] *Zákon č. 248/2000 Sb. Zákon o podpoře regionálního rozvoje* [online]. [cit. 2021-04-12, 11:0]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-248>
- [3] STEJSKAL, Jan a Jaroslav KOVÁRNÍK. *Regionální politika a její nástroje*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-588-2.
- [4] KREJČÍ, Tomáš. *Regionální rozvoj: teorie, aplikace, regionalizace*. 1. vyd. Brno: Mendelova univerzita, 2010. ISBN 978-80-7375-414-3.
- [5] MAIER, Karel. *Udržitelný rozvoj území*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing a.s., 2012. ISBN 978-80-247-4198-7.
- [6] KOZUMPLÍKOVÁ, Lucie, Jitka CHOVANCOVÁ a Jana KORYTÁROVÁ. *Regionální ekonomie a politika*. Studijní opora VUT FAST. Brno, 2013.
- [7] NOVOTNÁ, Martina. *Regionální politika EU*. 1. vyd. Ostrava: VŠB - Technická univerzita Ostrava, 2007. Studijní opora pro distanční vzdělávání. ISBN 978-80-248-1413-1.
- [8] *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN isbn978-80-7380-086-4.
- [9] BOHÁČKOVÁ, Ivana a Magdalena HRABÁNKOVÁ. *Strukturální politika Evropské unie*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckova edice ekonomie. ISBN isbn978-80-7400-111-6.
- [10] *Mapa regionů soudržnosti (NUTS 2) a krajů (NUTS 3)* [online]. In: . [cit. 2021-11-24,9:0]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/42865564/NUTS2_NUTS3_2018.png/4fc43df0-0dd4-4c4d-bb20-c436aff7966f?version=1.0&t=1521723736996
- [11] *Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích* [online]. [cit. 2021-04-20, 18:0]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128>

- [12] *Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích* [online]. [cit. 2021-04-20, 18:3]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-129>
- [13] WOKOUN, René. *Regionální rozvoj: (výhodiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování)*. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7201-699-0.
- [14] KORYTÁROVÁ, Jana a Vít HROMÁDKA. *Veřejné stavební investice I*. Studijní opora VUT FAST. Brno, 2007.
- [15] *Regionální politika 2021-2027* [online]. [cit. 2021-05-25, 20:2]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/IP_18_3885
- [16] *Operační programy* [online]. [cit. 2021-04-20, 19:0]. Dostupné z: <https://dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezni-politika-po-roce-2020/programy>
- [17] REDLICOVÁ, Radka. *Regionální ekonomika: pro bakalářské studium*. 1. vyd. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2013. ISBN 978-80-7375-779-3.
- [18] BLAŽEK, Jiří a David UHLÍŘ. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace*. Vyd. 2., přeprac. a rozš. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1974-3.
- [19] BLAŽEK, Jiří a David UHLÍŘ. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, klasifikace*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0384-5.
- [20] KUTSCHERAUER, Alois. *Regionální disparity: disparity v regionálním rozvoji země, jejich pojetí, identifikace a hodnocení*. 1. vyd. Ostrava: VŠB-TU, 2010. ISBN 978-80-248-2335-5.
- [21] JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Expert (Grada). ISBN 978-80-271-0251-8.
- [22] KOCOUREK, Jiří a Ladislav TRYLČ. *Mzda, plat a jiné formy odměňování za práci v ČR*. 4. aktualiz. a dopl. vyd. Olomouc: ANAG, 2004. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 80-7263-226-4.
- [23] *Mzdy* [online]. [cit. 2021-05-29,10:0]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/1-pmz_m

- [24] KOTÍKOVÁ, Halina a Eva SCHWARTZHOFFOVÁ. *Cestovní ruch*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-244-5189-3.
- [25] *Stavebnictví* [online]. [cit. 2021-05-29,15:1]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/stavebnictvi_metodika
- [26] DOC. ING. KORYTÁROVÁ, PH.D, Jana. *Ekonomika investic*. Brno: Studijní opora VUT FAST, 2020.
- [27] PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejný sektor - řízení a financování*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-936-4.
- [28] DUFEK, Zdeněk, Jana KORYTÁROVÁ, Tomáš APELTAUER et al. *Veřejné stavební investice*. 3. vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-322-3.
- [29] CHOVANČÍK, Martin, Vít DOČKAL, ed. *Přeshraniční spolupráce na východních hranicích České republiky: růžový obláček a hrana reality*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2005. ISBN 80-210-3751-2.
- [30] *Euroregion Nisa: Regionální politika EU a podpora přeshraniční spolupráce* [online]. [cit. 2021-04-25, 20:0]. Dostupné z: <http://ern.cz/ED/kniha-final4.pdf>
- [31] *Přehled podporovaných území v rámci přeshraniční spolupráce* [online]. In: . [cit. 2021-11-24,17:0]. Dostupné z: https://www.dotaceeu.cz/Dotace/media/MMR_MediaLib/Prehled-uzemi.png?ext=.png
- [32] WILAM, Petr. *Podpora přeshraniční spolupráce v Evropské unii a v asociovaných zemích*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2004. Systém celoživotního vzdělávání Moravskoslezska. ISBN 80-7042-909-7.
- [33] JEŘÁBEK, Milan, Jaroslav DOKOUPIL a Tomáš HAVLÍČEK. *České pohraničí - bariéra nebo prostor zprostředkování?*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2004. ISBN 80-200-1051-3.
- [34] *Euroregiony v ČR - obrázek* [online]. In: . [cit. 2021-11-24,13:0]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20536602/13720501.pdf/90977299-df47-4638-8ee3-053c6cbcf516?version=1.0>

- [35] *Seznam euroregionů v příhraničních oblastech ČR* [online]. [cit. 2021-04-20, 21:00]. Dostupné z:
https://www.czso.cz/csu/xu/seznam_euroregionu_v_prihranicnich_oblastech_cr
- [36] WOKOUN, René. *Česká regionální politika v období vstupu do Evropské unie*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2003. ISBN 80-245-0517-7.
- [37] *Poskytnuté informace od paní Mgr. Radky Michalíkové, projektové manažerky v odboru rozvoje a investic*. Městský úřad Bohumín, 2021.
- [38] *INTERREG V-A Česko-Polsko - mikroprojekty* [online]. [cit. 2021-12-18,10:0]. Dostupné z: <https://www.cz-pl.eu/jsem-zadatel-chci-predlozit-projekt/mikroprojekty>
- [39] *INTERREG V-A Česko-Polsko - euroregiony* [online]. [cit. 2021-12-18,11:0]. Dostupné z: https://www.msk.cz/cs/temata/cestovni_ruch/interreg-v-a-_ceska-republika-_polsko-848/
- [40] *Euroregiony Česko-Polsko* [online]. In: . [cit. 2021-12-20,16:0]. Dostupné z: <https://euroregion-silesia.cz/programy-preshranicni-spoluprace/350-mapa-uzemi>
- [41] *Alokace zdrojů* [online]. [cit. 2021-12-18,11:3]. Dostupné z: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/programmes/2014TC16RFCB025>
- [42] *Financování INTERREG V-A Česko-Polsko 2014-2020* [online]. [cit. 2021-12-20,19:0]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/atlas/programmes/2014-2020/czech-republic/2014tc16rfcb025
- [43] *INTERREG V-A Česko-Polsko 2021-2027* [online]. [cit. 2021-12-18,12:0]. Dostupné z: <https://www.cz-pl.eu/obsah/soubory/964/interreg-cesko-polsko-2021-2027.pdf>
- [44] *Moravskoslezský kraj* [online]. [cit. 2021-09-08, 11:4]. Dostupné z: https://www.msk.cz/cs/kraj/zivot_v_kraji/poznejte-moravskoslezsky-kraj-119/
- [45] *Mapa Moravskoslezského kraje* [online]. In: . [cit. 2021-11-24,11:0]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/I._A_t%C5%99%C3%ADda_Moravskoslezsk%C3%A9ho_kraje#/media/Soubor:2004_Moravskoslezsky_kraj.PNG

- [46] *Český Statistický Úřad* [online]. [cit. 2021-11-25,18:0]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/>
- [47] *Návštěvnost polských občanů* [online]. [cit. 2021-12-18,18:0]. Dostupné z: <https://tourdata.cz/data/tracking-domaciho-a-prijezdoveho-cestovniho-ruchu/>
- [48] *Příjmy a výdaje Moravskoslezského kraje* [online]. [cit. 2021-12-18,13:0]. Dostupné z: <https://www.msk.cz/cs/kraj/finance/zaverecny-ucet-moravskoslezskeho-kraje-za-rok-2020-graficka-a-tabulkova-cast-7627#t13>
- [49] *Polské školy v Moravskoslezském kraji* [online]. [cit. 2021-12-18,15:0]. Dostupné z: https://www.msk.cz/temata/skolstvi/polske_skolstvi.html
- [50] *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. [cit. 2021-12-18,20:0]. Dostupné z: <https://data.mpsv.cz/web/data>
- [51] *Návštěvnost dle CzechTourismu* [online]. [cit. 2021-12-18,14:3]. Dostupné z: <https://tourdata.cz/data/navstevnost-turisticky-ch-cilu-2020-moravskoslezsky-kraj/>
- [52] *Návštěvnost Lysé hory* [online]. [cit. 2021-12-23,10:0]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/moravskoslezskykraj/3354254-na-moravske-vrcholy-proudi-davy-navstevniku-lysa-hora-je-za-hranou>
- [53] *Návštěvnost Lysé hory 2* [online]. [cit. 2021-12-23,10:3]. Dostupné z: <https://www.euro.cz/byznys/navstevnost-beskyd-extremne-vzrostla-lysou-horu-loni-zdolalo-tri-ctvrte-milionu-turistu-1462330>
- [54] *Statistika kultury* [online]. [cit. 2021-12-19,10:0]. Dostupné z: <https://www.statistikakultury.cz/>
- [55] *SWOT analýza Moravskoslezského kraje 1* [online]. [cit. 2021-11-25,15:0]. Dostupné z: https://www.dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/msk_prk_2k6_c.pdf
- [56] *SWOT analýza Moravskoslezského kraje 2* [online]. [cit. 2021-11-25,16:0]. Dostupné z: <https://www.spcr.cz/files/cz/sektorovedohody/moravskoslezsky1.pdf>
- [57] *SWOT analýza Moravskoslezského kraje 3* [online]. [cit. 2021-11-25,13:0]. Dostupné z: <https://slideplayer.cz/slide/3425950/>

- [58] *Slezské vojvodství* [online]. [cit. 2021-12-19,16:0]. Dostupné z: <https://www.slaskie.pl/>
- [59] *Fondy pro Slezské vojvodství* [online]. [cit. 2021-12-20,12:0]. Dostupné z: https://rpo.slaskie.pl/czytaj/program_funduszy_europejskich_dla_slaskiego_2021_2027_przyjety_25112021
- [60] *Slezské vojvodství na mapě* [online]. In: . [cit. 2021-12-20,15:0]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Slezsk%C3%A9_vojvodstv%C3%AD#/media/Soubor:Silesian_in_Poland_\(+rivers\).svg](https://cs.wikipedia.org/wiki/Slezsk%C3%A9_vojvodstv%C3%AD#/media/Soubor:Silesian_in_Poland_(+rivers).svg)
- [61] *Urząd statystyczny w Katowicach* [online]. [cit. 2021-12-20,17:0]. Dostupné z: <https://katowice.stat.gov.pl/>
- [62] *Wojewódzki Urząd Pracy w Katowicach* [online]. [cit. 2021-12-21,13:0]. Dostupné z: <https://wupkatowice.praca.gov.pl/rynek-pracy/>
- [63] *Badania turystyczne* [online]. [cit. 2021-12-21,16:0]. Dostupné z: <https://www.silesia-sot.pl/kat/badania-turystyczne/>
- [64] *SWOT analýza Slezského vojvodství 1* [online]. [cit. 2021-12-21,19:0]. Dostupné z: https://wodzislaw-slaski.pl/_files/articles/dokumenty%20rozne/wodzislaw-slaski-strategia-rozwoju-2014.pdf
- [65] *SWOT analýza Slezského vojvodství 2* [online]. [cit. 2021-12-21,20:0]. Dostupné z: <https://rpo.slaskie.pl/file/download/201>
- [66] *SWOT analýza Slezského vojvodství 3* [online]. [cit. 2021-12-21,18:0]. Dostupné z: https://www.slaskie.pl/images/wpo/wpo_5.htm
- [67] *Stezka horní Odry* [online]. [cit. 2021-11-27,20:0]. Dostupné z: <https://www.mesto-bohumin.cz/cz/o-meste/preshranicni-spoluprace/22795-stezka-horni-odry-zelene-stezky-pohranicim.html>
- [68] *Celková trasa cyklostezky* [online]. In: . [cit. 2021-12-20,22:0]. Dostupné z: <https://www.traseo.pl/trasa/szlak-gornej-odry>
- [69] *Úseky cyklostezky v rámci projektu Stezka horní Odry* [online]. In: . [cit. 2021-12-22,9:0]. Dostupné z: <https://www.nowiny.pl/roweron/138620-biala-droga-stanie-sie-polsko-czeska-atrakcja.html>

- [70] *Data z měření návštěvnosti na české straně cyklostezky* [online]. [cit. 2021-12-22,15:0]. Dostupné z:
<https://www.mereniavstevnosti.cz/Steзка2.aspx?nodeid=146828>

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

EUROSTAT	Statistický úřad Evropského společenství
NUTS	Nomenclature of Units for Territorial Statistics (Nomenklatura územních statistických jednotek)
LAU	Local administrative unit (Místní správní jednotka)
EU	Evropská Unie
HDP	Hrubý domácí produkt
OP	Operační program
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ERDF	The European Regional Development Fund (Evropský fond pro regionální rozvoj)
CHKO	Chráněná krajinná oblast
HPH	Hrubá přidaná hodnota
Kč	Koruna česká
mil.	milion
tis.	tisíc
SZ	Statní zámek
PLN	Polský zlotý
CBA	Cost-benefit analysis (Analýza nákladů a přínosů)

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 - Homogenní region [4, s. 122].....	16
Obrázek 2 - Heterogenní (nodální) region [4, s. 125].....	17
Obrázek 3 - Mapa NUTS 2, NUTS 3 [10]	20
Obrázek 4 - Podporovaná území v rámci přeshraniční spolupráce [31]	40
Obrázek 5 - Euroregiony v ČR [34].....	43
Obrázek 6 - Euroregiony Moravskoslezský kraj-Polsko [40].....	48
Obrázek 7 - Moravskoslezský kraj [45]	51
Obrázek 8 – Podíl nezaměstnaných osob na počtu obyvatel MSK [46]	55
Obrázek 9 – Slezské vojvodství [60]	72
Obrázek 10 - Celková cyklotrasa o délce 151 km [68].....	90
Obrázek 11 – Úseky v rámci projektu Stezka horní Odry [69].....	91
Obrázek 12 – Mapa snímačů návštěvnosti na české straně stezky [70].....	92

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 - Klasifikační kritérium NUTS	19
Tabulka 2 - Hlavní vývojové etapy teorií regionálního rozvoje a regionální politiky....	29
Tabulka 3 – SWOT analýza	36
Tabulka 4 – Matice variant euroregionů	42
Tabulka 5 – Seznam euroregionů ČR	44

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 - Alokace zdrojů INTERREG V-A Česká republika-Polsko 2014-2020	49
Graf 2 - Financování programu INTERREG V-A Česká republika-Polsko 2014-2020	49
Graf 3 - Dotace EU INTERREG V-A Česká republika-Polsko 2021-2027	50
Graf 4 - Struktura obyvatel MSK dle věku k 31.12.	53
Graf 5 - HDP a HPH Moravskoslezský kraj [46]	54
Graf 6 - Podíl nezaměstnaných osob v okresech v MSK k 31.8.2021	56
Graf 7 - Průměrné hrubé měsíční mzdy v krajích 1. čtvrtletí 2021.....	57
Graf 8 - Hosté v HUZ podle zemí v roce 2019	58
Graf 9 - Stavební práce v MSK [mil. Kč]	59
Graf 10 - Cizinci z EU žijící v MSK k 31.12.2020.....	60
Graf 11 - Příjmy MSK [mil. Kč].....	61
Graf 12 - Výdaje MSK v rámci dotačních programů v roce 2020.....	62
Graf 13 - Počet polských a českých žáků v MŠ, ZŠ, SŠ v MSK	63
Graf 14 - Uchazeči o zaměstnání v MSK z EU k srpnu 2021 Zdroj: vlastní zpracování dle [50]	64
Graf 15 - Nejnavštěvovanější turistické cíle MSK v roce 2020 [tis. lidí].....	65
Graf 16 - Meziroční změny v návštěvnosti turistických cílů v MSK roku 2020 [tis. lidí]	65
Graf 17 - Meziroční změny v návštěvnosti hradů a zámků v MSK [tis. lidí]	66
Graf 18 – Počet obyvatel ve Slezském vojvodství dle věku	73
Graf 19 - Počet obyvatel ve Slezském vojvodství	73
Graf 20 - Vývoj HDP ve Slezském vojvodství	74
Graf 21 - Nezaměstnanost Slezského vojvodství k 31.12. [%].....	75
Graf 22 - Průměrné měsíční mzdy Slezského vojvodství dle sektorů [PLN]	76
Graf 23 - Návštěvníci regionu Slezské vojvodství.....	77
Graf 24 - Příjmy Slezského vojvodství [tis. PLN]	78
Graf 25 - Výdaje Slezského vojvodství [tis. PLN]	79
Graf 26 - Srovnání MSK a Slezského vojvodství v roce 2019	85
Graf 27 - Přeshraniční spolupráce Česko-Polsko.....	88
Graf 28 - Návštěvnost české části Stezky Horní Odry.....	93

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Dotazníkové šetření v Moravskoslezském kraji

Příloha č. 2 – Dotazníkové šetření ve Slezském vojvodství

Příloha č. 3 – Studie proveditelnosti – Stezka horní Odry